

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

15170 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Ж.Самбуугийн гудамж 18, Утас: 26 15 44,
И-мэйл: info@supremecourt.mn

2024.11.01 № 01/5200
танай -ны № -т

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай
хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах
тухай хуулийн төслийн талаар

Таны 2024 оны 1/1332 дугаартай албан бичгээр санал авахаар ирүүлсэн “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг Монгол Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн 2024 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж, гаргасан саналыг нэгтгэн Шүүхийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.8.3 дахь заалтад заасны дагуу хавсралтаар хүргүүлэв.

Хавсралт 22 хуудастай.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Д.ГАНЗОРИГ

Монгол Улсын дээд шүүхийн
НИЙТ ШҮҮГЧИЙН ХУРАЛДААНЫ
2024 оны 10 дугаар сарын 30-ны
өдрийн 28 дугаар тогтоолын хавсралт

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ӨГӨХ САНАЛ

2024.10.30

Улаанбаатар хот

Д/д	Эххштх-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн холбогдох зүйл, хэсэг, заалт	УДШ-ийн Нийт шүүгчийн хуралдаанаас гаргасан санал	Тайлбар
1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй.			
1/	5.1 ДҮГЭР ЗҮЙЛИЙН 2.7 ДАХЬ ЗААЛТ: “2.7. Энэ хуульд заасан үндэспэл, журмын дагуу хуулбарлан авах зорилгоор зураг, дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгийн болон бусад техник хэрэгсэл ашиглах.”	Саналгүй.	
2/	5.1 ДҮГЭР ЗҮЙЛИЙН 2.11 ДЭХ ЗААЛТ: “2.11.Цахим хаваст хэргийн мэдээллийн системд нэвтэрч хэргийн материалтай танилцах, хуулбарлан авах.”	Саналгүй.	
3/	7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: “5.Мердөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай билчлэн, эсхүл цахимаар танилцаж, тэр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг	Саналгүй.	

	хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.”		
4/	11.11 Дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг: “7.Хаваст хэргийг Цахимжуулах, шүүх, прокурор, мөрдөн шалгах эрх бүхий байгууллагуудын нэгдсэн системд холбох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.”	Саналгүй.	
5/	12.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг: “9.Мөрдөгч нь хөргийн оролцогчийн хүсэлтээр төрийн байгууллага, албан тушаалтны албаны цахим шуудан, албан бичиг солилцооны дундын систем, мэдэгдэл хүргэх систем, мөн иргэний төрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем, мэдэгдэл хүргэх системд иргэний Усгэсэн, бургтуулсэн цахим шуудан, тухайн этгээдийг таньж, бургтуулсах боломжтой бусад цахим системд бургтуулэн холбогдсон хаягийг ашиглаж дуудаж, прокурорын мэдэгдэх хуудсыг хургуулж болно.”	Саналгүй.	
6/	14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: “5.Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэмт хэрэг үйлцэж, яллагдагчаар татагдан цагдан хоригдсон бол цагдан хорих хугацааг шинээр тоолно.”	Санал:	Төслийн заалттай холбогдуулан ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, мөн хуулийн 3.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах:
7/	14.10 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг: “14.Хоригдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан үед хорих ялан хугацаа дуусахаар бол энэ зүйлийн 7-д заасан журмын дагуу цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах эсэхийг шүүх шийдвэрлэнэ.”	Санал:	Цагдан хорих хугацааг сунгах журмыг зохицуулсан ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1 дахь хэсэгт заасан...” гэснийг

	<p>“Шүүх энэ хуулийн 14.9 дугаар зүйлд заасан...”</p> <p>гэж өөрчлөх,</p> <p>Мөн ЭХХШТХ-ийн 3.1 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт “ШҮҮХ энэ хуулийн 14.1 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3, 1.5 дахь заалт, 31.5 дугаар зүйлд заасан асуудлыг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хуанпийн өдөр бүр шөнийн цагаас бусад цагт тасралтгүй хэрэгжүүлнэ.” гэсэн заалтад 31.4 заалтыг нэмэх шаардлагатай.</p>	
8/	<p>14.13 дугаар зүйлийн 13-14 дэх хэсэг:</p> <p>“13. Таслан сэргийлэх арга хэмжээний талаар талбуудаас шүүхэд гаргасан санал, хүсэлт, тэдгээртэй холбоотой нотлох баримтыг эрүүгийн хэрэгт хавсаргана.</p> <p>14. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дугаар зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх бөгөөд шүүхийн шийдвэрийг цахим Мэдээллийн сүлжээгээр Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даруй хүргүүлнэ.”</p>	Саналтгүй.
9/	<p>15.7 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:</p> <p>“5. Дээд шатны прокурорын газар нь хэрэг бүртэлтийн хэрэг нээхээс татгалзсан хэрэг бүртэлтийн хэргийг хаасан, хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэрийг эс зөвшөөрч гаргасан гомдлыг хянаж шийдвэрлэнэ.”</p>	Саналтгүй.

16.3. 12 зүйл чигээ

		Гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэлтэй хүнийг гэрчээр дуудаж болохгүй талаар нэмж тусгах
10/	11. Дурс харж ярих боломжтой технологи, мэдээллийн хэрэгсэл ашиглан мэдүүлгийг авч болно. Энэ тохиолдолд өмгөөлөгч, хууль ёсны төлөөлөгч, асран хамгаалагчийн оролцоог ханган дуу-дурсний бичлэгээр бэхжүүлж, хаваст хэрэгт хавсаргана.”	Санал:
11/	16.14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг: “5. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагчаас мэдүүлэг авахад бэхжүүлсэн дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгийн хувийг хаваст хэргийн хамт хадгална.”	Санал:
12/	31.3 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг: “6. Сэжигтэн эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтооптой танилцах, гарын усэг зурах, гардан авахаас татгалзсан нь мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулахад саад болохгүй.”	Саналгүй.
13/	31.14 дүгээр зүйлийн 1.4 дахь заалт: “1.4. гадаад улсад эрх зүйн харилцан туслацаа үзүүлэх хүсэлт хургуулсэн бол.”	Саналгүй.

14/	32.9 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг: “3. Яллагдажаар татах тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, яллагдажаар татах тогтоолд оруулсан өөрчлөлтийг яллагдагчид танилцуулж, хувийг гардуулна.”	Саналгүй.
15/	32.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг: “9. Төрийн нууцад хамаарах хэргийн яллах дүгнэлтийг танилцуулж, төрийн нууц мэдээлэл агуулсан хэсгийг хассан хувийг гардуулан өгнө.”	Саналгүй.
16/	33.3 дугаар зүйлийн 1.4 дэх заалт: “1.4.Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд заасан ажиллагааг бурэн хийгээгүй.”	Саналгүй.

<p>34.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:</p> <p>“5.Шүүгдэгч энэ хуулийн 35.9 дүгээр зүйлд заасны дагуу шүүх хуралдаанд оролцож, шүүхийн хэлэлцүүлэгт мэдүүлэг өгөх эсэх эрхээ эдэлсний дараа хүндэтгэн үзэх шалтгааныгүйгээр шүүх хуралдааныг орхин явж, шүүх хуралдаанд оролцохос санаатай зайлсхийсэн бол шүүх түүний эзгүйд шүүх хуралдааныг үргэлжлүүлэн явуулж, шүүгдэгч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай эсэхийг эцэслэн шийдвэрлэж болно. Шүүгдэгчийн эзгүйд шүүх хуралдааныг үргэлжлүүлэн явуулна.”</p> <p>Энэхүү заалт нь ЭХХШТХ-ийн 34.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан “Анхан шатны журмаар хянан шүүх шүүхийг шийдвэрлэх шийдвэрлэгчийг оролцуулна.</p> <p>2002 оны Эрүүгийн хуулийн 261 дүгээр зүйл. Прокурорын хяналт, шүүх, цагдан хорих, хорих ангиас оргох</p> <p>240.2.Шүүгдэгч нь Монгол Улсын хилийн гадна байгаа бөгөөд шүүхэд хүрэлцэн ирэхээс зайлсхийсэн бол хэргийг түний байхгүйд хэлэлцэж болно.</p>	<p>Санал:</p> <p>2002 оны Эрүүгийн хуулийн 261 дүгээр зүйл. Таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдсан сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан прокурорын хяналт, шүүх, цагдан хорих, хорих ангиас оргосон, хэрэг буртгэлт, мөрдөн байцаалт, шүүн таслах ажиллагаанаас зориуд зайлсхийсэн бол турван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.</p> <p>1.Уг заалтыг 2002 оны ЭБШХ-ийн 240 дүгээр зүйлийн 240.2 дахь хэсэгт заасан агуулгаар өөрчлөн найруулах,</p> <p>2.2002 оны Эрүүгийн хуулийн 261 дүгээр зүйлийг сэргээн хуульчлах.</p>
<p>17/</p>	

<p>34.13 Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг: “2. Улсын яллагч, шүүгдэгч, түний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч нь гэрч, шинжээч оролцуулах хүсэлтээсээ татгалзаагүй тохиолдолд шүүх талуудын хүсэлтийг харгалзан шүүх хуралдааныг хойшлуулах эсэхийг шийдвэрлэнэ.”</p> <p>18/</p>	<p>Санал:</p> <p>34.13 Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгдээх хуралдаанд хохирогч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүй холбогдол</p> <p>Энэ зүйлийн 1 дэх заасан хэсэгт зохицуулалттай агуулга давхардаж байх тул хасах.</p> <p>Нь</p> <p>1.Шүүх хуралдаанд хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүй бол шүүх хуралдаан даргалагч түүнийг оролцуулахгүйгээр хэрэг хэлэлцэж болох эсэхийг улсын яллагч, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчөөс асууж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлэх, эсхүл хойшлуулах тухай асуудлыг шийдвэрлэнэ.</p>
<p>34.16 Дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг: “6.Прокурор энэ хуулийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс тогтоосон хугацаанд биелүүлэх боломжгүй бол шүүх хуралдааныг 30 хүртэл хоногоор хойшлуулж болно.”</p> <p>19/</p>	<p>Санал:</p> <p>Шүүх хуралдааныг хойшлуулсан хугацаанд прокурор даалгасан ажиллагааг бүрэн биелүүлээгүй бол хэргийг прокурорт буцаана гэсэн агуулгаар өөрчлөх.</p>
<p>34.16 Дугаар зүйлийн 9 дахь хэсэг: “9.Шүүгдэгчийн сонгож авсан өмгөөлөгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй, эсхүл шүүгдэгч өмгөөлөгчөөс татгалзсан тохиолдолд энэ хуулийн 5.2 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасны дагуу шүүх хуралдаанд өөр өмгөөлөгчийг томилж оролцуулна.”</p> <p>20/</p>	<p>Саналгүй.</p>

21/ 22/ 23/	<p>34.19 дугаар зүйлийн 1.9 дахь хэсэг:</p> <p>“1.9. Нэмэлт нотлох баримтыг цуглуулах бүхий л ажиллагааг хийсэн боловч шүүгдэгч гэмт хэрэг үйлдсэн болох нь нотлогдоогүй.”</p> <p>35.7 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:</p> <p>“3. Шүүх хэд хэдэн шүүгдэгчид холбогдох хэрэгт ЭНЭ зүйлийн 1 дахь хэсэгт заасны дагуу шүүхийн хэлэлцүүлэг явуулах дарааллыг тогтооходоо өөрийнх нь хууль ёсны ашиг, сонирхол хөндөгдөхгүй шүүхийн хэлэлцүүлэг явагдах үед шүүх хуралдааны танхимд байцахгүй байх талаар оролцогчийн гаргасан хүсэлтийг талуудын саналыг харгалзан шийдвэрлэж болно. Шүүх хүсэлтийг хангаж шийдвэрлэсэн бол энэ тухай шүүх хуралдааны тэмдэглэлд тусгаж, шүүх хуралдаанд ургэлжлүүлэн оролцох товыг оролцогчид мэдэгдэнэ.”</p> <p>36.13 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсэг:</p> <p>“5. Терийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийн нууц агуулгаагий “Удиртгаг” болон “Тотгоох” хэсийг нууцын тэмдэглэлээ, дардас дараахгүйгээр прокурор, оролцогчид гардуулж, нууц мэдээлэл агуулсан “Тодорхойлох” хэсийг гардуулахгүйгээр, шүүхийн шийдвэрийг бүрэн бодитой танилцуулах арга хэмжээ авна.</p> <p>6. Шүүхийн шийдвэрийн “Удиртгаг” болон “Тотгоох” хэсэгт терийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулгагдсан бол тэр хэсгийг хасч хэвлэн, прокурор, оролцогчид гардуулна.”</p>	<p>Саналгүй.</p> <p>Саналгүй.</p> <p>Дэмжихгүй.</p> <p>Терийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан шүүхийн томъёолтыг саналын томъёолтыг өөрчлөх саналтай.</p> <p>Монгол Улсын нэгдэж орсон Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 14 дүгээр зүйлийн 1, 3 (а), 5 дахь заалт болон Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай 2024 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдрийн хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байна.</p> <p>Энэ асуудлыг Териин нууц мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийг боловсруулах аргачлал, журамын талаар Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн хуралдааны 2021 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 29 дүгээр тогтоолоор баталсан анхан, давж заалдах шатны шүүхийн</p>
-------------------	---	--

			шийдвэр боловсруулах аргачлал, журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой.
24/	39.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг: “9. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэспэл нь иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагчийн гаргасан давж заалдах гомдолыг хянан шийдвэрлэхэд хамаарагчийн.”	Саналгүй.	
2 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн ..... нэмсүгэй.			
1/	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.4. Дүгээр зүйлийн 1.20 дахь заалт (“талаууд” гэж шүүх хуралдааны мэтигэлцээнд тэсвэр эрхтэй оролцож, яллах, өмгөөлөх чиг ширгийг хэрэгжүүлэхийг)-ын “гэж” гэсний дараа “шүүхийн хэлэпциүүлэг, шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг” гэж,	Саналгүй.	
мен заалтын “оролцож,” гэсний дараа “санал, хүсэлтийнхээ үндэслэлийг тайлбарлах, таницууллах оролцогч эсхүлг” гэж,			

<p>5.1 Дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг (Сэжигтэн, яллагадагч, шүүгдэгч, ялтлан, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцажчийн эрх, хууль ёсны сонирхлыг хамгаалах, хууль зүйн туслацаа авах эрхээр хангах зорилгоор эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийг оролцуулна)-ийн “хохирогч,” гэсний дараа “гэрч, гэж,</p>	<p>ЭХХШТХ-ийн 9.6 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт зааснаар гэрч нь өмгөөлөгчтэй мэдүүлэг өгөх эрхтэй. Харин гэрчээс мэдүүлэг авахдаа заавал өмгөөлөгчөөр хангахыг мөрдөгчид уурэг болгоj болохгүй. Учир гарч нь эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд эрх ашиг нь хөндөгдсөн оролцогч биш.</p>
<p>МӨН зүйлийн 2.4 дэх заалт (хууль зүйн туслацаа үзүүлэхэд шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг мөрдөгч, прокурорт гаргаж өгөх, түүнийг хавтасст хэрээт бэхжүүлж тусгуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хүсэлтиг гаргах, энэ хуульд зассан журмын дээгуу оролцох)-ын “Тусгуулах” Гэсний дараа “хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байдлыг шалгуулах,” гэж,</p>	<p>Саналгүй.</p> <p>МӨН зүйлийн 2.5 дахь заалт (өмгөөлж байгаа сэжигтэн, хохирогч, яллагадагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүсэлтийн хийгдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байлцаж, аль ч үеð асуулт тавих, хүсэлтиг гаргах)-ын “асуулт тавих,” гэсний дараа “хариулт авах,” гэж,</p> <p>Саналгүй.</p> <p>МӨН зүйлийн 2.12 дахь заалт (сэжигтнийг баривчлах, яллагадаач, шүүгдэгчийг цагдан хорих, бусад таслан сэргийлэх арга хэмжээтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд оролцох)-ын “оролцох” Гэсний дараа “таслан сэргийлэх арга мөрдөгч, хэмжээ авах үндэслэл болсон прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэлд хамаарах баримт, мэдээлэлтэй танилцах” гэж,</p>

	10.8	Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг (Өмгөөлөгч энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан ундэслэлээр татгалзажаагүй бол тухайн ажиллагаанд оролцож байгаа сэжиатэн, яллагдаж, шүүгдэгч, бусад өмгөөлөгч, прокурорын хүсэлтээр өмгөөлөгчийг татгалзан гарах асуудлыг шүүх шийдвэрлэнэ.)-ийн “оролцож байгаа” гэсний дараа “хохирагч,” гэж,	Саналгүй.
3/	7.3	Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг (Яллагдажаар татсан, таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шийдвэртэй танилцах эрхтэй.)-ийн “танилцах,” гэсний дараа “шийдвэрийн хувийг авах” гэж,	Саналгүй.
4/	14.13	Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг (Шүүх энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан санал, хүсэлтийг хулээн авснаас хойш 24 цагийн дотор асуудлыг хэллэлцэх шүүхийн хэлэлцүүгийн төвигээ прокурор, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ.)-ийн “прокурор,” гэсний дараа “яллагдагч, түүний хууль ёсны төвлөөлөгч,” гэж,	Саналгүй.
5/	16.10	Дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг (Шүүх, прокурор, мөрдөгч энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг тал бүрээс нь бурэн бодитой тогтооход ач холбогдолтой бол бурэн, эсхүл хэсэгчлэн хангах, эсхүл хангахаас татгалзах тухай шийдвэр заргана.)-ийн гарганы “гэсний дараа “Хүсэлтийг хэсэгчлэн хангасан эсхүл хангахаас татгалзсан үндэспэлэлийг шийдвэртээ тодорхой тусгана.” гэж,	Саналгүй.
6/	30.7	Дугаар зүйлийн 1.3 дахь заалт (хохирагч, гэрчээс мэдүүлэг авах)-ын “тэрч,” гэсний дараа “сэжигтнээс” гэж,	Саналгүй.
7/			

8/ 9/ 10/ 11/	<p>32.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг (Мөрдөн шалгах ажиллагаа дууссаныг мэдээгэдсэний дараа яллагддагч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцаач, тэдний өмгөөвлөгчид хавтасст хэргийн материйг танилцуулах ба энэ тухай тэмдэглэл үйлднэ.)-ийн “хэргийн материалыг” гэсний дараа “эх хувиар нь, эсхүл цахим хэлбэрээр” гэж,</p> <p>33.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг (Шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгийн тоөвиг прокурор, урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулхаас 3-аас доошгүй хоногийн өмнө оролцогчид мэдэгднээ.)-ийн “мэдэгднээ.” гэсний дараа “Прокурор, оролцогч ирээгүй нь шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгийг хойшшуулах үндэслэл болохгүй.” гэж,</p> <p>34.1 Дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг (Энэ зүйлийн 3 дахь хэсээт заасан үндэслэлээр шүүх хуралдаан завсарлах тохиолдолд завсарлах хуулийн төслийн хугацаа ажлын 5 өдрөөс хэтэрч болохгүй.)-ийн 34.9 дүгээр зүйлийн 5 болохгүй.” гэсний дараа “Шүүгдэгч хундэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй нь шүүх хуралдаан хойшшуулах үндэслэл болохгүй.” гэж,</p> <p>34.16 Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг (Шүүх хуралдааныг хойшшуулахад талуудын санал, хүсээтийг харгалзан дараагийн шүүх хуралдааны тоөвиг тоогтоож, хуралдааны бэлтгэл ханах арга хэмжээг авна.)-ийн “авна.” гэсний дараа “Шүүх хуралдааныг хойшшуулахад хундэтгэн үзэх шалтгаанаас бусад тохиолдолд энэ хуулийн 33.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг баримтална.” гэж тус нэмсгэй.</p>	<p>Саналгүй.</p> <p>Саналгүй.</p> <p>Хуулийн төслийн 5 дахь холбогдуулж өгсөн тайлбарыг үзэх.</p> <p>Саналгүй.</p>
------------------------	--	--

	<p>3 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсаныар өөрчлөн найруулсугай:</p>	
1/	<p>5.1 дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Өөрийн оролцсон мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцааж, засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах;” гэснийг <p>“2.6. Мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг болон тэмдэглэлтэй хэргийн материалтай танилцах үед хуулбарлан авах, тэмдэглэлд засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах;” гэж,</p> <p>7.5 Дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Яллагдаж чинжээч томилсон тоогтоол, шинжээчийн дүгнэлт, мөрдөн байцаалт дууссаны/ дараа хөвтаст хэргийн материйлтэй танилцах эрхтэй.” гэснийг 	<p>Саналгүй.</p> <p>Санал:</p> <p>Хуулийн 7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасантай уялдуулан Төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй гэсэн агуулгаар өөрчлөн найруулах</p>
2/	<p>“4. Яллагдаж чинжээч томилсон тогтоол, шинжээчийн дүгнэлттэй танилцах, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хавтаст хэргийн материалтай танилцааж, “тер, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг дууны, дурсний болон бусад техник хэрэгсэл ашиглан өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.” гэж,</p>	<p>Саналгүй.</p>

	14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: - "Прокурор", яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч гаргасан санал, хүсэлтийн үндэслэл, хамаарах санал, мэдээллийг шүүх хэргийн оролцогчид танилцуулж, баримт, тэдгээрт тайлбар хийх, холбогдох баримт, мэдээллийг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй." гэж,	
3/	"5. Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн гаргасан санал, хамаарах санал, үндэслэлд хамаарах санал, баримт, мэдээллийг шүүх хэргийн оролцогчид танилцуулж, баримт, тэдгээрт тайлбар хийх, холбогдох баримт, мэдээллийг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй." гэж,	Саналгүй.
	31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: - "Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тоогтоолыг прокуророос хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлсэн сэжигтэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө. Төрийн нууцад хамаарах хэргийн яллагдагчаар татах тогтоолыг яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид гардуулажхүйгээр танилцуулна." гэж,	Саналгүй.
4/	"1. Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолыг прокуророос хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлсэн сэжигтэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө. Төрийн нууцад хамаарах хэргийн яллагдагчаар татах тогтоолыг яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид гардуулажхүйгээр танилцуулна." гэж,	Саналгүй.

		32.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг: - “Хэргийн материалытай энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт зөвсөн оролцогч мөрдөгчтөөс тогтоосон хугацаанд танилцах ба мөрдөгч хэргийн материалытай танилцах боломж, нөхцөлийг бүрдүүлнэ.” гэснийг Саналгүй.
5/		“3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан оролцож ч хэргийн материалыанд танилцах ба мөрдөгч хоногийн материалыанд танилцах боломж, нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Хавгаст хэргийн тоо, оролцогчдын тоноос хамааран материалытай танилцах хугацааг мөрдөгч 14 хүртэл хоногоор сунгаж болно.” гэж,
6/		32.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: - “Мөрдөгч мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж дууссаны дараа холбогдох саналыг хавтасны хэргийн хамт 3 хоногийн дотор прокурорт шилжүүлнэ.” гэснийг Саналгүй. “1. Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд заасан ажиллагаа бүрэн хийгдэж дууссаны дараа мөрдөгч холбогдох саналыг хавтасны хэргийн хамт 3 хоногийн дотор прокурорт шилжүүлнэ.” гэж,

	<p>32.10 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Прокурор яллах дүгнэлтийн хувийг яллагдажид гардуулж, хавтасст харьяалах шүүхэд шилжүүлсэн тухай яллагдаж, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, ёмгөөлөгчид мэдээднээ." гэснийг <p>Саналгүй.</p>
7/	<p>"6. Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-асас доошгүй хоногийн ёмне яллах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохироч, ёмгөөлөгчид мэдэгдэнэ." гэж,</p> <p>32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлт, гомдолыг шүүхэд шилжүүлнэ." гэснийг <p>Саналгүй.</p>
8/	<p>"8. Юмгөөлөгч хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ёмне энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан яллагдагчийг шүүхэд шилжүүлэхтэй холбоотой санаал, хүсэлтийг бичгээр гаргаж, хэрэгт хавсаргуулна." гэж,</p>

	<p>34.8 Дугаар зүйлийн 1-2 дахь хэсэг:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Анхан шатны журмаар хөргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд оролцох тухай бичээр хүсэлт гаргасан нөхцөлд хохирогчийг оролцуулна.” гэснийг 	Саналгүй.
9/	<p>“1.Хохирогч бичгээр хүсэлт гаргасан, эсхүл улсын яллагч, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, ёмгөөлөгч хүсэлт гаргасан бол анхан шатны журмаар хөргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд хохирогчийг оролцуулна.” гэж,</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Хохирогч ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах үндэслэл болохгүй.” гэснийг <p>“2.Хохирогчийг шүүх хуралдаанд оролцуулаар шүүх шийдвэрлэсэн бол хохирогч ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах үндэслэл болно.” гэж,</p>	Саналгүй.
	<p>4 дүгээр зүйл. Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн .... өөрчилсүгэй.</p>	<p>Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 2.4 дэх заалт (хууль зүйн туслацаа үзүүлэхэд шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг мөрдөгч, <u>прокурорт</u> гаргаж өгөх, түүнийг хавтаслт хэрээт бэхжүүлж туслаулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хүсэлт гаргах, энэ хуульд заасан журмын дагуу оролцох)-ын “прокурорт” гэснийг “прокурор, шүүхэд” гэж,</p> <p>“ мэн зүйлийн2.7-2.9” дэх заалтын дугаарыг “2.8-2.10” гэж,</p>

2.17" гэж,	"2.10-2.15" дахь заалтын дугаарыг "2.12-	
2/	<p>9.6 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг (Гэрч өөрийнх нь эсрэг, түүнийг гэмт хэрэг үйлдсэн, гэм буруутай байдлаар мэдүүлэг ауч байна гэж үзэл энэ тухай тэмдээглэлд тусгуулан мэдүүлэг өгөхөөс татгалзаж, өмгөөлөгчтэй мэдүүлэг Санаалгүй.</p> <p>14.10 "Дугаар зүйлийн5-12" дахь хэсгийн дугаарыг "6-13" гэж,</p>	
3/	<p>15.7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг (Гомдолыг хулээн авсан прокурор 14 хоногийн дотор, Нэмэлт материал шалгах, эсхүл бусад арга хэмжээ авах бол <u>21</u> хоногийн дотор хянааж шийдвэрлэнэ.)-ийн "21" гэснийг "30" гэж,</p>	<p>Санаалгүй.</p>
4/	<p>21.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг (Шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болох хуртэл, эсхүл эрүүгийн хэрэг үсгээж яллагдаачаар татах тохиолыг хүчинчгүй болгох, эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэрт гомдол гаргах, давж заалдах хугацаа дуустал хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд мөрийн баримтыг тусгай байранд хадгалж, энэ тухай баримтыг хавтасл хэрэгт хавсаргана.-ийн "эд мөрийн баримтыг" гэснийг "энэ хуулийн 16.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан баримтат мэдээллийг" гэж,</p>	<p>Санаалгүй.</p>

	31.2 Дугаар зүйлийн гарчийг “Сэжигтнийг дуудан ирүүлэх ажиллагаа” гэж,	Саналгүй.
5/	мөн зүйлийн 1 дэх хэсэг (Энэ хуульд заасны дагуу баривчлаадсан, эсхүл яллаадажаар татах тоогоолтой хуудсаар дуудаадсан хүнийг сэжигтэн зэнэ.)-ийн “дуудаадсан хүний” гэснийг “дуудаадсан, гэрчийн мэдүүлэг авах үед гэмт хэрэгт сэжигтэх үндэслэл тогтоогдсон хүний” гэж,	Саналгүй.
6/	32.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг (Мөрдөн шалгах ажиллагаа дууссаныг мэдээдсэний дараа яллаадаж, хохирогч, цргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцаач, тэдний өмгөөлөгчий хөвтаст хэргийн материваалыг танилцуулах ба энэ тухай тэмдэглэл үйлдэнэ.)-ийн “тэдний өмгөөлөгчид” гэснийг “тэдний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид” гэж,	Саналгүй.
7/	мөн зүйлийн 9 дэх хэсэг (Нэмэлтт мөрдөн байцаалт явуулсан бол нэмж хийсэн ажиллагааны материалыг тухайн ажиллагаанд холбогдох оролцогчид танилцуулна.)-ийн “тухайн ажиллагаанд холбогдох оролцогчид танилцуулна.” гэснийг “энэ зүйлд заасан журмын дагуу оролцогчид танилцуулна.” гэж,	Саналгүй.

<p>34.12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг (Улсын яллагач, өмчөөлөгч иргэдийн төлөөлөгч шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангуйгээр хүрэлцэн ирээгүй нь хариуцлага хулээлгэх үндэслэл болно.)-ийн “болно.” гэснийг “болов ба энэ талаарх мэдээллийг харьялах прокурорын байгууллага, Монголын Өмчөөлөгчийн холбоонд даруй хүргүүлнэ.” гэж,</p> <p>8/</p>	<p>Санал:</p>	<p>Шүүх хуралдааны дэг болон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн оролцогчид хариуцлага хүлээлгэх асуудлыг зохицуулсан Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн холбогдох заалтад өөрчлөлт оруулах талаар УДШ-ээс 2024 оны 4 дүгээр сарын 25-нд хууль санаачлагчид хүргүүлсэн саналыг хуулийн төсөлд нэмж тусгах</p>
<p>9/</p> <p>Дугаарыг “7-8” гэж,</p>	<p>34.16 “ Дугаар зүйлийн6-7” дахь хэсгийн Саналгүй.</p>	
<p>10/</p> <p>Гэснийг “1.9-д” гэж тус тус өөрчилсүгэй.</p>	<p>34.19 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “1.1-д” Саналгүй.</p>	
<p>5 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн .... хассутай.</p>		
<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйл (Дараах сэжигтэн, яллагадагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаас өмссөөлөгчүүгээр явуулж болохгүй)-ийн 1.6 дахь заалтын “төлбөрийн чадваргүйн улмаас” гэснийг,</p>	<p>Саналгүй.</p>	<p>Саналгүй.</p>
<p>16.12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг (Эрүү шүүлт тулгаж, бусад хэлбэрээр хүнлэг бус, хэригийн харьцааж мэдүүлэг авсан нь тогтолцоогдовол авсан мэдүүлгийг энэ хуулийн 16.11 дүгээр зүйлээ зассан журнаалар номтоо баримтлаар тооцохгүй.)-ийн “энэ хуулийн 16.11 дүгээр эзильд зассан журнаалар” гэснийг,</p>		

<p>32.9 Дүгээр зүйлийн гарчиг (Прокурор <u>яллах</u> дунэнэлт <u>үйлдэх</u> <u>үед</u> <u>яллагдаачаар</u> <u>татах</u> тоогтоолд <u>өөрчлөлт</u> оруулах), мөн зүйлийн 1 дэх хэсэг (Прокурор <u>яллах</u> дунэнэлт <u>үйлдэх</u> <u>үед</u> <u>яллагдаачийг буруутгаж байгаа Эрүүгийн хуулийн</u> зүйл, хэсэг, заалтыг өөрчлөх, нэмэлтт оруулах бол <u>яллагдаачаар татах тоогтоолд</u> нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, яллагдаачаар татах тоогтоолд оруулсан өөрчлөлтийг <u>яллагдаачийд</u> танилцуулахыг мөрдөгчид даалгана.)-ийн “яллах дүгнэлт үйлдэх үед” гэснийг,</p>	<p>Саналгүй.</p>
<p>34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг (Энэ зүйлийн 1 дэх хэсээт заасан үндэслэл нь хоёр ба түүнээс дээш удаа давтагдаж эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд санаатай саад учуруулах нөхцөл болж байвал шуух хуралдааныг хойшлууллахгүй байж болно.)-ийн “хоёр ба түүнээс дээш удаа давтагдаж” гэснийг,</p>	<p>Саналгүй.</p> <p>Мөн зүйлийн 5 дахь хэсэг (<u>Шуух хуралдааны явцад нотлох баримтаар тоогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбоодх хэргийн зүйлчлэлтийг хүндрүүлэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдолыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хуртэл хоногоор хойшлуулна.)-ийн “нэг удаа” гэснийг тус тус хассуугай.</u></p>

6 Дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн ... хүчингүй болсонд тооцугай.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.	Саналгүй.
---	-----------

7 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШУУХ

МОНГОЛ УЛСЫН
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ
КОМИСС

Засгийн газрын 12 дугаар байр, Барилгачдын талбай-2,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15170
Утас: (+976) 7000 0222, (+976-51) 26 29 31
Цахим шуудан : info@nhrcm.gov.mn
Цахим хуудас : www.nhrcm.gov.mn

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ГИШҮҮН, ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

2024. 11. 11 № 01/1781
танай _____ -ны № _____ -т

Г Хариу хүргүүлэх тухай Г

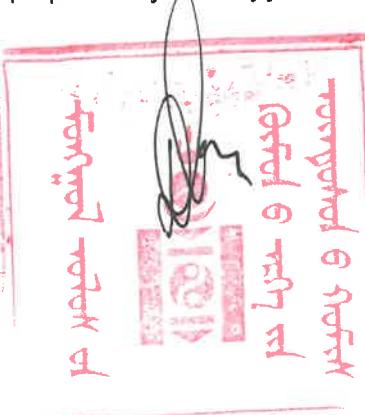
Танай яамнаас боловсруулан ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зарчмын хувьд дэмжиж байгаа бөгөөд дараах саналыг тусгуулахаар хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Хуулийн төслийн 14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийг хасах, ерөнхий зохицуулалтаар буюу одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн заалтаар шийдвэрлэх;

2. Шүүхийн шатанд шүүгдэгчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч хоригдсон хугацааг нийт цагдан хорьсон хугацаанд оруулан тооцохгүй байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсгийг хасах.

ДАРГА

Д.СҮНЖИД

150022119

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОРЫН ГАЗАР

Хуульчдын гудамж 15/1, Бага тойруу,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160-0027
Утас: 26 08 55, Факс: (976-51) 26 37 39,
Цахим шуудан: gro@prokuror.mn,
Цахим хуудас: www.prokuror.mn

2024.11.08 № 1/7283
танай -ны № -т

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай
хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн
төсөлтэй танилцаад, саналыг хавсралтаар
хүргүүлэв.

Хавсралт²⁶ хуудастай.

УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОРЫН
ОРЛОГЧ, ТӨРИЙН ХУУЛЬ ЦААЗЫН
ШАДАР ЗӨВЛӨХ М.ЧИНБАТ

• 15010411277

Улсын ерөнхий прокурорын газрын
2024 оны 41 дүгээр сарын 08-ны өдрийн
1/323. дугаартай албан бичийн хавсралт

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧҮӨЛӨЛ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ГАРГАСАН САНАЛ

2024.11.08

Улаанбаатар хот

№	Зүйл, хэсэг, заалт	Гаргасан санал				
		Өөрчлөх	Нэмэх	Хасах	Саналын үндэслэл, хэрэгцээ, шаардлага	
0	1	2	3	4		5
1	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 4/11.11 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг: 7 Хавтаст хэргийг цахимжуулах, шүүх, цахимжуулах, прокурор, мөрдөн шалгах эрх бүхий байгууллагуудын нэгдсэн системд холбооос гадна уг системийг ашиглах асуудлыг журамд тусгах шаардлагатай.	“...нэгдсэн системд холбох” гэсний дараа “ашилгах” гэж нэмэх.				
2	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 7/14.10 дугаар зүйлийн 14 дэх Хоригдолд цагдан хорих	“14. Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамжийн дагуу			ШШГТХ-ийн 212 дугаар зүйлийн 2-т “Энэ хуулийн 212.1-д заасны дагуу шилжүүлэх тохиогдолд хоригдлыг ялгадагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамжийг үндэслэн	

	<p>яллагдагчийн эрх зүйн байдал, дэглээм журам харилцан адилгүй юм.</p> <p>Түүнчлэн хүчин төгөлдөр шийтгэх тогтоолоор хорих ял эдэлж буй ялтан шүүхийн шийтгэх тогтоол гарахаас өмнө, эсхүл ял эдэлж байх хугацаандаа гэмт хэрэг үйлдсэн гэх хангаптай үндэслэл тогтоогдсон бол прокуророос ЭХХШТХ-д заасан үндэслэл журмын дагуу түүнд эрүүгийн хэрэг үүсгэж, яллагдагчаар татах тухай шийдвэр гаргаж, улмаар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг шуурхай явуулж, шийдвэрлэх нь ЭХХШТХ-ийн “гэмт хэргийг шуурхай, бураэн илрүүлэх, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этээдийг олж тогтоон шударгаар ял оногдуулах, хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх” зорилтод бураэн нийцнэ.</p> <p>ЭХХШТХ-ийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Яллагдагч, шүүгдэгчид энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу дараах таслан сэргийлэх арга хэмжээ авна” гэж заасны дагуу яллагдагчийн холбогдсон гэмт хэргийн шинж, байдал, нийгмийн хор аюул, хувийн байдал зэргийг харгалзан хуульд заасан 6 төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээнээс сонгож авах үндэслэл, журмыг тогтоосон ба хүчин төгөлдөр шийтгэх тогтоолоор хорих ял эдэлж буй ялтанд цагдан хориходоос өөр төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах</p>
--	--

	<p>боловсруулж бий. Мөн ЭХХШТХ-д заасан яллагдагчийн “мөрдөн шалгах ажиллагаанд биечлэн оролцох, өмгөөлөгчтэйгээ уулзах, гомдол хүсэлт гаргах, мэдээлэл авах, шүүхийн хэлэлцуулэгт оролцох” зэрэг эрхийг хангах, хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагааг шуурхай явуулж, хүний эрхийг шуурхай сэргээн тогтоох зэрэг хэрэгцээ шаардлага үүсдэг.</p> <p>Хорих ял эдэлж буй хоригдлын ял эдэтж буй хорих ангийн дэглэм, журмаас хамаарч хоригдлын эрх, эрх чөгөө, хүрээх үүрэгт тодорхой хязгаарлалт, дэглэм журам үйлчлэх бөгөөд энэ нь ЭХХШТХ болон ШШГТХ-иар зохицуулсан процесс ажиллагаа, журамд нийцэхгүй буюу тохиорхгүй, мөн яллагдагчийн эрх, үүрүүн хэрэгжилт хангдах боломжгүй байдалд хүрээнэ.</p> <p>Ийм учраас ШШГТХ-ийн 212 дугаар зүйлийн 212.1-д “Хоригдол шүүхийн шийтгэх тогтоол гарахаас өмнө, эсхүг ял эдэлж байх хугацаандаа гэмт хэрэг үйлдсэн гэх хангалттай үндэслэл тогтоогдсон бол прокурорын зөвшөөрлийг үндэслэн хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах байгууллагад шилжүүлж болно” гэж, Прокурорын тухай хуулийн 34 дугаар зүйлийн 34.1-д “Хуульд заасан тохиолдолд прокурор зөрчил шалган шийдвэрлэх, хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах, ял эдлүүлэх ажиллагааны явцад зөвшөөрөл өгнө” гэх, мөн хорих ял</p>
--	---

	<p>Эдэлж буй хүнд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэстэгийг ЭХХШТХ-д 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан.</p> <p>Хоригдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах нь түүний хорих ял эдэлж буй гэмт хэрэгтэй хамааралгүй бөгөөд түүнийг шүүхээс гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцсон тохиогдолд цагдан хоригдсон хугацааг эдлэх ялд нь оруулан тооцох талаар ЭХХШТХ-д, мөн хэд хэдэн шийтгэх тогтоолоор оногдуулсан ялыг нэмж нэгтгэх талаар Эрүүгийн хуулийн 6.9-д тодорхой зохицуулсан.</p>	<p>ЭХХШТХ-ийн 34.13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зохицуулалттай ижил агуулгатай буюу зохицуулалтын давхардал уусж байх тул наиргуулыг өөрчлөх нь зүйтэй байна.</p>
3	<p>Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 18/34.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:</p> <p>2. Улсын яллагч, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөвлөгч, өмгөөлөгч нь гэрч, шинжэч оролцуулах хүсэлтээсээ татгалзаагүй тохиолдолд шүүх талуудын хүсэлтийг харгалзан шүүх хуралдааны эсэхийг шийдвэрлэнэ.</p>	<p>“2. Гэрч, шинжэч оролцуулах тухай хүсэлтийг хангаж, шүүх хуралдааныг хойшлуулсан боловч шүүх хуралдаанд хүрэлцэн ирээгүй, яллагч, улсын шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөвлөгч, өмгөөлөгч уг хүсэлтээсээ татгалзаагүй тохиолдолд шүүх талуудын хүсэлтийг харгалзан шүүх хуралдааны эсэхийг шийдвэрлэнэ.</p>

	хүсэлтийг харгалзан хуралдааны хойшлуулзах эсэхийг шийдвэрлэнэ.” ГЭЖ өөрчлөх.	"6. Прокурор энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс тогтоосон хугацаанд биелүүлэх ажиллагааг шүүхээс толомжтүй боловсрон хугацаанд биелүүлэх боломжтүй бол шүүх хуралдааныг нэг удаа 30 хүртэл хоногоор 30 хуртэл хоногоор хойшлуулж болно” боловсноо гэж өөрчлөх.	Хуулийн төслийн ЭНЭ ХЭСЭГТ “хуулийн” гэснийг “зүйлийн” гэж өөрчлөх. Мөн шүүх хуралдааныг 30 хүртэл хоногоор хойшлуулж болно гэж заасан нь хэдэн ч үдаа хойшлуулж болохоор зохицуулалт байна. Энэ нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчдыг чирэгдүүлэх, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа удаашрах Үр дагавар Үүсгэхээр байх тул нэг удаа 30 хуртэл хоногоор хойшлуулзах нь зүйтэй.
4	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 19/34.16 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг: “6. Прокурор энэ хуулийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс толомжтүй боловсрон хугацаанд биелүүлэх боломжтүй бол шүүх хуралдааныг нэг удаа 30 хүртэл хоногоор 30 хуртэл хоногоор хойшлуулж боловсноо гэж өөрчлөх.	"6. Прокурор энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс толомжтүй боловсрон хугацаанд биелүүлэх боломжтүй бол шүүх хуралдааныг нэг удаа 30 хүртэл хоногоор 30 хуртэл хоногоор хойшлуулж боловсноо гэж өөрчлөх.	Прокурорын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд заасны дагуу Улсын өрөнхий прокурор, түүний тусгайлан эрх олгосон прокурор мөрдөн шалгах нууц ажиллагаа, гүйцэтгэх ажилд хяналт тавьж ажилладаг бөгөөд нууц мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах, түүнтэй прокурор танилцаах, хяналт тавих, нууцыг хамгаалахтай холбоотой харилцааг холбогдох зохицуулдаг. Түүнчлэн төрийн нууцад хамаараах мэдээлэл агуулсан эрүүгийн хэргийн
5	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 23/36.13 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсэг: “5. Төрийн нууц мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийн нууц агуулаагүй “Удиртгаг” болон “Тогтоох” хэсгийг нууцын тэмдэглэлээ, дардас дараахгүйгээр прокурор, нууц мэдээлэл агуулсан “Тодорхойлох”		5, 6 дахь заалтаас “Прокурор” гэснийг тус тус хасах.

Хэсгийг гардуулахгүйгээр, шүүхийн шийдвэрийг бүрэн бодитой танилцуулах арга хэмжээ авна” “6. Шүүхийн “Удиртгал” болон “Тогтоох жэсэгт төрийн хамаарах Мэдээлэл агуулагдсан бол тэр хэсгийг хасаж хэвлэн, прокурор, оролцогчид гардуулна”	Мөрдөн шалгах ажиллагаанд тухайн хэрэгтэй танилцах, хянах, нууц мэдээлгийг хадгалах үүрэг тусгай эрх олгогдсон прокурор хяналт тавьж ажиллан шүүхэд шилжүүлж шийдвэрлүүлсэн байхад тухайн прокурорт шүүхийн шийтгэх тогтоолын холбогдох хэсгийг нүүцлэн танилцуулах, гардуулах нь өрөөсгөл бөгөөд агуултын хувьд алдаатай байна.	Харин тухайн хэргийн оролцогчид танилцуулах, ажиллагаатай холбоотой харилцааг ийнхүү зохицуулж, хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй юм.	Өмгөөлөгчөөс асуусан асуултад хариулт заавал өгөхөөр зохицуулалт тусгасан нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцэгүй байна. Тухайлбал, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.4 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт “яллагдагчийг өөрийнх нь эсрэг мэдүүлэг авахаар албадаахыг хориглоно” гэж заасан.
Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 5.1 Дүгээр зүйлийн 2.5 дахь заалт: “асуулт тавих” гэсний дараа “хариулт авах”	Хасах	ЭХХШТХ-ийн 14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасантай нийцүүлэн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах Үндэслэл болсон прокурорын санал, үндэслэл, түүний нотпох баримттай танилцах эрхтэй гэж тусгах нь зүйтэй байна.	
Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 5.1 Дүгээр зүйлийн 2.12 дахь заалт: “оролцох” гэсний дараа сэргийлэх авах Үндэслэл болсон прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэл, түүний нотпох баримттай прокурорын санал, үндэслэл, түүний нотпох баримттай			

	шийдвэрийн хамаарах мэдээлтэй танилцах	үндэслэлд баримт, өөрчлөх.	танилцах” гэж	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд “мердөгч мөрдөн шалгах бүх ажиллагааг хийж дууссан, хэргийн бодит байдлыг бүрэн нотолж тоогосон гэж Узвэл яллагдагч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, тэдний хууль ёсны төлөвлөгч, өмгөөлөгчид хавастг хэргийн материалтай танилцуулж, хэрэгт тусгагдсан эд мөрийн баримт, мөрдөн шалгах ажиллагааны тэмдэглэлд тусгагдсан дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгтэй танилцах тухай оролцогчийн хүсэлтийг хангах арга хэмжээ авах. Оролцогч хүсэлт гаргавал хавастг хэргийн хэлэлцүүлэх төрийн материалыаас шүүхээр хамаарахаас бусад нотлох баримтыг өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах боломжоор хангах”,
	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 1/5.1 дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалт:	2.6.Мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, хуралдааны үед хийгдсэн дуны, дурсний, дурсний, дуудлыг болон тэмдэглэлтэй хэргийн материалтай танилцах үед хуулбарлан авах, тэмдэглэлд засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах.	“...хэргийн материалтай ” гэснийг хасах.	Мен 5.1 дүгээр зүйлд өмгөөлөгч нь “өмгөөлж байгаа сэжигтэн, хохирогч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүсэлтээр хийгдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байгаж, аль ч үед асуулт тавих, хүсэлт гаргах; өөрийн оролцсон мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хурапдааны

		тэмдэглэлтэй танилцаж, засвар оруулах тухай хүсэлт гарах," эрхийг хуульчилсан.
9	<p>Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 3/14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:</p> <p>5.Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, төлөөлөгч, гаргасан санаал, хүсэлтийнхээ танилцуулна" гэж заасан ба сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчид холбогдох хэсгийг танилцуулах зохицуулалт байхгүй.</p> <p>Хасах</p> <p>9</p> <p>Хэртийн мэдээллийг шүүх оролцогчид танилцуулж, тэдгээрт тайлбар хийх, холбогдох баримт, мэдээллийг гаргаж егех боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэспэл болохгүй.</p>	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, төлөөлөгч, гаргасан санаал, хүсэлтийнхээ танилцуулна" гэж заасан ба сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчид холбогдох хэсгийг танилцуулах зохицуулалт байхгүй.</p> <p>Мөн хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт зааснаар мөрдөн шалгах ажиллагаа дууссаны дараа хэргийн материалтай танилцах, өөрийн зардлаар хуулбарлан авах тухай зохицуулалт тусгагдсан. Мөрдөн шалгах ажиллагаа дуусаагүй байх үед өмгөөлөгчид нотлох баримттай танилцуулах нь мөрдөн шалгах ажиллагааны нууцлал, үр дүнд хамаарна.</p>
10	<p>Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 7/32.10 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:</p> <p>6.Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-аас доошгүй хоногийн өмнө яллах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохирогч,</p>	<p>"6.Прокурор яллах дүгнэлтийг хувийг яллагдагчид гардуулж, хаваст хэрийн материалыг ажлын 3 хоногийн дараа харьялах шүүхэд шилжүүлэх тухай яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч.</p> <p>Утга найруултыг засах шаардлагатай. Учир нь прокурор хэргийг хянаад шүүхэд шилжүүлэх үндэслэлтэй гэж үзвэл яллах дүгнэлт үйлдэх ба ийнхүү үйлдсэн яллах дүгнэлтээ яллагдагчид гардуулж, улмаар хэргийг шүүхэд шилжүүлдэг.</p>

	Өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ.	хууль төлөөлөгч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ” өөрчлөх.	ёсны		
11	Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйл. 5.1 дүгээр зүйлийн 2.4 дэх заалт:	прокурорт “прокурор, шүүхэд”	гэснийг “шүүхэд”	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “нотлох баримтыг тал бүрээс нь бүрэн бодитойгоор шалгаж хянасны үндсэн дээр хэргийн болит байдлыг тогтоох” чургийг, 16.4 дүгээр зүйлд энэ хуульд заасан мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах замаар нотлох баримт цуглуулж бэхжүүлэх ажиллагаа явуулахыг мөрдөгчид даалгасан зохицуулалттай нийцэхгүй байна.	<p>Хасах</p> <p>Энэ зохицуулалтыг одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд заасан “хууль зүйн тусгалацаа үзүүлэхэд шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг мөрдөгч, прокурорт гаргаж ех, хавтаст хэрэгт бэхжүүлж тусгуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хүсэлт гаргах; энэ хуульд заасан журамын дагуу оролцох, өмгөөлж байгаа сэжилтэн, хохирогч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүсэлтээр хийтэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байцаж, аль ч үед асуулт тавих,</p>

		<p>хүсэлт гаргах; өөрийн оролцссын мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүх хуралдааны хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцааж, засвар орууллах тухай хүсэлт гаргах; өөрсдийнх нь зөвшөөрснөөр хүн, хуулийн этгээдээс хэрэгт ач холбогдол буухий тайлбар, баримт бичиг, лавлагаа, тодорхойлолт гаргуулж авах эрхийн хүрээнд хэрэгжүүлэх боломжтой юм.</p>	<p>ЭХХШТХ-ийн 16.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Баримтат мэдээлэл нь гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, сэжилтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийн мэдүүлэг, эд мөрийн баримт, баримт бичиг, шинжээчийн дүгнэлт, мэдүүлэг, мөрдөгчийн магадлгаа, энэ хуульд заасны дагуу бэхжүүлсэн кино ба гэрэл зураг, зурагпал, дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг, эрх бухий байгууллагын цахим мэдээллийн сангас чахим гарын угсээр баталгаажуулж авсан лавлагаяа, тодорхойлолт, ул мөрөөс авсан хэв, мөрдөн шалгах ажиллагааны болон шүүх хуралдааны тэмдэглэл, хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтнаас ирүүлсэн гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл болон энэ хуульд заасан бусад баримтаар тогтоогдоно” гэж заасан.</p> <p>ЭХХШТХ-ийн 21.1 дүгээр зүйгд</p>
12	Хасах	<p>Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйл.</p> <p>21.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг:</p> <p>“Эд мөрийн баримтыг” гэснийг “энэ хуулийн 16.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан “баримтат мэдээллийг”</p>	

				эруүгийн хэрэгт хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд мөрийн баримтыг хадгалахтай холбоотой харилцааг зохицуулсан бөгөөд тус зүйлийн 2 дахь хэсэгт шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болох хүртэл, эсхүл яллагдажаар татах тогтоолыг хүчингүй болгох, хэргийг хэрэгжэхгүй болгох шийдвэрт давж заалдах хугацаа дуустал хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд мөрийн баримтыг тусгай байранд хадгалахтай холбоотой зохицуулалтгүй тусгасан.	Гэтэл эруүгийн хэрэгт хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд мөрийн баримтыг тухайн хэргийг шийдвэрлэсэн прокурор, шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болох хүртэл хугацаанд тодорхой орчин, нөхцөл бүхий тусгай байранд /хавтаст хэргээс тусад нь/ хадгалах тухай зохицуулалтад эруүгийн хэргийн нотох баримт буюу "баримтат мэдээлэл"-ийг бүхэлд нь хамааруулсан нь ойлгомжгүй, алдаатай байна.	Өөрөөр хэлбэл, хавтаст хэрэгт авагдсан баримтат мэдээллийг эд мөрийн баримт, хураан авсан эд зүйл, хөрөнгө, орлогын хамт тусгай орчин нөхцөл бүхий байранд хадгалах тухай ойлголт байх тул бүхэлд нь хасах үндэспэлтэй байна.	Прокурорын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2-т "Улсын ерөнхий
13	ЭХШТХ-ийн 43 дугаар	"43.7 Дугаар зүйл. ГЭМТ хэрэг үйлдсэн					

	<p>Бүлэг:</p> <p>гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад, эрэн сурвалжлах зохицуулалтыг тусгах.</p>	<p>хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах.</p> <p>1.Улсын ерөнхий прокурор өөрийн санаачилгаар, эсхүл мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллагын саналыг Ундэслээн гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад, эрэн сурвалжлах шийдвэрлэх тухай хуульд гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах шийдвэр гаргана." гэж заасан.</p> <p>Харин Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах зохицуулалт байхгүй тул энэ талаар хуульд нэмж тусгах нь зүйтэй байна.</p>	<p>прокурор нь өөрийн санаачилгаар, эсхүл холбогдох саналыг үндэслэн гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах шийдвэр гаргана." гэж заасан.</p> <p>Харин Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах зохицуулалт байхгүй тул энэ талаар хуульд нэмж тусгах нь зүйтэй байна.</p>
14	<p>Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл.</p> <p>7/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх заалт:</p> <p>14.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх</p>	<p>"14. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх</p>	<p>Шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх хугацаа болон шүүхийн шийдвэрийг хүргүүлэх хугацааг "даруй" болгож тодорхой тусгах. Мөн таслан сэргийлэх арга хэмжээний төрлөөс хамааран шүүхийн шийдвэрийг шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас</p>

	<p>Д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн мөрдөгч, мэдэгдэх бөгөөд шүүхийн шийдвэрийг мэдээллийн шүүхийн шийдвэрлийн сүлжээгээр шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад хургуулнэ.</p> <p>арга хэмжээ авах, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацаа санал, болон хусэлт хугацаа сунгасан шүүхийн цахим шийдвэрийг даруй мөрдөгч, мэдэгдэж, шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сүлжээгээр эрх бүхий байгууллагад хургуулна.”</p> <p>арга хэмжээ авах, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацаа санал, болон хусэлт хугацаа сунгасан шүүхийн цахим шийдвэрийг даруй мөрдөгч, мэдэгдэж, шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сүлжээгээр эрх бүхий байгууллагад хургуулна.”</p>	<p>гадна бусад эрх бүхий байгууллагад хургуулхээр байх тул “Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад” гэснийг эрх бүхий байгууллагад гэж өөрчлөх нь зүйтэй байна.</p>
<p>Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 33.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг:</p> <p>“Мэдэгдэнэ” гэсний дараа оролцогч ирээгүй нь шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлийг хойшлуулах үндэслэл болохгүй.”</p> <p>15</p>	<p>Хасах</p> <p>ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт зааснаар шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгээр мөн зүйлийн 6.1-6.17 дахь хэсэгт заасан асуудлуудыг хэлэлцэх тул тагнуудыг оролцуулахгүйгээр урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийх боломжгүй. Урьдчилсан хэлэлцүүлэг нь талуудын оропцоотойгоор шүүх хуралдааны бэлтгэл хангах үйл ажиллагаа юм. Иймд прокурор, оролцогчийг оролцуулан урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийх нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилт, зарчимд нийцнэ.</p>	

16	<p>ЭХХШТХ-ийн 11.8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:</p> <p>2.Шүүх хуралдаанд оролцогч, бусад оролцогч, прокурор шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг танилцуулнаас хойш 5 хоногийн дотор засвар оруулах санаал, хүсэлт гаргах эрхтэй.</p>	<p>“гаргах” гэсний дараа “хуулбарлан авах” гэж нэмэх.</p>	<p>Хуулийн төслийн 5.1 Дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалтад өмгөөлөгч шүүх хуралдааны тэмдэглэл болон дуудурсний бичлэгийг хуулбарлан авах эрхийг тусгасан атлаа мэтгэлэгч нэгээ тал болох прокурорт энэ эрхийг олгохгүй, орхигдуулсан байна.</p> <p>Хуулийн төсөөлд өмгөөлөгчийн эрхтэй холбоотой зохицуулалтууд нэмжж тусгахдаа шүүх хуралдааны мэтгэлээнд тэгш эрхтэй оролцогч нэг тал болох прокурор шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад эдээх эрх, Ургийг орхигдуулсан байгааг анхаарах шаардлагатай байна.</p>
17	<p>ЭХХШТХ-ийн 11.8 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:</p> <p>5.Оролцогчийн хүсэлтээр шүүх хуралдааны явцыг баталгаажуулсан дууны, дуудурсний бичлэгийг прокурор хуулбарлан авах” зохицуулалтыг нэмэх.</p>	<p>“Шүүх хуралдааны явцыг баталгаажуулсан дууны, дуудурсний бичлэгийг прокурор хуулбарлан авах” зохицуулалтыг нэмэх.</p>	<p>Мердэн шалгах ажиллагааны явцад сэжигтэн, яллагдагчийн үйлдсэн гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хор уршигаас шалтгаалж сэжигтнийг баривчлах, яллагдагчийг цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл бий болдог. Энэ үед тэдний бага насын хүүхэд болон бусад асууллагчид зайлшгүй хамгаалалт тогтоох, эд хөрөнгийг хамгаалах шаардлага уусдэг.</p> <p>Ялангуяа, бага насыны хүүхэд хараа хяналтгүй үлдэх, үүнээс үдэн хүүхдийн эрх ашигт хохирол учирч болзошгүй нөхцөл байдал бий болдог бөгөөд энэ тохиолдолд хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага болон прокурор, шүүх хүлээнэ:</p>
18	<p>ЭХХШТХ-ийн 7 дугаар бүлэг:</p> <p>Яллагдагч</p>	<p>7.10 дугаар зүйл. Яллагдагчийн хуралзан хүүхдийг дэмжих, эд хөрөнгийг хамгаалах 1.Мөрдөгч, прокурор, яллагдагчийн хуралзах хүнгүй хуралзах бий бага насын болон насанд хүүхдийг хуралзан дэмжих, эд хөрөнгийг хамгаалах талаар дор дурдсан үүрэг</p>	

	<p>1.1. Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга авагдсан яллагдагчийн асрал хүнгүй бага насын болон насанд хүрээгүй хүүхэд, өндөр настай эцэг, эх болон бусад асуулагчийг харгалзан дэмжүүлэхээр төрөл садны буюу бусад хүмүүст, эсхүг зохиц байгууллагад, мөрдөгч, прокурор, шүүхийн шийдвэрээр шилжүүлэн өгөх;</p> <p>1.2. Цагдан хоригдсон яллагдагчийн эд хөрөнтийг хамгаалах арга хэмжээ авах;</p> <p>2. Энэ хуулийн 1 дэх хэсэгт заасан арга хэмжээ авсан талаар яллагдагчид мэдэгдэнэ.” гэж нэмэх.</p>	тухай бур яллагдагчийн хуудийг харгалзан дэмжих болон эд хөрөнгийг хамгаалах арга хэмжээг авч байх шаардлага тулгардаг.
19	<p>ЭХХШТХ-ийн 34.19 дүгээр зүйл.</p> <p>3. Энэ зүйлийн 1.1-д заасны дагуу шүүх хэрэгсэхгүй болгосон хэргийг хэрэг</p>	<p>Хуулийн төслийн 34.19 дүгээр зүйлийн 1.9 дэх заалтад “Нэмэгт нотлох баримтыг цуглуулах бүхий ажиллагааг хийсэн боловч шүүгдэгч гэмт хэрэг үйлдсэн болох нь</p> <p>“3. Энэ зүйлийн 1.1-д заасны 1.9-д заасны дагуу шүүх хэрэгсэхгүй болгосон хэргийг хэрэг</p>

	бүртгэлтэд буцаанаа.	болжсон хэргийг хэрэг бүртгэлтэд буцааж болно.” ГЭЖ өөрчлөх.	нотлогдоогүй.” ГЭСЭН өөрчлөлтийг холбогдуулан энэхүү шаардлагатай.	нэмэлт өөрчлөлтийг төсөлд нэмж тусгах шаардлагатай.
20	бүртгэлтэд буцаанаа.	ГЭМТ ХЭРЭГ УЙЛДЭГДСЭН БОЛОВЧ ТУХАЙН ХҮН ҮЙЛДСЭН БОЛОХ НЬ НОТЛОГДООГҮЙ БОЛ ТУУНД ХОЛБОГОДХ ХЭРЭГСЭХГҮЙ БОЛОГОХ НЬ ЗҮЙН ХЭРЭГ БОЛОВЧ ЭНЭ НЬ ҮЙЛДЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЛИЙГ УГҮЙСГЭХ НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ БИШ ЮМ.	ГЭМТ ХЭРЭГ УЙЛДСЭН ЭТГЭЭДЭД ЯП ЗАВШИХ БОЛОМЖ ОЛГОЖ, ХОХИРОГЧИЙН ЗӨРЧИГДСӨН ЭРХИЙГ САРГАЗХ БОЛОМЖТҮЙ БАЙДАЛД ХҮРГЭХ ЭРСДЭЛТЭЙ.	ЭНЭ НЬ ТУХАЙН ГЭМТ ХЭРГИЙГ ҮЙЛДСЭН НЭМЭЛТ НОТЛОХ БАРИМТЫГ ЦУГЛУУЛСАН БОЛОВЧ ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДСЭН НЬ НОТЛОГДООГҮЙ ШУУГДЭГЧИД ХОЛБОГОДХ ХЭРГИЙГ ХЭРЭГСЭХГҮЙ БОЛГОСОН БОЛОВЧ НЭМЭЛТ ХЭРЭГ БҮРТГЭЛТИЙН АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛАХ БОЛОМЖГҮЙ, “ИЙМД “БУЦАЖ БОЛНО” ГЭХ БАЙДЛААР ӨӨРЧЛӨХ НЬ ЗҮЙТЕЙ ЮМ.
	“1.3. яллагдагчаар татагдвал зохих этгээд, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан” өөрчлөх.	“1.3. яллагдагчаар татагдвал зохих этгээд, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан; барсан;	ГЭМТ ХЭРГИЙН ТАГААРХ ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙГ ШАЛГАХ, МЕНХ ХЭРЭГ БҮРТГЭЛТИЙН ХЭРЭГТ МЕРДЕН ШАЛГАХ АЖИЛЛАГААГААР ТАТАГДВАЛ ЗОХИХ ЭТГЭЭД НЬ ТОДОРХОЙ БОЛОВЧ НАС БАРСАН БОЛ ТУУНД ХОЛБОГОДУУЛАН ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ЧУСГЭЖ ЯЛЛАГДАГЧААР ТАТАХ ТУХАЙ ШИЙДВЭР ГАРГАХ БОЛОМЖГҮЙ, ЭСХУЛ ПРОКУРОРООС ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ҮСТЭЖ ЯЛЛАГДАГЧААР	

		<p>татах тухай шийдвэр гарч, дуудагдсан сэжигтэн нас барсан тохиолдолд холбодох хэрэгийг хэрэгсэхгүй болгох үндэслэл байхгүй тул хуулийг төсөөтэй хэрэглэн ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3-ийг баримталж шийдвэрлэж байна.</p> <p>Иймд хуулийг нэг мөр хэрэгжүүлэх үүднээс уг хийдлийг засах шаардлагатай.</p>	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд “хэргийн”, “хэрэгсэхгүй болгосон тогтоол” гэж заасан нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн заасан “...нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх, хоёрдмоп утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих” шаардлагад нийцэхгүй байна.</p> <p>Учир нь гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг хулаас татгалзах, хэрэг бургэлтийн хэргийг хаах зэрэг шийдвэрүүд хүчин төглөдөр байгаа буюу эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж болохгүй тохиолдолд хамаарах нөхцөл байдал тогтоогдсон боловч тус үндэслэлээр гомдол, хэргийг шийдвэрлэх боломжгүй, энэ тохиолдолд ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.4-ийг төсөөтэй хэрэглэж байна.</p> <p>Иймд тухайсан нэр томьёогоор бус өргөн агуулга, ерөнхий нэр томъёогоор, эсхүл шийдвэр тус бурийг нэг бүрчлэн тоочин бичих</p>
		<p>“1.4. тухайн гомдол, хэргийг шийдвэрлэсэн</p> <p>шокуурор, шүүхийн шийдвэр хүчинтэй байгаа”</p> <p>ГЭЖ өөрчлөх.</p> <p>ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:</p> <p>1.4. тухайн хэргийг урьд нь болгосон тогтоол, магадлал хүчинтэй байгаа;</p>	<p>21</p>

			шаардлагатай.
22	ЭХХШТХ-ийн 3.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг: Шүүх энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх 5.“1.5 дахь заалт, гэсний дараа 31.4” 31.5 дугаар зүйлд заасан асуудлыг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хуванлийн өдөр бүр шөнийн цагаас бусад цагт тасралтгүй хэрэгжүүлнэ.	ЭХХШТХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар тус зүйл хэсгийг орхигдуулсан байх тул нэмэлт оруулах шаардлагатай. Ингэснээр хүний баривчлах, цагдан хорих асуудлыг шүүхийн зөвшөөрлийн үндсэн дээр явуулдаг байх тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, олон улсын байгууллагын дүгнэлт, зөвлөмжид нийцнэ.	ЭХХШТХ-ийн 30.14 дүгээр зүйлд хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах саналтай шилжүүлсэн тохиолдолд прокуророос хянах, шийдвэрлэх хугацааг тодорхой заагаагүй тул хэртмийг хянах хугацааг хуульд тусгах шаардлагатай. Мөн түүнчлэн олон хавастай, олон хохирогчтой, ээдрээ төвөтгэй хэргийг хянах хугацааг сунгаж болох зохицуулалтыг нэмж тусгах шаардлагатай байна.
23	ЭХХШТХ-ийн 30.14 дүгээр зүйл. Хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах	“Хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах саналтай прокурорт шилжүүлсэн хэргийн материалыг прокурор 14 хоногийн дотор хянах ба зайлшгүй тохиолдолд зохих шатны дээд прокурор энэ хугацааг тухай бур 14 хүртэл хоногор сунгаж болно” гэсэн заалт шинээр нэмэх.	ЭХХШТХ-ийн 30.12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Хэрэг буртгэлтийн үндсэн хугацаа нь хэрэг буртгэлтийн хэрэг нээснээс хойш 1 сар байна.”, 3 дахь хэсэгт “Хэрэг буртгэлтийн хугацааг прокурор тухай бур 3 сар хүртэл хугацаагаар сунгаж болно.” гэж заасны дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн хүн тогтоогоогүй хэрэгт арга
24	ЭХХШТХ-ийн 30 дугаар бүлэгт	“30.18.Хэрэг буртгэлтийг түдгэлзүүлэх, сэргээх 1.Мөрдөгч хэрэг буртгэлтийн хэрэгт гэмт хэрэг үйлдсэн хүний огжилтуулэх бүхий л	ЭХХШТХ-ийн 30.12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Хэрэг буртгэлтийн үндсэн хугацаа нь хэрэг буртгэлтийн хэрэг нээснээс хойш 1 сар байна.”, 3 дахь хэсэгт “Хэрэг буртгэлтийн хугацааг прокурор тухай бур 3 сар хүртэл хугацаагаар сунгаж болно.” гэж заасны дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн хүн тогтоогоогүй хэрэгт

<p>хэмжээг авах Уүрэгтэй. 2.Хэрэг буртгэлтийн хэрэгт хийгдвэл ажиллагааг хийж шалгасан боловч б 6 сарын хугацаанд яллагдагчaaр татагдвал зохиц этгээд нь тогтоогдоогүй бол мөрдөгч хэрэг буртгэлтийн хэргийг тудгэлзүүлэх тухай саналыг прокурорт гаргана.</p> <p>3.Прокурор энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан үндэслэл тогтоогдвол хэрэг буртгэлтийг тудгэлзүүлнэ.</p> <p>4.Хэрэг буртгэлтийг тудгэлзүүлэх тухай тогтоопд дараах зүйлийг тусгана:</p> <p>4.1.прокурорын нэр, албан тушаал;</p> <p>4.2.түдгэлзүүлсэн он, сар, ёдөр;</p> <p>4.3.хэргийн дугаар, хэргийн утга;</p> <p>4.4.хэрэг буртгэлтийг тудгэлзүүлэх үндэслэл;</p>	<p>буртгэлтийн хугацааг ихэвчлэн тухай бүр 1 сараар сунган, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байна. Гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг эрэн сурвалжлахын тулд мөрдөгч харьяаллын бус мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллагад даалгавар бичих, байгаа газар нь мэдэгдэхгүй байгаа сэжиттийг эрэн сурвалжлуулах ажиллагааг прокурорын даалгавраар явуулж, эрх бүхий байгууллага прокурорын шийдвэрийн дагуу эрэн сурвалжлах ажлыг зохион байгуулан, үр дүнг прокуророос тогтоосон хугацаанд танилцуулан ажиллаж байна.</p> <p>Улсын хэмжээнд 2024 оны III улирлын байдлаар хэрэг бүртгэлтийн нийт 62,309 хэрэг шалгагдсаны 33,178 буюу 53.2 хувь нь 2024 онд шинээр нээсэн, 29,131 буюу 46.8 хувь нь өмнөх онуудад хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээсэн хэргүүд байна.</p> <p>Хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаанд 41,547 хэрэг шалгагдаж байгаагийн 2,846 буюу 6.8 хувь нь гэмт хэрэгт сэргэгдсэн этгээд тодорхой, 11,342 буюу 27.2 хувь нь гэмт хэрэгт сэргэгдсэн этгээдийг илрүүлэх боломжтой, 27,359 буюу 65.8 хувь нь гэмт хэрэг үйлдсэн хүн нь тодорхойгүй хэргүүд байна.</p> <p>Мөрдөгч нарын ажлын ачаалал өндөр байгаа нь мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж буй хэрэг нэг бурд хурч ажиллах боломжгүй байдалд хүргэж байна. Нэгээгээйгээ гэмт үзүүлэлт</p>
---	---

	<p>5.Мөрдөгч түдгэлзүүлсэн хэрэгт гэмт хэрэгт үйлдсэн хүнийг олж тоогоохоор явуулсан эрэн сурвалжлах ажиллагааны үр дүнг проокуророос тогтоосон хугацаанд танилцуулна.</p> <p>6.Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан нөхцөл арилсан, эсхүл нэмэлт мөрдөн шалгах явуулах шаардлагатай бол хэрэг бүртгэлтийг сэргээх тухай прокурор тогтоол гарана.</p> <p>7.Хэрэг бүртгэлтийг сэргээх тухай тогтоолд дараахь зүйлийг тусгана:</p> <p>7.1.хэрэг бүртгэлтийг сэргээсэн прокурорын нэр, албан тушаал;</p> <p>7.2.хэрэг бүртгэлтийг сэргээсэн үндэслэл;</p> <p>7.3.хэрэг бүртгэлтийн хугацааг сунгуулахыг дaalгах" гэж нэмэх.</p>	<p>Үйлдсэн этгээд хэн болох нь тодорхойгүй хэрэг бүртгэлтийн хугацааг ач холбогдолгуй сунгах, хэрэг нэг бурд ажиллагаа хийсэн байх шаардлагыг хангахын тулд гэрч, хохирогчийг нэг асуудлаар удаа дараа дуудаж мэдүүлэг авч чирэгдэл учруулах зэргээр мөрдөн шалгах ажиллагааг үр дүн муутай явуулж байгаа нь зргээд ажлын бүтээмж, чанар үр нөлөөнд сөргөөр нөлөөлж байна. Үүнээс шалтгаалан бусад эзэнтэй хэрэг нэг бурд хурч ажиллаж чадахгүй, мөрдөгч нар хэт их ажлын ачааллаас хамаарч ажлаас халшрах хам шинжид өртөж байгаа асуудал ихээр яригдаж байна.</p> <p>Иймд гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд хэн болох нь тодорхойгүй хэрэг бүртгэлтийн хэргийн хугацааг сунган шалгаад, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн нь тогтоогдоогүй тохиолдолд хэрэг бүртгэлтийг түдгэлзүүлдэг байх. Прокурор хэргийг түдгэлзүүлэх шийдвэр гаргахдаа эрэн сурвалжлах тогтолц үйлдэж, тогтоосон хугацаанд биелэлт, үр дүнг тооцдог байх. Эрэн сурвалжлах ажиллагаагаар сэжигтнийг тогтоосны үндсэн дээр хэргийг сэргээж, зохицуулалтыг тусгах нь мөрдөгч, прокурорын ажлын бүтээмжид ээрэг нөлөө үзүүлэхээр байна.</p>
--	---	---

		хэтрүүлэн яллагдагчийн эрхийг зөрчиж болзошгүй байдал уусэж байна. Иймд сэжигтнээр баривчлагдсан хүнийг үргэлжлүүлэн яллагдагчаар цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай саналыг шүүх шийдвэрлэхдээ баривчлагдсан хугацааг оруулан тооцох талаар тусгахаас гадна, сэжигтний баривчлагдсан хугацааг тухайн захирамжаар тогтоох хугацаанаас хасаж тооцон хугацаа дуусах суулчийн өдрийг захирамжид заах шаардлагатай байна.	Практикт олон холбогдохтой, олон үйлдэлтэй, олон хавтастай хэргийг ажлын 3 хоногийн дотор бурэн хянах, шийдвэр гаргахад хүндэрэл учирдаг. Энэхүү зохицуулалтыг Нэмснээр мөрдөгчийн саналын дагуу прокурор хэргийг бурэн хянах, хууль зүйн үндэслэлтэй шийдвэр гаргах нөхцөлийг бурдүүлнэ.
26	“3.Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан шийдвэр гаргах хугацааг зайлшгүй тохиолдолд дээд шатны прокурор 14 хүртэл хоногор нэмж сунгаж болно.” ГЭЖ НЭМЭХ	ЭХХШТХ-ийн 30.15 дугаар зүйлд 3 дахь заалт нэмэх	“3.Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан шийдвэр гаргах хугацааг зайлшгүй тохиолдолд дээд шатны прокурор 14 хүртэл хоногор нэмж сунгаж болно.” ГЭЖ НЭМЭХ
27	“1.8.хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдэн байцаалт дууссан хаваст хэргийг хаасан, мөрдэн байцаалт дууссан хаваст хэргээс бол хамааралтай хэсэгтэй биечэн, эсхүп цахимаар танилцах, Нэмэлт ажиллагаа хийлгэх тэр,	ЭХХШТХ-ийн 8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.8-д хохирогч нь хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдэн байцаалт дууссан хэрэгтэй танилцах, Нэмэлт ажиллагаа хийлгэх хүсэлт гаргах эрхийг хуульчилсан. Эрүүгийн хэрэг хянаан шийдвэрлэх ажиллагаанд талууд тэгш эрхтэй оролцох зарчимтай. Хуулийн төсөлд яллагдагч хаваст хэрэгтэй биечэн, эсхүп цахимаар танилцах, Нэмэлт ажиллагаа хийлгэх тухай	

	Хүсэлт гаргах;	байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, авах гэж эрхтэй,” хувилж өөрчлөн найруулах.	танилцах, нотлох баримт хуулбарлан авах болон бусад эрхийг хангах зохицуулалтууд тусгагдсан байна. Иймд хохиrogч цахимаар хэргийн материал танилцах, нотлох баримт хуулбарлан авах эрхийг тусгах нь зүйтэй байна.
28	ЭХХШТХ-ийн 15.8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:	1. Прокурор, оролцогч ЭНЭ хуулийн 12.3, 13.1, 13.2, 13.5, 13.7, 14.4, 14.5, 14.13, 19.2, 19.3 дугаар зүйл, 21.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 21.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл 3 хоногийн дотор гомдол гаргаж болно.	Нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт едруудийн тухай хуульд заасан олон хоногоор амрах баярын едруудтэй давхцах тохиолдолд гомдол гаргах хугацаа хэтэрч болзошгүй тул “ажлын” одреөөр тооцох шаардлагатай.
29	ЭХХШТХ-ийн 34.18 дугаар зүйл. Хэргийг хэлэлцэх	Хэргийг тусгаарлах процессыг НЭМЖ Тусгах.	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.18 дугаар зүйлд хэргийг тусгаарлах тохиолдлыг тусгасан алтаяа тусгаарлах процессыг хуульчлаагүй байна. Үнээс шалтгаалан хэргийн дугаарыг хэрхэн оптох, хэргийг прокурорт хургуулэх эсэх, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс зарим шүүгдэгчид холбогдох заалтыг хүчингүй болгосон тохиолдолд анхан шатны шүүх ямар ажиллагаа хийх зэргийг тодорхой болгох нь зүйтэй байна.
30	ЭХХШТХ-ийн 39.9 дугээр	39.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт;	2022 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр ЭХХШТХ-Д орсон нэмэлт,

	<p>ЗҮЙЛ. Давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр</p> <p>ЭХХШТХ-ИЙН 40.8 дугаар зүйл. Хяналтын шатны шүүхийн шийдвэр</p>	<p>“анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг бүхэлд нь хүчингүй болгож, гэм буруугийн шүүх хуралдаанаар дахин хэлэлцүүлэх” 40.8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт. “анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, гэм буруугийн шүүх хуралдаанаар дахин хэлэлцүүлэх” гэж тус тус нэмэх.</p>	<p>өөрчлөлтийн нийцүүлэн буцаахгүйзэр, мөн хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт зааснаар шүүх хуралдааныг 60 хуртэл хоногор хойштуулж, нэмэлт ажиллагаа хийхийг прокурорт даалгах нь зүйтэй. Давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг хэрхэх нь тодорхойгүй, урьдчилсан хэлэлцүүлэг, эсхүл прокурорт буцааж болохгүй, хорилгосон хэм хэмжээг зөрчихэд хүргэж байна. Шүүхийн практикт давах, хяналтын шатны шүүх шийдвэрийг хүчингүй болгоходоо шийдвэрийнхээ тодорхойлох хэсэгт тусгасан хэлбэрээр шүүх өөрсдөө шийдэх, эсхүл шууд урьдчилсан хэлэлцүүлэг зарлан прокурорт буцааж байна. Өөрөөр хэлбэл, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй шийдвэрийнхээ тогтоох хэсэгт бичиж байгаа боловч анхан шатны шүүх хэргийг хулээн аваад шууд урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийснээр ЭХХШТХ-ИЙН 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь заалтыг зөрчих, эсхүл албан бичгээр хэргийг прокурорт буцаах тохиолдол гарч байна.</p> <p>ЭХХШТХ-ИЙН 35.15 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт шүүх хуралдаанд арван найман насанд хүрээгүй гэрчээс мэдүүлэг сонсохдоо сэтгэл зүйчийг</p>
31	<p>ЭХХШТХ-ИЙН 25.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:</p> <p>2.Арван Найман Насанд хүрээгүй гэрчээс мэдүүлэг</p>	<p>“2.сурган хүмүүжүүлэгчийг гэсний дараа “шаардлагатай бол</p>	

<p>авахад түүний хууль ёсны төлөөлөгч, эсхүл төрөл, садангийн хүн, сурган хумуужуулэгчийг оролцуулах бөгөөд тэдэнд эрх, үргийг нь тайлбарлан өгч, энэ тухай тэмдэглэлд тусгана.</p>	<p>СЭТГЭЛ ЗҮЙЧИЙГ...” ГЭЖ НЭМЭХ.</p>	<p>оролцуулж болохоор хуульчилсан. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад арван найман насанд хүрээгүй хүнээс мэдуулэг авахдаа шаардлагатай тохиолдолд сэтгэл зүйч оролцуулах нь зүйтэй байна.</p>
<p>ЭХХШТХ-ИЙН 12.1 ДУГЭЭР ЗҮЙЛИЙН 2 ДАХЬ ХЭСЭГ:</p> <p>2.Мөрдөгч нь гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, яллагдагчаас авах, мэдүүлэг шийдвэр танилцуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаанд оролцуулах шаардлагатай бол прокуорорын мэдэгдэх хуудсаар дуудан ирүүлнэ.</p>	<p>Иргэний нэхэмжлэгч, хариуцагч, яллагдагчаас авах, танилцуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаанд оролцуулах шаардлагатай бол прокуорорын мэдэгдэх хуудсаар дуудан ирүүлэх болон зайлсхийсэн бол хэрхэг талаар тусгагүй байна.</p>	<p>ЭХХШТХ-ИЙН 31.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Тогтоол танилцуулахаар сэжигтнийг дуудан ирүүлэхдээ 12.1 дугээр зүйлд заасан журамыг баримталахаар тусгагүй байна.” гэж заасан. Мөн хуулийн 12.1 дугээр зүйлийн 2, 12.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт сэжигтнийг прокурорын мэдэгдэх хуудсаар дуудан ирүүлэх болон мэдэгдэх хуудсыг хулээн авахаас зайлсхийсэн бол хэрхэг талаар тусгагүй байна.</p>
<p>ЭХХШТХ-ИЙН 12.2 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 3 ДАХЬ ХЭСЭГ:</p> <p>3.Гэрч, хохирогч, иргэний хариуцагч, яллагдагч, мэдэгдэх хуудсыг хулээн авахаас зайлсхийсэн бол түүний өмгөөвлөгч, эсхүл гэр бүлийн арван найман хүрсэн гишүүнд хүргүүлнэ.</p>	<p>ГЭСНИЙ Дараа “СЭЖИГТЭН” ГЭЖ ТУС ТУС НЭМЭХ.</p>	<p>32</p>

МОНГОЛ УЛС
АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗАР

14250 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Сөүлийн гудамж 41, Утас: 7011 0251, Факс: (976) 7011 0251
И-мэйл: comcor@iaac.mn, Вэб сайт: http://iaac.mn

2024. 10. 30 № 03/17554
танай 2024. 10. 17 -ны № 1/1332. -т

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН,
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн
1/1332 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн
хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт,
өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй танилцан,
төсөлд тусгуулах саналыг хавсралтаар хүргүүлэв.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт ... хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ТАМГЫН ХЭЛТСИЙН ДАРГА
ЭРХЭЛСЭН КОМИССАР

В.БААСАННЯМ

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ТУСГУУЛАХ САНАЛ

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, зүйл, заалт нэмсүгэй:

"5. Мөрдөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай биечлэн, эсхүл цахимаар танилцаж, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй."

5/12.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг:

"Э. Мөрдөгч нь хэргийн оролцгчийн хүсэлтээр тэрийн байгууллага, албан тушаалтны албаны цахим шуудан, албан бичиг солилцооны дундын систем, мэдэгдэл хүргэх систем, мөн иргэний тэрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем, мэдэгдэл хүргэх системд иргэний үүсгэсэн, бүртгүүлсэн цахим шуудан, тухайн этгээдийг таньж, баталгаажуулах боломжтой бусад цахим системд бүртгүүлэн холбогдсон хаягийг ашиглаж дуудаж, прокурорын мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлж болно."

8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг:

14. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх бөгөөд шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сүлжээгээр Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даруй хүргүүлнэ."

10/16.3 дугаар зүйлийн 10-11 дэх хэсэг:

"10. Гэрчээр мэдүүлэг авч байх үед гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл илэрвэл мэдүүлэг авах ажиллагааг зогсоож, сэжигтнээр мэдүүлэг авах ажиллагааг энэ хуульд заасны дагуу явуулна."

11. Дүрс харж ярих боломжтой технологи, мэдээллийн хэрэгсэл ашиглан мэдүүлгийг авч болно. Энэ тохиолдолд өмгөөлөгч, хууль ёсны төлөөлөгч, асран хамгаалагчийн оролцоог ханганд дуу-дүрсний бичлэгээр бэхжүүлж, хавтаст хэрэгт хавсаргана."

11/16.14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"5. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагчаас мэдүүлэг авахад бэхжүүлсэн дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэгийн хувийг хавтаст хэргийн хамт хадгална."

14/ 32.9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"3. Яллагдагчаар татах тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, яллагдагчаар татах тогтоолд оруулсан өөрчлөлтийг яллагдаачид танилцуулж, хувийг гардуулна."

2 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

2/7.5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг:

"4. Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчийн дүгнэлттэй танилцах,

Commented [OP1]: Тэрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль батлагдан мөрдгдэж байгаа тул нэр томъёог нэг мөр болгох шаардлагазар "терийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хувь хүний эмзэг мэдээлэлд" гэж өөрчлөх.

Commented [OP2]: Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30.1.3-т заасны баримтлан "ashiaglan duudaa" гэж өөрчлөх.

Commented [OP3]: "сулжээг ашиглан Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад болон холбогдох тэрийн байгууллага, хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтанд" гэж өөрчлөх.

Commented [OP4]: "31.2 дугаар зүйл Эрүүгийн хэрэг үүсгэх яллагдагчар татах тогтоол үйлдээний дараа хийдэх ажиллагаа" 1 Энэ хуульд заасны дагуу баривчлагдсан, эсхүл яллагдагчар татах тогтоолтой танилцуулахаар мэдэгдэх хуудсаар дуудагдсан хүний сэжигтэн гэнэ." гэж заасан.

16.3 дугаар зүйлийн 10-т ийнхүү өөрчлөлт оруулахаар бол дээр дурьдсан 31.2 дугаар зүйлийн 1 дахь хэсэг зохих өөрчлөлт оруулах шаардлагатай болно. Тухайлбал,

"31.2 дугаар зүйл Эрүүгийн хэрэг үүсгэх яллагдагчар татах тогтоол үйлдээний дараа хийдэх ажиллагаа"

"1. Энэ хуульд заасны дагуу баривчлагдсан, эсхүл яллагдагчар татах тогтоолтой танилцуулахаар мэдэгдэх хуудсаар дуудагдсан, эсхүл энэ хуулийн 16.3.10 дахь хэсэг заасан үндэслэлээр сэжигтнээр мэдүүлэг өгөх хүний сэжигтэн гэнэ." гэж өөрчлөн наирнуулах.

Commented [OP5]: Олон түмнийг нийтлэл, нэвтрүүлийн туслаамжтайгаар үнэн бодитой мэдээлээр шуурхай, тогтол хангах зорилго бүхий тогтол хэвлэл, радио, телевиз, мэдээллийн агентлар, баримт кино, цахим хэвлэл зэрэг мэдээллийн сувгийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл гэж нэрлэдэг. Иймд "мэдээллийн хэрэгсэл" гэснийг "цахим харилцаа холбооны хэрэгсэл" гэж өөрчлөх.

Commented [OP6]: Мэдүүлэг бүрийн бичлэгийг хэрэгт хадгалах боломжгүй тул "бичлэгийн хувийг хавтаст хэргийн хамт хадгална" гэснийг "бичлэгийн хувийг хэргийг шийдвэрлэх хугацаанд мөрдэх байгууллагад хадгална" гэж өөрчлөх.

Commented [OP7]: Хасах

мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хаваст хэргийн материалтай танилцаж, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг дууны, дүрсний болон бусад техник хэрэгсэл ашиглан өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй."

3/14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"5. Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн гаргасан санал, хүснэгтийн үндэслэлд хамаарах баримт, мэдээллийг шүүх хэргийн оролцогчид танилцуулж, тэдээрт тайлбар хийх, хөлбөгдох баримт, мэдээллийг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй."

4/31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"1. Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтооэльг прокуророор хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлээн сэжигтэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө. Төрийн нууцад хамаарах хэргийн яллагдагчаар татах тогтооэльг яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид гардуулахгүйгээр танилцуулна."

5/32.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан оролцогч хэргийн материалтай 14 хүртэл хоногийн хугацаанд танилцах ба мөрдөгч хэргийн материалтай танилцах боломж, нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Хаваст хэргийн тоо, хэргийн оролцогчдын тохиоөс хамааран хэргийн материалтай танилцах хугацааг мөрдөгч 14 хүртэл хоногироо сунгаж болно."

7/ 32.10 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:

"6. Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-аас доошгүй хоногийн өмнө яллах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохирогч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ."

З дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай 32.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийн "тухайн ажиллагаанд хөлбөгдох оролцогчид танилцуулна." гэснийг "энэ зүйлд заасан журмын дагуу оролцогчид танилцуулна." гэж, ... өөрчилсүгэй.

Хоёр. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.14 дүгээр зүйл (Мөрдөн байцаалтыг түдгэлзүүлэх, сэргээх)-д дараах агуулга бүхий 1.5 дахь заалт нэмэх;

"1.5 Шаардлагатай гэрч, хохирогч, сэжигтэн, яллагдагч Монгол улсын хилээр гарсан нь эр бүхий байгууллагын лавлагаа, мэдээллээр тогтоогдсон бол."

Гурав. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн "6.2 дугаар зүйл (Мөрдөгч)-ийн 2 дахь хэсэг (Мөрдөгч дараах эрхтэй)-ийн "2.11 прокурорын даалгавраар мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах, даалгаврыг эс зөвшөөрвэл хүлээн авснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор саналаа бичгээр тухайн прокурорын газрын дээд шатны прокурорт нэг удаа гаргах; /Энэ залтавд 2020 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан./" гэснийг дараах байдлаар өөрчлөн найруулах:

"2.11 прокурорын даалгавраар мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах, даалгаврыг эс зөвшөөрвэл хүлээн авснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор тухайн прокурорын газрын дээд шатны прокурорт, тухайн прокурорын газрын дээд шатны прокурорын шийдвэрийг эс зөвшөөрвэл дээ шатны прокурорын саналаа тус тус бичгээр нэг удаа гаргах;"

Commented [OP8]: Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль батлагдан мөрдөгдж байгаа тул нэр томъёог нэг мөр болгох шаардлагын нууц, хувь хүний эмзэг мэдээлэлд" гэж өөрчлөх;

Commented [OP9]: Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн 14.13 дугаар зүйлийн "5. Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч гаргасан санал, хүснэгтийн үндэслэл, түүний нотлох баримтыг шүүх, шүүхийн хэзэлчүүлэгт оролцогчид танилцуулна." гэснийг хэвээр үлдээх өөрчлөлт оруулах саналын нэг дэх өгүүлбэрийг хасах;

Commented [OP10]: Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн "31.3 дугаар зүйл Эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчид тогтоо танилцуулах 1 Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтооэльг прокуророор хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлсэн сэжигтэнд танилцуулна" гэснийг хэвээр үлдээх;

Commented [OP11]: Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн "32.1 дүгээр зүйл.Хаваст хэргийн материал танилцуулах 3.Хэргийн материалтай энэ зүйлийн 1 дахь хэсэгт заасан оролцогч мөрдөгчвэс тогтоосон хугацаанд танилцах ба мөрдөгч хэргийн материалтай танилцах боломж, нөхцөлийг бүрдүүлнэ." гэснийг хэвээр үлдээх;

Commented [OP12]: "адрийн" гэж өөрчлөх

Commented [OP13]: Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн "32.1 дүгээр зүйл.Хаваст хэргийн материал танилцуулах 9.Нэмэлт мөрдөн байцаалт явуулсан бол нэмж хийсэн ажиллагааны материалыг тухайн ажиллагаанд хөлбөгдох оролцогчид танилцуулна." гэснийг хэвээр үлдээх;

МОНГОЛЫН ӨМГӨӨЛӨГЧДИЙН ХОЛБОО

16050 Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 2 дугаар хороо,
Энхтайваны өргөн чөлөө 46, Гранд Плаза 15 давхар,
РД: 1626124, Утас/Факс: (+976) 7012-6861,
И-мэйл: holboo@ama.org.mn, Вэбсайт: www.ama.org.mn

2024 . 11 . 27 № 01/1225
танай 2024 . 10 . 17ны № 1 / 1332-т

Г МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоонд санал
авахаар ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан
шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт
оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбоотой
саналыг нэгтгэн хүргүүлж байна.

Хавсралт 16. хуудастай.

ЕРӨНХИЙЛӨГЧ И.ДАНЗАННОРОВ

**МОНГОЛЫН ӨМГӨӨЛӨГЧДИЙН ХОЛБООНООС ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ТУСГУУЛАХААР ХУРГҮҮЛЖ БҮЙ САНАЛ**

Санал	Үндэслэл (тайлбар, статистик тоон мэдээлэл, холбогдох судалгаа байгаа бол хавсаргах)	Хуулийн төслийн томъёопол	
Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг зүйл заалтыг нэмсүгэй			
1	5.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “хохирогч”, гэсний дараа “тэрч”, гэж нэмэх	Хүнийг гэмт хэрэгт сэжигтэх үндэслэл байгаа бол түүнийг гэрчээр дуудах, эсхүл түүнээс гэрийн мэдүүлэг авахгүй байх, гэрийн мэдүүлэг авах уед түүнийг гэмт хэрэгт сэжигтэх үндэслэл илэрсэн бол гэрчийн мэдүүлэг авахыг даруй зогсох зохицуулалтыг тусгах	5.1 дүгээр зүйл. Өмгөөлөгчийн эрх, үүрэг 1. Сэжигтэн, ялтагдагч, шүүгдэгч, ялтган, хохирогч, гэрч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хууль зүйн туслалцаа авах эрхээр хангах зорилгоор эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийг оропцуулна.
2	9.6 дугаар зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2020 оны 11 сарын 4-ний өдрийн “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 9.6 дугаар зүйлийн зарим зүйл хэсэг Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх маргааныг шийдвэрлэсэн тухай” 10 дугаартай дүгнэлтийн 3-т “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа нь эрхийг үндэслэлтүй хязгаарласан шинжкүй, хууль зүйн процессын суурь зарчмуудад нийцсэн байх ёстой. Энэ утгаараа хуульд гэмт хэрэгт сэргэдэж байгаа этээдийн эрх зүйн байдлыг дээрх хуулиар	9.6 дугаар зүйл. Гэрч 9. Хүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл байгаа бол түүнийг гэрчээр дуудах, түнээс гэрчийн мэдүүлэг авахыг хорилноно.
3	16.3 дугаар зүйл. Мэдүүлэг. Дахь заалт нэмэх	Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажсан хүний эрхийг үндэслэлтүй хязгаарласан шинжкүй, хууль зүйн процессын суурь зарчмуудад нийцсэн байх ёстой. Энэ утгаараа хуульд гэмт хэрэгт сэргэдэж байгаа этээдийн эрх зүйн байдлыг дээрх хуулиар	4. Дараах хүнээс гэрчийн мэдүүлэг авч болохгүй; 4.7.гэмт хэрэгт буруутгах илэрхий үндэслэл байгаа хүн.

4	<p>16.3 Дугаар зүйл. Мэдүүлэг</p> <p>10.Гэрчийн мэдүүлэг авах үед түүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл илэрсэн бол мэдүүлэг авах ажиллагааг даруй зотсооно.</p>
5	<p>5.3 Дугаар зүйлд 4 дэх хэсэг нэмэх</p> <p>нарийвчлан зохицуулж өгөөгүйн улмаас тухайн этгээдээс гэрчийн мэдүүлэг авч, түүний эрхийг хөндөх байдал гаргахаар байгааг хууль тогтоогч анхаарч, хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлага байна...” гэж дүгнэсэн.</p> <p>Илтэд сэжиглэх үндэслэл бурдсан байтал түүнд худал мэдүүлбэл хүлээлгэх ял хариуцлагын талаар урьдчилан сануулж, мөн мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах, зайлсхийсэн тохиолдолд Зөрчлийн хуулийн 15.7 дахь хэсэгт зааснаар хариуцлага хулээх талаар мөрдөн шалгах ажиллагаанд урьдчилан сануулж мэдүүлэг авах, энэ нь гэрчийн мэдүүлгийн маягт загварт тусгайдсан байдаг нь хүн өөрийгөө өмгөөлөх, өөрийн эсрэг мэдүүлэг өгөхийг албадуулахгүй байх, мөн мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах эрхэд шууд харшилж байгаа болно.</p> <p>Монгол Улсын Нэгдэн орсон НҮБ-ас 1966 онд баталсан Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай пактын 14/3/ 9-д “өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх, гэм буруутан гэж хулээхийг албадуулахгүй байх” эрхийг баталгаажуулсан ба 1969 онд батлагдсан Хүний эрхийн тухай Америкийн конвенцийн 8.2 /g/-д “хүн бур өөрийнхөө эсрэг гэрчлэх буюу гэм буруутан гэж хулээхийг албадуулахгүй байх эрхтэй” гэж заасан ба 8.3-т “Яллагдагч өөрийгөө гэм буруутан гэж хулээх нь ямар нэг албадлага хэрэглээгүй тохиолдолд хүчин төгөлдөр байна” гэснээр улам баталгаажсан байна. Илт сэжиглэгдэх үндэслэл байсаар атап гэрчээр мэдүүлэг авах нь Үндсэн хуулиар баталгаажсан “өөрийгөө өмгөөлөх”, “Өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно” гэсэнд харшилсан шинжтэй байгаа тул хуульд өөрчлөлт оруулах замаар уг зөрчлийг арилгах нь зүйтэй.</p>

6	16.1 Дүгээр зүйлийн 14 дэх хэсгийн “ундэслэл байвал” гэсний дараа “эсхүл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх цүргуулсан нь тогтоогдсон бол” гэж намэх	Хүний халдашгүй байх, өмгөөпүүлэх, хууль зүйн туслацаа авах эрхийг хангах хүрээнд мөрдөн байцаалтыг өмгөөтгчийг байцуулахгүйгээр явуулахгүй байх, хэрвээ байцаалт байцугуулахгүйгээр мөрдөн байцаалт явуулж нотлох баримт шүггуулсан, хэрэг хулээлгэсэн тохиолдолд тухайн мэдүүлэг, нотлох баримтгүй үнэлэхгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг болговсронгуй болгох	14.Нотлох баримтгүй шинжлэн судлах явцад хэрэгт ач холбогдолтой, хамааралтай эсэхэд эргэлзэх үндэслэл байвал, эсхүл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх хууль зөрчиж цүргуулсан нь тогтоогдсон бол тухайн нотлох баримтгүй шүүх, прокурорын шийдвэрийн үндэслэл болгохгүй.	16.1 Дүгээр зүйл. Нотлох баримт
7	5.3 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.7 дахь заалт нэмэх	Үндсэн хуульд заасан “хууль зүйн туслацаа авах” эрхийг хангаж, Мэргэжлийн туслацаа узүүлэх үүргийг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий п үе шатанд тасралтгүй хэрэжкуулэх нь хүний эрхийг хангах, хамгаалахад үр нөлөөтэй бөгөөд хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хууль ёсны зарчмыг хэрэгжкуулэх гол болно. Практикт хойшлуулшигийн нөхцөл ажиллагааны хүрээнд мэдүүлэг авах ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээр явуулж, хууль бусаар хэрэг хүпээлгэх, өөрийнх нь эсрэг мэдүүлэг авах гарч байгаатай тохиолдлууд үүргийг хойшлуулшигийн холбоотойгоор баривчилсан тохиолдолд өмгөөтгч заавал оролцуулж асуудлыг хуулиар баталгаажуулах шаардлагатай болно. ОХУ-ЫН Эрүүгийн процессын хуулийн 51 дүгээр зүйлд өмгөөлөгч заавал оролцуулах тохиолдлуудыг зохицуулсан бөгөөд 51 дүгээр зүйл, 1 дэх хэсэг. Дараах Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд 1.38.“ нотлох баримт хуулбарлаж, хувилж авах ” гэж хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу тэр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хувилах, зураг авах боломжтой техник хэрэгсэл ашиглан хуулбарлаж, хувилж авахгүй;	1.Дараах сэжигтэн яллагдагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээ.1.эр явуулж болохгүй:	5.3 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч оролцуулах
8	1.4 Дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.38 дахь заалт нэмэх	1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:	1.Дараах сэжигтэн яллагдагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээ.1.эр явуулж болохгүй:	5.3 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч оролцуулах
9	5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.4 дэх заалтын “хууль зүйн туслацаа үзүүлэхэд” “хэргийн бодит байдлыг тогтооход” гэж өөрчлөх, Мөн заалтад “прокурор”, ГЭСНИЙ өмгөөлөгчийн оролцоотой өмгөөлөгчийн бух хэрэг хянан шийдвэрлэх дараа “шүүх” гэж, “туслацаа”	1. Сэжигтэн өмгөөлөгч заавал оролцно: 1. Сэжигтэн яллагдагч Энэхүү хуулийн 52 дугаар зүйлд зааснаар өмгөөлөгчөөсөө татгалзаагүй бол, гэж зааснаас харахад агивaa хүн Эрүүгийн хэрэгт өмгөөлөгч сонгон авсан л бол бүхий л ажиллагаа байна. Өмгөөлөгчийн оролцоотой өмгөөлөгчийн бух хэрэг хянан шийдвэрлэх дагуулж туслацаа, хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байдлыг шалггуулах, мөрдөн шалтаяа ажилланаа:	1. Сэжигтэн яллагдагч Энэхүү хуулийн 52 дугаар зүйлд зааснаар өмгөөлөгчөөсөө татгалзаагүй бол, гэж зааснаас харахад агивaa хүн Эрүүгийн хэрэгт өмгөөлөгч сонгон авсан л бол бүхий л ажиллагаа байна. Өмгөөлөгчийн оролцоотой өмгөөлөгчийн бух хэрэг хянан шийдвэрлэх дагуулж туслацаа, хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байдлыг шалггуулах, мөрдөн шалтаяа ажилланаа:	2.4.Хэргийн бодит байдлыг тогтооход

	гэсний дараа “хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байдлыг шалгуулах,” гэж тус тус нэмэх	ажиллагаанд оролцох нь хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хүний эрхийг хангахад чухал ур нөлөөтэй болно.	явлууллах хүсэлт гаргах, энэ хуульд заасан журамын дагуу оролцох;
10	5.1 Дугээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.5 дахь заалтад “асуулт тавих,” гэсний дараа “хариулт авах,” гэж нэмэх	ажиллагаанд оролцох нь хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох өмгөөлөгчийн эрх, уургийг Эруүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмж тусгах Өмгөөллийн үйл ажиллагаанд эдлэх эрх, Ургийг холбогдох хэрэг хянан шийдвэрлэх хуутиудаас гадна өмгөөлөгчийн бураэн эрхийн заалт Өмгөөллийн тухай Монгол Улсын хуульд тусгалаа опсон. Эруүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд шууд хамаарах Өмгөөллийн тухай хуульд заагдсан зарим эрх процессын хуульд тодорхой тусгагдаагүйгээс мөрдөн шалгах ажиллагааг хэрэгкүүлэгчдийн зүйэс хуулийн зохицуулалтыг зөрүүтэй ойлгох, хэрэг хувилж хуупбарлан авахтай холбоотой эрх болон хууль зүйн туслалицаа үзүүлэх Ургээ хэрэгжүүлэхэд хундрэл үүсэх, хэргийн бодит байдлыг тогтооход чухал ач холбогдол бүхий баримтыг шүүхэд гарган өгөх боломжгүй болох тохиолдууд байна. Түүчинчен хуулийн 2.4-т заасан эрхийг зөвхөн хууль	2.5.өмгөөлж байгаа сэжигтэн, хохирогч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхул ёрийнхөө хүсэлтээр хийгдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байлцаж, аль ч үед асуулт тавих, хариулт авах , хүсэлт гаргах;
11	5.1 Дугээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.6 дахь заалтын “өөрийн оролцсон” гэснийг хасах, Мэн заалтад “хийгдсэн” гэсний дараа “дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг,” гэж, “танилцах,” гэсний дараа “хуупбарлан авах, Тэмдэглэлд” гэж тус тус нэмэх	Өмгөөллийн тухай хуульд заасан хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох өмгөөлөгчийн эрх, уургийг Эруүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмж тусгах Өмгөөллийн үйл ажиллагаанд эдлэх эрх, Ургийг холбогдох хэрэг хянан шийдвэрлэх хуутиудаас гадна өмгөөлөгчийн бураэн эрхийн заалт Өмгөөллийн тухай Монгол Улсын хуульд тусгалаа опсон. Эруүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд шууд хамаарах Өмгөөллийн тухай хуульд заагдсан зарим эрх процессын хуульд тодорхой тусгагдаагүйгээс мөрдөн шалгах ажиллагааг хэрэгкүүлэгчдийн зүйэс хуулийн зохицуулалтыг зөрүүтэй ойлгох, хэрэг хувилж хуупбарлан авахтай холбоотой эрх болон хууль зүйн туслалицаа үзүүлэх Ургээ хэрэгжүүлэхэд хундрэл үүсэх, хэргийн бодит байдлыг тогтооход чухал ач холбогдол бүхий баримтыг шүүхэд гарган өгөх боломжгүй болох тохиолдууд байна. Түүчинчен хуулийн 2.4-т заасан эрхийг зөвхөн хууль	2.6.мөрдөн шалгах ажиллагаа, шуухийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг болон тэмдэглэлтэй танилцах, хуупбарлан авах, Тэмдэглэлд засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах;
12	5.1 Дугээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.12 дахь заалтад “оролцох” гэснийг дараа “холбогдох нотлох баримтуудтай танилцах, өөрийн зардлаар хуупбарлан авах” гэж нэмэх	ажиллагаанд шууд хамаарах Өмгөөллийн тухай хуульд заагдсан зарим эрх процессын хуульд тодорхой тусгагдаагүйгээс мөрдөн шалгах ажиллагааг хэрэгкүүлэгчдийн зүйэс хуулийн зохицуулалтыг зөрүүтэй ойлгох, хэрэг хувилж хуупбарлан авахтай холбоотой эрх болон хууль зүйн туслалицаа үзүүлэх Ургээ хэрэгжүүлэхэд хундрэл үүсэх, хэргийн бодит байдлыг тогтооход чухал ач холбогдол бүхий баримтыг шүүхэд гарган өгөх боломжгүй болох тохиолдууд байна.	2.12 “сэжигтний баривчлах, яллагдагч, шүүгдэгчийг цагдан хориц, бусад таслан сэргийлэх арга хэмжээтэй холбоотой оролцож, шийдвэрлэхэд холбогдох нотлох баримтуудтай танилцах, өөрийн зардлаар хуупбарлан авах;
13	5.1 Дугээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт 2.15 гэсэн заалт нэмэх		2.15. Уйгылчлалтэгч болон бусад этгээдийн хууль бус шаардлагыг биелүүлэхээс татгалзах;

14	14.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн “прокурор”, гэсний дараа “яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч”, гэж нэмэх	зүйн туслаачаа үзүүлэхэд шаардлагатай гэж явцууруулсаныг хэргийн бодит байдлыг тогтоох зарчмыг хэрэгжүүлэх, нөхцөл байдлыг эргэлзээгүй тогтоох хүрээнд өргөжүүлэн авч үзэх нь зүйтэй. Түүнчлэн мөрдөн шалгах ажиллагааны үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу дурсний бичлэгийг өмгөөлөгч хуулбарлан авах боломжийг хуулиар нээх нь эрх тэгш мэтгэцээний нөхцлийг хангах, мөн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хүний эрхийг зөрчихөөс урьдчилан сэргийлэх, хэргийн бодит байдлыг тогтоох, шүүн таслах ажиллагааг хуулийн дагуу цуглувуулж бэхжүүлсэн нотлох баримтад, үндэслэн явуулахад ач холбогдолтой гэж үзэж байна. Мэдүүлийн тэмдэглэлүүд дууны болон дуу-дурсний бичпэгээс зөрөх тохиолдлууд гарч байгаа бөгөөд бодит бус, мөн мэдүүлэг авахдаа оропцогчийн эрхийг зөрчиж авсан тохиолдлуудад шүүх хууль бус нотлох баримтад, үндэслэлэн хэргийг шийдвэрлэх эрсдэлтэй болно. ЭХХШТХ-ийн 16.7 дугаар зүйлийн 2-т “Мөрдөн шалгах ажиллагаа, прокурорын хянан шалгах тусгайдсан нөхцөл байдал нь дууны, дурсний, дурсний бичлэгээс зөрсөн тохиолдолд шүүх, прокурор дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгийг нотлох баримтаар тооцно” гэж заасан бөгөөд энэ заалтыг бодитойгоор хэрэгжүүлэх үчднээс өмгөөлөгч тухайн бичлэгийг хуулбарлан авах эрхтэй байхаар зохицуулах шаардлагатай болно.	14.13 дугаар зүйл. Яллагдагчид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах шүүхийн хэлэлцүүлэг 2.Шүүх энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан санаал, хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш 24 цагийн дотор асуудлыг хэлэлцэх шүүхийн хэлэлцүүлгийн товыг прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ.
15	14.13 дугаар зүйлд 13 дахь хэсэг нэмэх		13.Таслан сэргийлэх арга хэмжээний талаар талуудаас шүүхэд гаргасан санаал, хүсэлт, тэдгээртэй холбоотой нотлох баримтыйг эрүүгийн хэрэгтэй хавсаргана.
16	1.4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт 1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан угтаар ойлгоно:	1.20.“Талууд” гэж шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны мэтээцээнд тэгш эрхтэй оролцож, яллах, өмгөөлөх чиг ургийг, хэрэгжүүлэгчийг, 1.39.“Эрүүгийн хариуцлагын талаархи тохиолцоо” гэж хэргээ хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргасан яллагдагчид оногдуулах эрүүгийн хариуцлагын талаар талуудын хийсэн тохиролцоог;	1.4 дүгээр зүйл зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэстийн 1.20 дахь заалтад “Гэж” дараа “шүүхийн хэлэлцүүлэг” гэж нэмэх Мөн хэсэгт 1.39 дэх заалт нэмэх
17	33.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.4 гэсэн заалт нэмэх	33.3 дугаар зүйл.Хэргийг прокурорт буцаах	

				1.Урьдчилсан хэлэлцүүлийн үед дараахь Ундэслэлээр шүүх өөрийн санаачилгаар, эсхүл хэргийг буцаах тухай прокурорын санаал, яллагдагч, хохирогч, тадгээрийн хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн хүсэлтийг харгалзан хэргийг прокурорт буцаахаар шийдвэрлэнэ.
			1.4.Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд заасан ажиллагааг бураэн хийгээгүй.	
			34.11 ¹ дүгээр зүйл.Гэрч, шинжээч шүүх хуралдаанд оролцох	
			1.Улсын яллагч, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч хүсэлтийг гаргасан бол анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд гэрч, шинжээчийг оролцуулна.	
			2.Шүүхээс дуудсан гэрч, шинжээч шүүх хуралдаанд хундэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэпцэн ирээгүй нь хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно.	
18	Гучин Дөрөвдүгээр бүгдэгт 34.11 ¹ дүгээр зүйл нэмэх		Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа тапуудын эрх тэгш мэтгэлцээний үндсэн дээр явагдах бөгөөд энэхүү нөхцөлийг шүүх хангахаар зохицуулагдсан. Яллагдагчид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах шүүхийн хэлэлцүүлийн товыг өмгөөлөгчид хэт түлгүү хугацаатай мэдэгддэг, өмгөөлөлд бэлтгэх хангалттай хугацаа олгодоггүй, тухайн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл болгож буй баримтуудтай танилцуулалтгүйгээр тухайн асуудлыг шийдвэрлэж байгаа нь эрх тэгш мэтгэлцэх боломжийг хязгаарлаж байгаа явдал болно. Өмгөөлөгчид шүүхийн хэлэлцүүлэгт ямар баримт, нотолгооны эсрэг мэтгэлцэх нь тодорхойгүйгээр “таамаглаж” үндэслэл, байр сууриа илэрхийлэхэд хүрч байна. Иймд таслан сергийлэх арга хэмжээтэй холбоотой хэлэлцүүлийн товыг тодорхой хугацааны өмнө мэдэгдэх нь ИБУТЭТОУ-ын пактын 14-3 б-д зааснаар “өөрийн сонгож авсан өмгөөлөгчтэй уулзаж, өмгөөлүүлэхэд бэлтгэхэд хүрэлцэхүйц цаг хугацаа, бодит боломжтой байх” эрхийг хэрэгжүүлэх боломжийг хангах бөгөөд энэ нь шударгаар шуулгах болон талуудын эрх тэгш байдлын баталгаа болно. Энэ эрх нь ИБУТЭТОУ пактаас гадна Хүний эрхийн тухай Америкийн конвенцийн 8-2 с-д болон Хүний эрхийн тухай	34.13 дугаар зүйл.Шүүх хуралдаанд хохирогч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүйн холбогдол
			2.Улсын яллагч, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн нь гэрч, шинжээч оролцуулах хүсэлтийн татгалзагүй тохиолдолд шүүх хуралдааныг хойшлуулна.	
19	34.13 Дугаар зүйлд 2 дахь хэсэг нэмэх		39.1 дүгээр зүйл.Давж заалдах шатны шүүхийн эрх хэмжээ	
20	39.1 дүгээр зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх		9.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэл нь иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагчийн гаргасан давж заалдах гомдлыг хянан шийдвэрлэхэд хамаарахгүй.	

21	Европын Конвенцийн 6-3 б-д дээрхтэй адил зүйлийн талаар гаргасан 13 дугаар Ерөнхий тайлбарг "хүрэлцэхүйц хугацаа" гэдгийг тухайн хэргийн нэхцөл байдлаас шалтгаална гээд, "бололцоо" гэдгийг өмгөөлөхөд шаардлагатай баримт бичиг болон бусад нотлох баримттай танилцах болон өмгөөлөгчтэй холбоо барьж харилцах боломжийг олгоно гэж заажээ. Мөн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд, тэр тусмаа эрхийн хязгаарлалт тогтоож байгаа таслан сэргийпэх арга хэмжээ авах эсэх асуудлыг шийдвэрлэх шүүхийн хэлэлцүүлэгт яллагдагчийг аливаа хүсэлт гаргахгүй-ээр оролцох боломжийг нээж ЭХХШТХ-ийн 14.13 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.	34.14 дүгээр шийдвэрлэх хязгаар ажиллагааны хийдээрэх зүйл.Хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны хэмжээ	34.14 дүгээр шийдвэрлэх ажиллагааны хийдээрэх зүйл.Хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны хэмжээ		
22	Зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх 34.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Энэ нь өмгөөлөх талаас шүүхэд шинээр нотлох баримт гаргах эрхийг болохгүй." гэсэн өгүүлбэр нэмэх	7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Танилцах" гэсний дараа "хувийг авах" гэж нэмэх	7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн зарчмыг хэрэгжүүлэхтэй зохицуулалтыг сайжруулах, хэргийн оролцогчийн эрхийг хангаснаар хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны дараагийн шатанд хэргийг шийлжүүлдэг зохицуулалтыг тусгах дээр явуулна. Мэтгэлцээн нь хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий л ѿ шатанд хэрэгжих тул шүүх хуралдаан болон мөрдөн шалгах ажиллагааны явц дахь шүүхийн хэлэлцүүлгүүдэд ч мөн хамаатай болно. Иймд ЭХХШТХ-ийн 1.4 дүгээр зүйлийн 1.20-д заасан "тапууд" гэсэн нэр томъёоны тодорхойлопод өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх асуудлын хамгийн гол зүйл нь 31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "Танилцахна." гэснийг "танилцахуулж, хувийг гардуулан өгнө" гэж өөрчлөх 31.3 дугаар зүйлд 6 дахь хэсэг нэмэх	7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн байгаагаа мэдэх 2 Яллагдагчаар таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шийдвэртэй танилцах, хувийг авах эрхтэй.	7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн байгаагаа мэдэх 2 Яллагдагчаар таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шийдвэртэй танилцах, хувийг авах эрхтэй.
23	7.3 дугаар зүйлд 5 дахь хэсэг нэмэх	7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн зарчмыг хэрэгжүүлэхтэй зохицуулалтыг сайжруулах, хэргийн оролцогчийн эрхийг хангаснаар хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны дараагийн шатанд хэргийг шийлжүүлдэг зохицуулалтыг тусгах дээр явуулна. Мэтгэлцээн нь хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий л ѿ шатанд хэрэгжих тул шүүх хуралдаан болон мөрдөн шалгах ажиллагааны явц дахь шүүхийн хэлэлцүүлгүүдэд ч мөн хамаатай болно. Иймд ЭХХШТХ-ийн 1.4 дүгээр зүйлийн 1.20-д заасан "тапууд" гэсэн нэр томъёоны тодорхойлопод өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх асуудлын хамгийн гол зүйл нь 31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "Танилцахна." гэснийг "танилцахуулж, хувийг гардуулан өгнө" гэж өөрчлөх 31.3 дугаар зүйлд 6 дахь хэсэг нэмэх	5.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай танилцаж, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаараахаас бусад нотлох баримтыг еөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.	5.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай танилцаж, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаараахаас бусад нотлох баримтыг еөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.	
24	31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "Танилцахна." гэснийг "танилцахуулж, хувийг гардуулан өгнө" гэж өөрчлөх 31.3 дугаар зүйлд 6 дахь хэсэг нэмэх	31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "Танилцахна." гэснийг "танилцахуулж, гардуулан өгөх" 1.Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолыг прокуророос хүлээн талуудын хийсэн тохироцоо бөгөөд үүнийг хэрхэн	31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "Танилцахна." гэснийг "танилцахуулж, гардуулан өгөх" 1.Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолыг прокуророос хүлээн авсан дуудан ирүүлсэн		

		<p>оилгох, ямар субъектуудийн хооронд энэ нь хэрэгжихийг тодорхой болгох УУДНЭЭС нэр томъёоны тодорхойлолтод энэ ойлголтыг оруулан тайлбарлах нь зүйтэй.</p> <p>Мөн ИБУТЭТОУ-ЫН пактын 14-3 ү-д зааснаар “өөрийн сонгож авсан ёмгөөлөгчтэй уулзаж, ёмгөөлүүлэхэд бэлтгэхэд хүрэлцэхийч цаг хугацаа, бодит боломжтой байх” эрхийг хэрэгжүүлэх боломжийг хангах УУДНЭЭС хэрэг танилцуулах боломжит хугацааг хуулиар тухайлан заах шаардлагатай бөгөөд бодит байдал дээр мөрдөн байцаалтыг дуусган, хэрэг танилцуах хангалттай боломж хугацаа олгохгүйгээр дараагийн шатанд шилжүүлэх нь түгээмэл байна. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа бүхэлдээ прокурорын удирдлагатай, хяналтад явдаг, яллах ёмгөөлөх талын эрх тэнцвэргүй, цагаатгах Талын баримтуудыг цуглуулах, бэхжүүлэх ажиллагаа хангалттай хийгдэгтгүй, ёмгөөлөгчийн зүгээс гаргадаг нэмэлт нотлох баримт цуглуулахтай холбоотой хүсэлтийг хангалттай шийдвэрлэдэггүй туп ёмгөөлөх тал шүүхэд нэмэлт баримт гарган өгөх боломжийг нээх нь зүйтэй гэж үзэж байгаа болно. Үүнтэй холбоотойгоор 32.1 дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсгийн заалтыг хасах нь зүйтэй. Мөрдөн шалгах ажиллагаагаар хэргийн бодит байдлыг бүрэн нотолж чадаагүй гэж үзвэл прокуророос мөрдөн байцаалтад, МӨН шүүхийн урьдчилсан зохицуулалт шаардлагатай.</p> <p>Шүүх хураалдаанд мөрдөн шалгах ажиллагааг нууцаар явууллахтай холбоотой ил болгохгүй хорилгосон Мэдээллийг танилцуулахдаа холбогдох хуулийг баримталахаа гэсэн ЭХХШТХ-ийн 34.4 дүгээр зүйлийн 8 дахь хэсгийн</p>	<p>сэжигтэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө.</p> <p>6.Сэжигтэн эрүүгийн хэрэг уусгэж яллагдагчаар татах тогтоотой танилцаах, гардан авахаас татагалзасан нь мөрдөн шалгах ажиллагаа явууллаад саад болохгүй.</p> <p>16.10 дугаар зүйл.Нотлох баримт гаргаж өгөх, нотлох баримт шалгуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явууллах хүсэлтийг шийдвэрлэх</p> <p>4. Шүүх, прокурор, мөрдөгч энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хүсэлт нь хэргийг тал бүрээс нь бурэн бодитой тогтооход ач холбогдолтой бол бурэн, эсхүл хэсэгчлэн хангах, эсхүл хангахаас татгалзах тухай шийдвэр гаргана. Хэргийн оропцогчоос гаргасан хүсэлтийг бүрэн хангагүй, эсхүл хангахаас татгалзсан үндэслэлээ шийдвэртээ тодорхой тусгана.</p> <p>34.16 дугаар зүйл.Шүүх хураалдааныг хойшлуулах</p> <p>5.Шүүх хураалдааны явцад нотлох баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчлэлтийг хундруулэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдлыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хүртэл хоногоор хойшлуулна” гэснийг хэвээр үлдээх.</p> <p>Мөн зүйлийн 6 дэх хэсэгт оруулахаар төсөөлд тусгагдсан заалтыг хасах</p> <p>32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг “Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар</p>
25	16.10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Хэргийн оропцогчоос гаргасан хүсэлтийг бүрэн хангагүй, эсхүл хангахаас татгалзсан үндэслэлээ шийдвэртээ тодорхой тусгана.” гэсэн ёгүүлбэр нэмэх		
26	34.16 дахь хэсэгт 6 дугаар хэсгийг НЭМЭХ		
27	32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсгийн		

Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлт, гомдлыг гэсний дараа "прокурор энэ хуульд зассан үндэслэл, журмын дагуу дээгүүр хянаан шийдвэрлэсний дараа хэргийг зөвхөн хянаан шийдвэрлэсний дараа хэршиг" гэж нэмэх

агуултыг тодорхой болгох шаардлагата бөгөөд аливаа хүн өөрийн нь буруутгаж байгаа баримттай бүрэн танилцахгүйгээр шийтгүүлэх, энэ боломжийг түүний өмгөөлөгч ч эдлэх боломжийгээр хэргээ шийдвэрлэхэд чухал ач холбогдолтой. Гэрээ шийцүүлэлтэй ур дагавар байгаа тул хуулийн энэ зохицуулалтыг хүний эрхийг зөрчихгүй байдлаар, шударга шүүхээр шүүлгэх эрхийг бодитойгоор хэрэгжүүлэх боломжийтой байдлаар найруулах санаалтай.

Гэрч, шинжээч, хохирогчийг шүүх хуралдаанд дуудан ирүүлж, шүүх хуралдааны танхимд хэргийн нөхцөл байдлыг тодруулах нь бодитойгоор хэргийг шийдвэрлэхэд чухал ач холбогдолтой. Практикт мөрдөн шагах ажиллагааны явцад бодит бус мэдүүлэг гаргаж, уг мэдүүлэгт үндэслэн яллагдагчаар татаж, буруутгах явдал байдаг. Тухайн мэдүүлэг авах ажиллагаанд яллагдагчийн өмгөөлөгч бараг оролцдогтуй тул мөрдөн байцаалтын ажиллагаа дуусахад л хэргийн материалтай танилцсанаар л энэ талаар мэдэх боломжтой. Тухайн хүний мэдүүлэгтэй холбоотой ажиллагаа хийгдэхгүй, уг мэдүүлгийг угүйстэх, няцаах боломж оптохгүйгээр шүүхэд шилжиж, шүүх хуралдаанд л дуудан ирүүлж нөхцөл байдлыг тодруулах боломж үлддэг. Шүүх хуралдаанд дуудагдсан гэрч, шинжээч хүрэгцэн ирэхгүй байгаа тохиолдолд шууд хуралдаанаар хэлэлтийн нь түгээмэл бөгөөд ингэснээр хангаптай мөн бодитой нотолгоо баримтгүйгээр, бодит бус мэдүүлэгт үндэслэн хүнийг буруутах нөхцөл бурддэг тул өмгөөлөгч хүсэлт гаргасан, түүнэсээ татгалзаагүй тохиолдолд тухайн гэрч шинжээч, хохирогчийг заавал хуралдаанд оропцуулах зохицуулалтыг хуульд тусгах нь зүйтэй. Хуульд иргэний нэхэмжлэлд хамаарах асуудлаар зөвхөн иргэний нэхэмжлэлд хамаарах асуудлаар

гаргасан хүсэлт, гомдлыг прокурор энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хянаан шийдвэрлэсний дараа хэргийг шүүхэд шилжүүлнэ."

гомдол гаргах эрхтэй байхаар зохицуулсан. Харин ийнхүү гаргасан гомдоор давж заалдах шатны шүүх хэргийг хянаадаа иргэний нэхэмжлэлтэй холбоотой асуудлын тухайд хянахгүйгээр бүхэлд нь хянаж байгааг өөрчлөх шаардлагатай. Иргэний нэхэмжлэгч, хариуцагчийн тухайд гаргасан гомдлын хурээнд буюу иргэний нэхэмжлэлтэй холбоотой асуудлаар п хянаж, шийдвэрлэх нь зөв гэж үзэж байгаа болно.

Энэ өөрчлөлт нь урьдчилсан хэлэпциүүлийн агуулга, ая холбогдлыг угүйсэж байгаа тул төслийн хасах санаатай. Харин мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад прокурорт болон дээд шатны прокурорт гаргасан хүсэлт гомдлыг хүүльд заасан үндэслэл, журмын дагуу шийдвэрлүүлсний дараа хэргийг прокурорт хянан шийдвэрлэсний дараа хэргийг шилжүүлэх санал гаргах талаар хуулийн 32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг заалтыг өөрчлөн найруулсугай

			9.6 Дугаар зүйл. Гэрч 6. Гэрч өөрийнх нь эсрэг түүнийг гэмт хэрэг Үйлдсэн, гэм буруутай байдлаар мэдүүлэг авч байна гэж үзвэл энэ тухай тэмдэглэлд Тусгулан мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах эрхтэй.
29	9.6 Дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн “мэдүүлэг өгөхөөс татгалзак, өмгөөлөгчтэй мэдүүлэг өгөх эрхтэй.” Гэснийг “мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах эрхтэй.” Гэж өөрчлөн найруулах		
30	14.13 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах		
31	14.13 Дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах		

		тайлбар хийх, холбогдох ноглсх баримтыг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.
32	32.1 Дүгээр зүйл.Хавтаст хэргийн материал танилцуулах	3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан оролцогч хэргийн материалтай 14 хоногийн хугацаанд танилцах ба мөрдөгч хэргийн материалтай танилцах боловж, нөхцөлийг бурдүүлнэ. Хавтаст хэргийн тоо, хэргийн оролцогчдын тооноос хамааран хэргийн материалтай танилцах хугацааг мөрдөгч 14 хүртэл хоногоор сунгаж болно.
33	32.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах	9.Нэмэлт мөрдөн байцаалт явуулсан бол нэмж хийсэн ажиллагааны материалыг энэ зүйлд заасан журмын дагуу оролцогчид танилцуулна.
34	32.1 Дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах	32.2 дугаар зүйл.Хэргийг прокурорт шилжүүлэх 1.Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд заасан ажиллагаа бүрэн хийдэж дууссаны дараа мөрдөгч холбогдох саналыг хавтаст хэргийн хамт з хоногийн дотор прокурорт шилжүүлнэ.

				32.9 дүгээр зүйл. Прокуророос хэргийг мөрдөн байцаалтад буцаах
35	32.9 дүгээр зүйлийг бүхэлд өөрчлөн наиргуулах	1.Прокурор дор дурдсан үндэслэлээр хэргийг мөрдөн байцаалтад буцаана:	1.1.хэрэгт нэмэлт мөрдөн шалгах нэмэлт ажиллагаа хийлгэх шаардлагатай бол;	1.2.яллагдагчийг буруутаж байгаа Эрүүгийн хуулийн зүйл, хэсэг, заалтыг өөрчлөх, нэмэлт оруулсантай холбоотой нэмэлт ажиллагаа хийлгэх;
36	34.8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсийг өөрчлөн найруулах	1.Хохирогч бичгээр хүсэлт гаргасан, эсхүл улсын яллагч, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч хүсэлт гаргасан бол анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд хохирогчийг оролцуулна.	34.8 дугаар зүйл.Хохирогч шүүх хуралдаанд оролцох	2.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэлээр шүүх хуралдаанд оролцуулахаар шийдвэрлэсэн хохирогч ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах үндэслэл болно.
37	34.8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсийг өөрчлөн найруулах	5.3 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч оролцуулах 1.Дараах сэжилтэн, яллагдагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээр явуулж болохгүй.		

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг заалтыг хассутай

5.3 дугаар зүйл.Төлбөрийн чадваргүйн улмаас" гэснийг хасах

		1.6.Өмгөөлөгч гаргасан	оролцуулах	хүсэлт
39	5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн “2.15” тэснийг “2.16” гэж өөрчлөх, тус заалтын “Энэ” гэснийг хасах	2.16.Хуульд заасан бусад эрх.		
40	32.1 Дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсгийн хасах	10.Энэ хуурьд заасны дагуу орчинчид танилцуулнаачай, жавтаст жэрэг жавсааргаачай өмнөөнөчийн нөхцөлж баримтыг шүүж хувалдаанаар хэлэлчэгчийн		
41	11.11 Дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг Хаваст шалгах	11.11 Дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг Хаваст хэргийг Цахимжуулах, шүүх прокурор, Мөрдөн шалгах байгуулагуудын нэгдсэн системд холбох журмыг Шүүхийн өрөнхий зөвлөл, Улсын өрөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засийн газрын гишүүн хамтран батална.		
42	14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэмт хэрэг үйлдэж, яллагдагчаар татагдан цагдан хоригдсон бол цагдан хорих хугацааг шинээр тоопно.” гэснийг бүхэлд нь хасах	Нэр томьёог жигдлэн мөрдөн шалгах байгууллага гэж тусгах. ЭХХШТХ-ийн 6.2, 31.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт тус тус “Мөрдөн шалгах байгууллага” гэж тусгасан.	Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад дахин гэмт хэрэг үйлдэж цагдан хоригдсон тохиолдолд цагдан хорих хугацааг тусад нь тоолох шаардлага огт байхгүй. Үүнтэй холбоотой бодит хүндэрэүүд гардаггүй болно. Монгол Улсын нэгэн орсон, НУБ- аас 1966 онд баталсан Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 9-р зүйлийн 3-т “...Шүүхийн ёмнөн шатанд байгаа хүнийг заавал цагдан хорьж байх нийтлэг журам байх албагүй бөгөөд шүүх хуралд оролцох, шүүн таслах ажиллагааны аль ч шатанд байцах, шаардлагатай тохиолдолд, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэхэд байх баталгая гаргаж өгсөн бол этээдийг сүлтаж болно” гэж заасан. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.1 дүгээр зүйлд цагдан хорьж мөрдөхөөс гадна өөр төрлийн 5 арга хэмжээг дэнгаар нь болон давхардуулан авч, сонгон хэрэглэх боломжтойгоор нэрлэн заасан байдаг. Энэ арга хэмжээнүүдээс аль тохиорхыг нь сонгон хэрэгтэж хэрэг хянан	Төслөөс хасах саналтай.

	34.16 дах хэсэгт 6 дугаар хэсийг хасах	Энэ заалтыг хасах саналтай. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтой.	34.16 дугаар зүйл.Шүүх хуралдааныг хойшлуулах
43	Цагдан хорьж дээд хугацааг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлд, харин өсвөр наасны яллагдажийн тухайд 18.8 дугаар зүйлд тодорхой зохицуулсан байдал бөгөөд энэ зохицуулалтын хүрээнд хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэвийн явуулах бүрэн боломжтой. Түүнчлэн ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Нэг хэрэгт дахин, эсхүл тусгаарласан, нэгтгэсэн хэрэгт шинээр цагдан хоригдсон бол өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг нийт цагдан хоригдсон хугацаанд оруулж тооцно” гэж заасан бөгөөд энэ нь манай улсын нэгдэн орсон олон улсын хүний эрхийн баримт бичгүүдэд бүрэн нийцэж байгаа бөгөөд хоригдсон этгээдийн эрх зүйн байдлыг дордтуяахгүй байх талаасаа тохиромжтой зохицуулалт.	Харин ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 9-д заасан “Энэ зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан яллагдажийн цагдан хоригдсон хугацаат баривчилсан өдрөөс, эсхүл яллагдажийг цагдан хорьсон өдрөөс эхлэн прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэх хүртэл тоолно” гэсэн зохицуулагт нь яллагдажийг шүүхийн шатанд хугацааны хязгаарлалтгүй хорих боломжийг бий болгож байгаа, хүний эрхийн талаасаа ухраалт болсон зохицуулалт тул хүчингүй болгох зайлшгүй шаардлагатай юм. Учир нь олон улсын хүний эрхийн талаарх баримт бичгүүдэд цагдан хоригдсон “хүн”-ийг гэж нийтлэг ойлготоор тусгаснаас бус сэжилтэн, яллагдаж, шүүгдэгчийг гэж ялган тодорхойлоогүй харгалзан үзэх ёстай.	

<p>хяналтад явагддаг бөгөөд тухайн хэргийг хангалттай нотлогдсон гэж үзэж хэргийг шүүхэд шилжүүлэх эсэхийг прокурор бие даан шийдвэрлэдэг. Хангалттай цаг хугацаагаар мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, яллах үндэслэл бурдсан гэж шүүхэд шилжүүлсэн аллаа нэмэлт ажиллагаа шаардлагатай гэсэн үндэслэлээр 60 хоног шүүхээс олгож, шаардлагатай ажиллагааг гүйцэтгүүлж байгаа нь хангалттай хугацаа юм. Энэхүү төсөлд тусгагдсанаар шүүх хуралдааныг 30 хуртэл хоногоор сунгах боломжийг нэзвэл мөрдөн шалгах ажиллагааг хэрэгжүүлдэг байгууллага дээр нотлох баримтыг цуглуулдаг, бэхжүүлдэг ажиллагаа нь шүүх рүү шилжих, дээр нь цаг хугацааны хязгаарлалтгүй, хэдэн удаа хойшлогохыг тодорхой заагатгүй тул тухай бур 30 хоногоор сунгатдах нөхцөл бурджээ. Иймд энэ нэмэлтийг төслийөөс хасах саналтай.</p>	<p>5.Шүүх хуралдааны явцад нотлог баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчлэлийг хундруулэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдолыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хуртэл хоногоор хойшлуулна” гэснийг хэвээр улдээх. Мен зүйлийн 6 дэх хэсэгт оруулахаар төсөлд тусгагдсан заалтыг хасах</p>		
<p>44 Одоогийн зохицуулалтыг хэвээр үлдээх.</p>	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг заалтыг хэвээр үлдээсүгэй</p> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="223 1432 959 2063"> <p>Өмгөөллийн тухай хуулийн 18-д заасны дагуу өмгөөлгчид өөр өөрийн гэсэн бие даасан байр суурьтай байж болохоор зохицуулсан ба үйлчлүүлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлж эрхийг хязгаарлахыг хориглосон зохицуулалтууд Өмгөөллийн тухай хуульд зохицуулалтсан Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд тодорхойгүй байдал бий болгох магадлалтай. Тухайлбал олон зүйл хэсгээр бууруутгайдаж байгаа шүүгдэгчийг хэд хэдэн өмгөөлөгч өмгөөлж, зүйл хэсэг бүрт няцаалт өгөх шаардлага үүсэхэд үүнийг</p> </td><td data-bbox="959 1432 1481 2063"> <p>34.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг “Төлөөлнө.” гэдгийг төслийөөс хасч, тусгагдсан. Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд бусдыгаа төлөөлж болно.”</p> </td></tr> </table>	<p>Өмгөөллийн тухай хуулийн 18-д заасны дагуу өмгөөлгчид өөр өөрийн гэсэн бие даасан байр суурьтай байж болохоор зохицуулсан ба үйлчлүүлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлж эрхийг хязгаарлахыг хориглосон зохицуулалтууд Өмгөөллийн тухай хуульд зохицуулалтсан Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд тодорхойгүй байдал бий болгох магадлалтай. Тухайлбал олон зүйл хэсгээр бууруутгайдаж байгаа шүүгдэгчийг хэд хэдэн өмгөөлөгч өмгөөлж, зүйл хэсэг бүрт няцаалт өгөх шаардлага үүсэхэд үүнийг</p>	<p>34.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг “Төлөөлнө.” гэдгийг төслийөөс хасч, тусгагдсан. Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд бусдыгаа төлөөлж болно.”</p>
<p>Өмгөөллийн тухай хуулийн 18-д заасны дагуу өмгөөлгчид өөр өөрийн гэсэн бие даасан байр суурьтай байж болохоор зохицуулсан ба үйлчлүүлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлж эрхийг хязгаарлахыг хориглосон зохицуулалтууд Өмгөөллийн тухай хуульд зохицуулалтсан Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд тодорхойгүй байдал бий болгох магадлалтай. Тухайлбал олон зүйл хэсгээр бууруутгайдаж байгаа шүүгдэгчийг хэд хэдэн өмгөөлөгч өмгөөлж, зүйл хэсэг бүрт няцаалт өгөх шаардлага үүсэхэд үүнийг</p>	<p>34.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг “Төлөөлнө.” гэдгийг төслийөөс хасч, тусгагдсан. Түүнчлэн тодорхой асуудлаар мэтгэлэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд бусдыгаа төлөөлж болно.”</p>		

	<p>34.12 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “Болох ба энэ талаарх мэдээллийг харьялах прокурорын байгууллага, Монголын Өмгөөлөгчийн холбоond даруй хургуулна.” гэдэгийг хасч одоогийн зохицуулалтыг улдээх</p> <p>45</p>	<p>Энэ зохицуулалт шаардлагагүй. Шүүхэд зөрчлийн хууль хэрэглэн хариуцлага хүгээлгэх эрх байгаа тохиолдолд харьялаах байгууллагуудад мэдээдэх, хариуцлага тооцуулах асуудлыг дахин хөндөх нь зохицжүй.</p>	<p>Энэ зохицуулалт шаардлагагүй. Шүүхэд зөрчлийн хууль хэрэглэн хариуцлага хүгээлгэх эрх байгаа тохиолдолд харьялаах байгууллагуудад мэдээдэх, хариуцлага тооцуулах асуудлыг дахин хөндөх нь зохицжүй.</p>
	<p>34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “Хоёр ба тунээс дээш удаа давтагдаж” гэснийг, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн “Нэг удаа” гэснийг хэвээр улдээх</p> <p>46</p>	<p>34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “Хоёр ба тунээс дээш удаа давтагдаж” гэснийг, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн “Нэг удаа” гэснийг хэвээр улдээх</p>	<p>Энэ өөрчлөлтийг төслөөс хасах саналтай. “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саналтай сад. Учуруулах нөхцөл болж байвал” гэдэг нь хэт өрөнхий, субъектив шинжтэй, шийдвэр гаргах албан тушаалтны хүсэл зоригтоос шууд хамаараалтай тул иргэний Үндсэн хуулиар хамгаалагдсан өмгөөлүүлэх эрх зөрчигдөх магадлалттай. Хэдийгээр императив шинжтэй бус, шүүх тухайн үеийн нөхцөл байдал, шалтгаан үндэслэлийг харгалзахаар зохицуулсан мэт боловч практикт шүүгдэгчийн эрхийг хязгаарлах байдлаар хэрэгжих магадлалттай. Харин хундэтэн үзэх шалтгаан тогтоогдохгүй бол шүүх эрх хэмжээнийхээ хурээнд хариуцлага тооцох эрхээ хэрэгжүүлэх боломжтой.</p>
			<p>34.12 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн яллагч, өмгөөлөгч, иргэдийн төлөөлөгч шүүх хуралдаанд хундэтэн шалтгаангүйгээр хурэлцэн ирээгүй нь хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно.”</p> <p>34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэл нь хоёр ба тунээс дээш удаа давтагдаж эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд санаатай сад. Учуруулах нөхцөл болж байвал шүүх хуралдааныг хойшлуулажгүй байж болно.</p> <p>34.16 Дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн шүүх хуралдааны явцад нотлох баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн шууд зүйлчлэгийг хундруулэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдлыг шийдвэрлэх хүртэл хоногор хойшлуулна” гэсэн хуртэл зохицуулалтыг одоогийн зохицуулалтаар улдээх.</p>

МОНГОЛЫН ХУУЛЬЧДЫН ХОЛБОО

14201 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Сүхбаатарын талбай-7,
Монголын Хуульчдын холбооны байр
Веб: www.mglbar.mn, И-мэйл: info@mglbar.mn
Утас: 70116364, Факс: 70116364

2024.10.28 № 1/971
танаай 2024.10.17 -ны № 1/1332 -т

Г Санал өгөх тухай Г

Танаас 1/1332 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй танилцлаа. Тус хуулийн төсөлд хуульчдаас ирүүлсэн саналыг нэгтгэн хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь хэсэг буюу урьдчилсан хэлэлцүүлгээр энэ зүйлийн 6 дахь хэсгийн 6.13 дахь заалтад заасан нотлох баримт цуглуулж, бэхжүүлэх талаар хуульд заасан журам зөрчигдсөн талаар, 6.14 дэх заалтад заасан хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын явцад оролцогчийн эрхийг зөрчсөн, хууль бусаар хязгаарласан, 6.15 дахь заалтад заасан мөрдөн шалгах ажиллагаа нэмж хийлгэх хүсэлтийг шийдвэрлэх боломжгүй бол хэлэлцэхгүй орхиж, анхан шатны шүүх хуралдаанаар уг асуудлыг шийдвэрлэнэ гэдэг заалтыг боловсронгуй болгож, энэ талаарх хүсэлт (цахимаар болон цаасаар) дээр талууд эсрэг байр суурьтай бол хүсэлтийг хэлэлцэхгүй орхих гэсэн өөрчлөлт оруулах;

2. Шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийгдэх болсон шалтгаан, үндэслэлийн талаар талуудад цахим хэлбэрээр урьдчилан мэдэгдэх, бэлтгэх боломжийг хангах; зохицуулалт нэмэх;

3. Шүүхээс прокурорт хэрэг буцаах зохицуулалтыг эргэн харж, байгаа нотлогдсон хэмжээнд хэргийг шийдвэрлэх үзэл санааг бататгах;

4. Урьдчилсан хэлэлцүүлгийн товыг прокурор, өмгөөлөгчийн цахим саналыг харгалzan тогтоож байх хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх, урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах тухай өмгөөлөгч, оролцогчдын гомдол, хүсэлт, шүүгчийн захирамжийг прокурорт заавал цахим хэдлбэрээр хүргүүлдэг байх, шүүх өөрийн санаачлагаар урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах хууль зүйн үндэслэл тодорхойгүй байдгийг шийдвэрлэх;

5. ЭХХШТХ-д яллагдагчийг шүүхэд шилжүүлэх хэсэгт шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах талаар гомдол, хүсэлтэд тавигдах шаардлага, үндэслэлийг тодорхой болгох.

6. Шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэгт мэтгэлцэх зарчмыг бодитой хэрэгжүүлэх үүднээс оролцогч талуудаас гаргасан цахимаар болон бичгээр гаргасан хүсэлт болон шүүгч өөрийн санаачилгаар явагдах хэлэлцүүлгийн үндэслэл, шалтгаан, түүнтэй холбоотой баримт сэлтийг цахим хэлбэрээр харилцаан танилцах боломжоор хангах зохицуулалтыг нэмж тусгах. Өөрөөр хэлбэл шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэгт бэлтгэх, оролцогчдын гаргасан гомдол, хүсэлт түүнтэй холбоотой үйл баримт, хууль зүйн факттай цахим хэлбэрээр танилцах, хариу няцаалт бэлтгэх боломжийг агуулсан журмыг тусгах;

7. Шүүхийн өмнөх болон шүүхийн үе шатанд цахим хэлбэрээр хүсэлт гаргах, хариу өгөх, харилцах боломжоор хангах нь зүйтэй байна. Өнөөгийн байдлаар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх бүх ажиллагааг цаасан хэлбэрээр явуулж байгаа бөгөөд мөрдөгч, прокурор, шүүгчийн ажлын ачаалын үндсэн шалтгаан болж байна. Иймээс хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаг хэрэгжүүлэгчид шийдвэрээ цахим хэлбэрээр баталгаажуулах, хүргүүлэх хэрэгт хавсаргах талаар зохицуулалт нэмэх зэрэг болно.

МОНГОЛ УЛС
ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛ

15150-0007 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
5 дугаар хороо, Тасганы овоо, Хувьсгалын зам 22,
Шүүхийн Ерөнхий Зөвлөлийн байр,
Утас: 7000 8045, Факс: (976) 7000 7021,
И-мэйл: contact@judcouncil.mn, Вэбсайт: www.judcouncil.mn

2024. 11. 07 № 01/1830

танай _____ -ны № _____ -т

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн
1/1332 дугаар албан бичигтэй танилцлаа.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд
нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд
тусгуулахаар ирүүлсэн саналыг нэгтгэн, хүргүүлж
байна.

Хүлээн авч танилцана уу.

Хавсралт 9. хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ДАРГА

Л.ЭНХБИЛЭГ

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн
2024 оны 11 дугаар сарын 11
өдрийн 9 дугаар албан
бичгийн хавсралт

**Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд шүүх, шүүхийн
Тамгын газар, ажлын хэсгээс ирүүлсэн саналын нэгтгэл**

УХА0052 1701517

Д/д	Санал өгсөн	Хуулийн төслийн зүйл, заалт, хэсэг	Өгсөн санал	Саналын үндэслэл, тайлбар
		1 дүгээр зүйл 1734.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг	-өөрчлөн найруулах эсхүл хасах	Шүүх хуралдаанд оролцсон атлаа шүүх хуралдаанаас зайлсхийн тохиолдол болга. Нөгөө талаас тухайн тохиолдол үсэхэд зөвхөн гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлээд зргүүлийн харилцалын хуралдаан яввуулагч гээр хэрэг хянан шийдвэрээх эхиллагааг түдэглэзүүлэх эсхүл шүүх хуралдааныг хойшлуулж орхихыг зөвшөөрөх боломжгүй. Мөн шүүдэгч анхаасаа өмгөөлгүч аваагүй бол заавал өмгөөлгүч оролцуулна гэдэг нь шүүхийн хувьд хэрэгжүүлэх боломжгүй, маргаан дагуулах асуудал болно.
1.	Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх	1 дүгээр зүйл 18/34.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг	-өөрчлөн найруулах 2. Хохирогч бичгээр хүсэлт гаргасан атлаа шүүх хуралдаанд хүндэтэх шалтгаангүйгээр ирээгүй оролцохос татгалзсан бол эсхүл хуралдааныг хойшлуулажгүй. 3. “Шүүх нөхцөл байцлыг буруулах, оролцогч, талууд шүүх хуралдаанд дуудах хүнийг үрдчилан шийдвэрлүүлэх болон бусад хуульд заасан үндэслэл, журмыг мөрдэх зааснаар прокурор, оролцгчийн санал, хүсэлтийг хангасан боловч шүүх хуралдаанд дуудагдсан этгээд ирээгүй тохиолдолд талуудын хүсэлтийг харгалзан шүүх хуралдааныг хойшлуулж эсэхийг шүүх бүрэлдэхүүн шийдвэрлэнэ.” Гэх санал	

3.	Дугаар зүйл: 9/34.8 Дугаар зүйлийн 1-2 дахь хэсэг	1 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах, 2 дахь хэсгийг хасах 1."Хохирог бичгээр хүсэлт гарасан эсхүл шүүхийн үрьдчилсан хэлэлцүүлгээр ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.10 дахь заалтад зааснаар прокурор, оролцогчийн санал, хүсэлтийг хангасан бол...оролцуулна." гэж өөрчлөх	18/34.13 дугаар зүйлийн саналын үндэслэлээ нээн адил хамаарна. Мөн шүүх хуралдаанд дуудагдсан хүн ирээгүйн холбогдолыг 34.13 дугаар зүйлд нэг мөр зохицуулан шийдвэрлэх боломжтой тул 34.8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг хасах.	
5.	Дугаар зүйл 34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "2 ба түүнээс дээш удаа давтагдаж дээш удаа давтагдаж" гэж өөрчлөх / гэснийг хасах өөрчлөх / хасах боломжгүй/	2 ба түүнээс дээш удаа давтагдаж гэснийг "3 ба түүнээс дээш удаа давтагдаж" гэж өөрчлөх.	Анх шүүх хуралдаан удаа дараа хойшлогддог талаарх судалгааны үндсэн дээр тухайн зохицуулалтыг хийсэн тул дахин хасах үндэслэлгүй гэж үзэж байна. Харин давтамжийг нь өөрчлөх боломжтой.	
2.	Багануур дуургийн хэргийн анхан шатны шүүх хэсэг	1 дүгээр зүйл 20/34.16 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг	Шүүгчэг нь томилсон өмгөөвлөгөөс хуульд заасан үндэслэл тогтоогоогүй бол татгалзах эрхгүй гэдгийг хуульд тодорхой тусгах.	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 9 дэх заалтыг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгтээ уялдуулах. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчөөсөө олон дахин татгалзаж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд удаа дараа саад учруулах байдлыг арилгах зорилготой.
3.	Баян-Өлгий дахь Сум эрүүгийн анхан шатны шүүх	1 дүгээр зүйл 17/34.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг	"Яллагдагч, шүүгдэгч шүүхээс оргон зайлсан бол түүний эзгүйд хэргийг оролцуулан шийдвэрлэх" гэж нэмэх.	Тайлбар ирүүлээгүй.
4.	Баянхонгор аймаг дахь Сум эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	ЭХХШТХ-ийн 39.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх зүйлийн 1.3-д "...энэ хуулийн 33.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 34.7 дугаар зүйлийн 6.2-т заасан үндэслэлээр анхан шатны шүүхийн шийдвэрээр буухэд нь, эсхүл зарим хэсгийг хүчингүй болгож, хэргийг прокурорт, эсхүл дахин хэлэлцүүлэхээр шүүхэд буцаах..." гэж байсан засалтыг эрэж оруулах	Давж заалдах шатны шүүх нь ЭХХШТХ ийн 39.5-д зааснаар анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, тус шүүхээр дамжуулан хэргийн намээлт мөрдэн байцаалтад буцааж шийдвэр таргах боломжгүй болсон. Энэ заалтыг хүчингүй болгосноор хэрэг шийдвэрээд шийдвэр гаргахад баримтлах тодорхой заалтуүгээс одоо 39.5-ийг баримталж байгааг анхаарах	
		ЭХХШТХ-ийн 39.9 дүгээр зүйлийн 1.3-д дүгээр зүйлийн 1-ийн 1.3	Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн тогтолцоогүй хэрэгүүлийг хулаачаа хэтрүүлж гаргасан томдлыг шүүх хүлээж авахгүй. Бусад тохиолдолд анхан шатны шүүх гомдол, эсэртуучийг буцаах, хулээн авахаас татгалзахыг хоригтоно..гэж өөрчлөн найруулах	Анхан шатны шүүх нь давж заалдах гомдол, эсэртуучийг хуульд заагаагүй бусад Үндэслэлээр буюу албан бичгээр гомдол эсэртуучийг хулээн авахаас татгалзахыг хоригтоно..гэж
		38.2 дугаар зүйлийн 3		

	9.6 Дугаар зүйлийн дараа 9.6 1 заалт	гэмт хэрэгт сэргэдэж хангалттай ундааслэл байгаа хүнийг гэрчээр барилгаар үнэлгэхгүй, тооцохуй байх чадслэл болж байна. Хуульд сэжигтэн гэсэн статус тодорхойгүй байх тул сэжигтний эрх зүйн байдлыг тодорхой болгож, эрүүгийн хэрэг үсгэж яллагдагаар татахаас өмнө сэжигтнээр тооцон мэдүүлэг авах ажиллагааг тодорхой болгох	Гэмт хэрэгт сэргэдэж байгаа хүнийг анх гэрчээр байцааж мэдүүлэг авах нь хууль зөрчиж, улмаар нотлох барилгаар үнэлгэхгүй, тооцохуй байх чадслэл болж байна. Хуульд сэжигтэн гэсэн статус тодорхойгүй байх тул сэжигтний эрх зүйн байдлыг тодорхой болгож, эрүүгийн хэрэг үсгэж яллагдагаар татахаас өмнө сэжигтнээр тооцон мэдүүлэг авах ажиллагааг тодорхой болгох	
	38.1-ийн 1	Т "... улсын яллагч гэснийг прокурор..." гэж өөрчлөх	Анхан шатны шүүх хуралдаанд оролцсон улсын яллагч эсэргүүцэл бичих боломжтүүг буюу хундэтгэн үзэх шалтгаан тохиолдоход өөр прокурор эсэргүүцэл бичих боломжтой болно.	
			Эрүүгийн хэрэгт хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.5 дугаар зүйл давж заалдах шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй, болгох өөрчлөх чадслэлгүй зохицуулсан бөгөөд ийнхүү өөрчилж, хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг хэрэхэд нь зохицуулалтгүй үлдсэн. Гүүнчлэн Эрүүгийн хэрэгт хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт давж заалдах шатны шүүх томдот эсэргүүцлийг хянан шийдвэрлэхдээ тухайн хэргийн бүх ажиллагаа шийдвэрийг бүхэлд нь хянахаар зохицуулсан. Тиймээс энэ эрх хэмжээнийхээ хүрээнд анхан шатны шүүхийн бүх ажиллагаа, шийдвэрийг хянаж, зөвтөх боломжтой байх шаардлагатай.	
5.	Говь-Алтай аймгийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүх	Эрүүгийн хэрэгт хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 1.3 дахь заалт намж, уг заалтад энэ хуулийн 39.5 дугаар зүйлд, заасан үндэслэлээр анхан шатны шүүхийн шийнтэх тогтоолыг хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг анхан шатны шүүхээр дахин хэлэлцүүлэхээр буцаах зохицуулалтыг тусгах санаалтай байна.	Эрүүгийн хэрэгт хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь заалтын "Шүүхийн шатнаас урьдчилсан хэлэлцүүлэг рүү хэрэг буцаахгүй" гэснийг "Анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанаас урьдчилсан хэлэлцүүлэг рүү хэрэг буцаахгүй" гэж өөрчлөх.	
6.	Говь-Алтай дахь Сүм	1 дүгээр зүйл 19/34.16 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг	Эрүүгийн хэрэгт хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь шатны журмаар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх үйл ажиллагааг тодорхой үе шатуудад хуваагаагүй, шүүхийн шат гэсэн нэр томъёог тухайн хуульд тайлбарлаагүйгээс тодорхойгүй байдал бий болсон.	Нэгэнт шүүхээс зүйлчлэлийг хүндүүлэлтэй даалтаврыг өгөөд шүүх хуралдааныг хойшшуулсан тохиолдолд шинээр явагдаж байгаа шүүх хуралдаанд шүүх хөндлөнгүйн, хараат бус байх зарчим алдадаахад хурнэ.

	эрүүгийн анхан шатны шүүх	хэргийн 1 дугаар зүйлийн 23.36.13 зүйлийн 6 дахь хэсэг	дүгээр зүйлийн 1 дэх зүйлийн 6 дахь хэсэг	Шүүхийн шийдвэрийн удиртгал, тоогох хэсэгт төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулагдсан бол хасаж, хэвлэн тодорхой оролцгчид гардуулах.	Шүүхийн шийдвэрийн чухал хэсэг нь шүүх энэ шийдвэр гаргахдаа үндэслэл болгосон нотлох баримт, агуулга, хассан шүүхийн шийдвэр нь тодорхой ойлтомжтой байх зарчимд харшилна. Чүнийг анхаарна уу.
7.	Говьсумбэр дахь Сүм эрүүгийн анхан шатны шүүх	аймаг дундын хэргийн анхан шатны шүүх	ЭХХШТХ-ийн дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг	14.10 "шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт" гэснийг "шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлд" гэж өөрчлөх	ЭХХШТХ-ийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаас бусад, үндэслэлд яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан тохиолдолд тухайн үндэслэл арилаагүй байжад уг таслан сэргийлэх арга хэмжээг сунгах боломжтуй байна.
8.	Дундговь аймаг дахь Сүм дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	нэмэх шатны шүүх	ЭХХШТХ-д 34.9.5 гэж нэмэх	"Шүүгдэгчийн өмгөөлөгчийг оролцуулна" гэсний дараа "энэ нь эрүүгийн хариуцлага оногдуулах шүүх хуралдаанд нэгэн адил хамаарна" гэж оруулах	Гэм буруугийн шүүх хуралдаанд шүүгдэгчийг байццуулж үзүүлэх болно гэж заасан Харин эрүүгийн хариуцлага оногдуулах шүүх хуралдаанд хэрхэх эсэх нь ойлтомжтуй байна.
9.	Дундговь Эрүү, хэргийн давж заалдах шатны шүүх	аймгийн Иргэний давж заалдах шатны шүүх	39.9	Хэртийг анхан шатны шүүхэд буцаах	Хөргийг нотолбол зохих байдал нотлогдоогүйгээс хэрэгтэнд ял завшуулах нөхцөл байдал үүсэхээс сэргийлж практикт хэргийг анхан шатны шүүх буцаах тохиолдууд гарч байна. Энэ тохиолдолд хэрэгтэвэл зохих хуулийн заалтыг тухайн зохицуулалтад оруулах шаардлагатай байна.
10.	Орхон Эрүүгийн давж заалдах шатны шүүх	аймгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх	5 дугаар зүйл	34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "хоёр ба түүнээс дээш удаа давтагдаж" гэснийг хасахыг дэмжихгүй.	Шүүх хуралдаан удаа дараа хойшлох серөг үр дагавартай.
11.	Орхон дундын хэргийн анхан шатны шүүх	аймгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх	6 дугаар зүйл	ЭХХШТХ-ийн 32.1 дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсэг "... Энэ хуульд заасны дагуу оролцгчид танилцуулагүй, хаваст хэрэгт хавсаргаагүй өмгөөлөгчийн нотлох баримтлыг шүүх хуралдаанаар хэлэлцэхгүй -ийг хүчингүй болсонд тооцусгай гэснийг дэмжихгүй.	Энэ нь Эрүүгийн хуулийн зорилтод нийцэгүй байна.
					Практикт яллах дүгнэлтээр хэрэг хэлэлцэх хамтран оролцсон идэвхтэй үйлдэлтэй хүмүүсийг шалтгаагүй орхисон болох нь тогтоогдож, нэмэлт мөрдөн ажиллагаа явуулах явцад өөр гэмт хэргийн шинжтэй нөхцөл байдал илрэх, өөр этээдийг тухайн хэрэг шаардлагатай байдал, оролцоотойгоор татах үндэслэл илэрвэл үссэн.

		хэрхэх шаардлагатай.	Вэ?	Гэдэг	зохицуулалт	Энэ тохиолдолд хэргийг нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа хийлгэхээр буцаах зайшигий шаардлага бий болно. Хэргийн бодилт бүрэн тогтоогдоогүй болох нь шүүхийн хэлэлцүүлийн явцад талуудын мэтгэлцээнний явцад тогтоогдвол хэрхэх вэ гээг зохицуулалт шаардлагатай.
	1 дүгээр зүйл 20/34.16-9	Шүүгдэгчийн сонгон авсан өмгөөлөгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүй, ирээгүй... гэдэгт нэг удаагийн тохиолдолоор авч үзээд шүүгдэгчийн өмгөөлөгчөө сонгох эрхийт зөрчиж шууд өмгөөгөө томилож нь зерчилгээй харандаж байна.	Шүүгдэгч нь сонгон авсан өмгөөлөгч сонирхолтой гэрээ мэнгэ төгрөгийн асуудалтай болсон байдаг. Мэн хэрэг хянан шийдвэрээх ажиллагаанд оролцож хэргийн байдлыг мэдэх болсон өмгөөлөгчтэй шүүх хуралдаанд оролцох сонирхолтой байдаг.			
12.	Сэлэнгэ аймгийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүх	34.16	дугаар зүйл	заасан	Чндэспэлээр шүүх хуралдааны хойшилсон хугацаанд шүүхийн даалгасан ажлыг мөрдөгч хийж гүйцэтгэгүй тохиолдолд хэрхэн шийдвэрээх талаар тодорхой зохицуулалт оруулж өтөх.	34.16 дугаар зүйлд заасан Чндэспэлээр шүүх хуралдааны хойшилсон хугацаанд шүүхийн даалгасан ажлыг мөрдөгч хийж гүйцэтгэгүй тохиолдолд хэрхэн шийдвэрээх талаар тодорхой зохицуулалт оруулж өтөх.
13.	Сэлэнгэ аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	1 дүгээр зүйл 19/34.16-6	Шүүх хуралдааныг 60 хүртэл хоногоор хойшлуулсан хугацаанд захирамжийн биелэлт хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хангдаагүй бол хэргийг прокурорт буцаах	Одоогийн хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн ажиллагаар прокурор 60 хоногт огт ажиллагаа хийхгүй байх тохиолдолд удаа дараа гары байна. Тухайн зүйл, заалтын зорилго нь юу вэ гэдгийг анхаарч харилцагжуулах шаардлагатай. Ажиллагаа хийдэхгүйгээс болж үр нэвтрүүгүйгээр хэргийн шийдвэрлэгтийн хугацаа сунжирч, иргэд хуулийн байгууллагад итгээх итгээл буурч байна.		
14.	Увс аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	2 дугаар зүйл	ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт энэ хуулийн 14.9 дугаар зүйлийн 2 дахь хэстийн 2.2-аас 2.5 дахь хэстийг нэмэх	Урьд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах болсон Үндэслэл арилаагүй байгаа уг таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг сунгах, хэрэг хянан шийдвэрээх ажиллагааг явуулах нь эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрээх ажиллагааны зорилтод нийцнэ.		
15.	Дорнговь аймгийн Замын-Чуд сум дахь Сум дундын шүүх	1 дүгээр зүйл 6/14.10-5 дахь хэсэг	"Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэмт хэрэг үйлдэж, яллагдагчаар тагдан цагдан хоригдсон бол цагдан хорих хугацааг шинээр тоолно" гэсэн заалтыг тодруулах шаардлагатай.	Зүйл заалтыг дахин тодруулах		

		"ГЭМ Буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрч, хэрэгээ хурмаар хянан шийдвэрүүлэх хүснэгт гаргасан болонч ёмгөөвлөгч авахаас татгалзсан яллагдагчид, ёмгөөвлөгч томилж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулах журамыг Монголын Өмгөөвлөгчдийн холбооны саналыг харгалзан хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Застийн газрын гишүүн батална."	2024 оны 1 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд ажлын бус цагт таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрхэн, ямар хугацаанд гаргах нь тодорхойгүй байна. Жишигээ нь олон оролцогчтой, олон хувастай хэрэгээ нотлох баримт шинжээн судалгаас шалтгаалж таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэлэлцэх шүүх хуралдаан нь оройтож тарсан тохиолдолд шийдвэрийг даруй гаргах боломжтой байна. Энэ тохиолдолд баримт үйлдэн цагдан хорих байранд хүргүүлэх зохицуулалт оруулах шаардлагатай байна.
17.	ЭХХШТХ-ИЙН дахь хэсэг	17.2-5	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд ажлын бус цагт таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрхэн, ямар хугацаанд шийдвэрийг хэрхэн, ямар хугацаанд гаргах
16.	Хэнтий аймгийн Бор- ондөр сум дахь Сум дундын шүүх	ЭХХШТХ-ИЙН дүгээр зүйлийн 6.14 дэх зээлт	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Шүүх хуралдааны явцад нотлох баримтгаар тогтолцсон хэргийн нэхцэл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчилгийг хүндүүрүүжээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдлыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хүргэл хоногоор хойшлуулна." Гэж хуульчилсан. Шаардлагатай тохиолдолд нэмж 30 хоногоор сунгах ба энэ хугацаанд шүүх хуралдаан хойшлуулсан шалтгаан нэхцэл арилгаатай бол шүүгдэгчийг цагалгах эсхүл хэргийг хэрэг бүртэлт мөрдөн байцаатад буцаах гэж нэмэлт зээлт оруулах,

		ЭХХШТХ-ИЙН 5.2 дугаар зүйлийн 6, 7 дахь хэсэг, 5.3 дугаар зүйл, 14.13 дугаар зүйлийн 4 дахь хэсэг, 18.1 зүйлийн 4 дахь хэсэг, 31.11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг	Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч байгаа цахим гарын үсэг зурах, мөн хойшлуулшигийг тохиолдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэн шийдвэрлэх талаар зохицуулалт шаардлагатай	Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч байгаа цахим гарын үсэг зурах, тохиолдолд хэрхэн хойшлуулшигийг тохиолдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэн шийдвэрлэх талаар зохицуулалт шаардлагатай
17.	Баянзурх, Сүхбаатар Чингэлтэй дүүрүүйн хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газар	Баянзурх, Сүхбаатар Чингэлтэй дүүрүүйн хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газар	1. Оргон зайлзах зүйл ангийг нэмэх. 2.Өмгөөгчийн сахилга, хариуцлагыг дээшшуулэх. 3.Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэхээс оногдуулах хариуцлагыг тодорхой болгох.	Нотлох баримт хуулбарлан авахтай холбоотой шинэ зохицуулалт байна. Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн 7.3 дугаар зүйл яллагдагчийн ямар хэрэгт яллагдаж байгаагаа мэдэх эрхтэй холбоотой зохицуулалт байх тул энэ зүйл, хэсэгт энэ агуулгаар, хэсэгт заасан агуулгад нийцэхгүй байна. Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн 7.5 дугаар зүйлд заасан мэдээлэл авах эрхтэй холбоотой зүйл, хэсэгт нэмэгтээр оруулах нь зөв байна.
18.	"Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль"-д орсон нэмээтийн өөрчлөлттэй холбоотой бэлтгэл ажлыг хангах чиг Үүрэг бүхий Ажлын хэсэг	"Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль"-д орсон нэмээтийн өөрчлөлттэй холбоотой бэлтгэл ажлыг хангах чиг Үүрэг бүхий Ажлын хэсэг	1 дүгээр зүйл 3/7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг	Ингэснээр хуулийг боловсруулахдаа хоорондоо уялдаа холбоотой, дэс дараалал бүхий, агуултыг товч илэрхийлсэн, нэг санааг илэрхийлж байвал нэг хэсэгт тусгах гэсэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн шаардлагад нийцнэ.

	1 дүгээр зүйл 5/12.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх заалт	"12.1 Дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг "... прокурорын мэдэгдэх хуудсыг хургуулж болох ба тухайн мэдэгдэх хуудсыг хургуулж, хулээн авсандаа тооцно" гэх агуулгатай найруулга хийх.	Цахим хаяг, систем ашиглан мэдэгдэх хуудсыг хургуулэх боломжтой байдалаар найруулга хийсэн байх боловч энэ аргаар мэдэгдэх хуудсыг илгээжээд хургуулсандаа тооцох эсэх буюу тухайн хүн, хуулийн этгээд хулээн авсандаа тооцох эсэх талаарх зохицуулалт байхгүй байна. Учир нь мэдэгдэх хуудсыг энэ аргаар хургуулээд тухайн хүн, хуулийн этгээд хулээн аваагүй гэх тохиолдолд хэрхэг эсэх нь тодорхойгүй байна.
	Энэ заалт нь Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байна. Учир нь одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй тогтоогодоогүй байхад яллагдагчийг Эрүүлийн хэрэг хуулиар нэг хэрэгт дахин, эсхүл тусгаарласан, наэтгэсэн хэрэгт шинээр цагдан хоригдсон бол өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг нийт цагдан хоригдсон хугацаанд оруулан тооцохор буюу яллагдагчийн эрх эзүйн байдлыг дээрдүүлсэн зохицуулалт чийгчилж байна. Энэ нэмэлт, өөрчлөлтийн заалт нь яллагдагчийг хэргээ тус бүр дээр шинээр цагдан хорих хугацааг тооплох нэхцэл байдлыг бий болгох байх ба хамгийн сүүлийн үйлчилдээ татаадсан тохиолдолд өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг хамааруулаж буюу яллагдагчийн эрх зүйн байдлыг дордуулж байна.	Учир нь шүүхээр гэм буруутай эсэх нь эцэслэн хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт зассан яллагдагчаар цагдан хорих хугацааг дахин шинээр тоолох нэхцэл байдал буюу агуулгаараа хорих ял эдгүүлж буй мэт нэхцэл байдлыг практикт бий болго эрсдэлтэй бөгөөд Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.1 дүгээр зүйлийн зорилтод нийцэхүүн гэж үзэж байна.	
	1 дүгээр зүйл 2/5.1 дүгээр зүйлийн 2.11 дэх заалт	Хуульчдын холбоо, Өмгөөлөгчдийн холбооноос өөрийн өмгөөлөгчдийн нэвтрэн орох системийг хийх шаардлагатай ба хэрэг бүртгэлт, прокурор, шүүх нь уг системд өгөгдэл солилцх боломжтой байж, хэргийн материалыг Өмгөөлөгчдийн системд илгээж тодорхой хугацаанд танилцах, татаж авах боломжтой болгох байдалаар өмгөөлөгчийг боломжоор хангаж болно.	Цахим хаваст хэргийн мэдээллийн систем гэсэн нэдсэн систем байхгүй байгаа ба нэдсэн системийг бий болгох төлөвлөгөөгүй байгаа.

	<p>1 дүгээр зүйл 11.11 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг</p> <p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчид хоорондоо егөдөл, Мэдээллийг цахимаар солилцож журмыг Шүүхийн өрөнхий зөвлөл, Улсын өрөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална гэх агуулттай найруулга хийх.</p>	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх оролцогч байгууллага ёөр өөрийн системийг хоорондын хотбох үндсан хэрэгцээ шаардлагатай нь өгөгдэл мэдээлэлпээ солилцож буюу хэргийн дамжуулж чадаг байх шаардлагатай. ЭХШХШТХ-Н 1.16 дугаар зүйлийн 2-т хэргийн материал, хавтас хэрэг нь шүүхийн цахим платформын шаардлагад нийцсэн байх гэсэн 2024 оны 6 дугаар сарын 06-ны өдөр орсон нэмэлт заалттай уялдааж хэрэжихийг шаардлагатай.</p>
--	--	--

-000-

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОХИРУУЛАГЧ АГЕНТЛАГ

ТАГНУУЛЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Жуулчны гудамж-3, Утас: 9226 3656, 9226 3017,
Факс: 9226 3656, Вэб хаяг: <http://www.gia.gov.mn>,

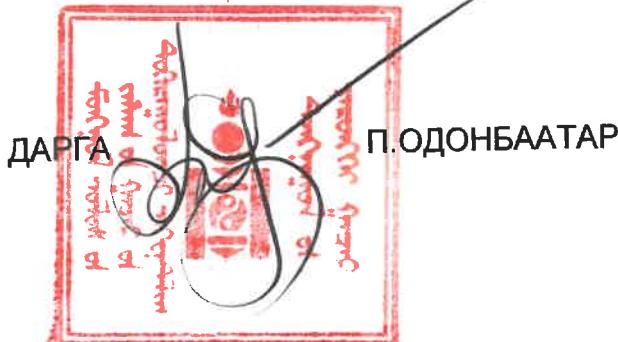
И-мэйл: info@gia.gov.mn

2024.10.31 № ТЕГ 01/370
танаа 2024.10.17 -ны № 1/1332 -т

**ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА**

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг эрүүгийн хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох үүрэг бүхий байнгын ажиллагаатай ажлын хэсгийн хуралдаанд хэлэлцэх үеэр тус газраас оролцож төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан прокурор, шүүхийн шийдвэрийг гардуулахтай холбоотой болон бусад саналаа өгсөн.

Бидний өгсөн санал төсөлд туссан байна. Гагцхүү төслийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “тер, байгууллага, хувь хүний нууц”-аас гадна албаны нууцын талаар нэмж тусгах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

09105593

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОХИРУУЛАГЧ АГЕНТЛАГ
ЦАГДААГИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

Самбуугийн гудамж 18, Чингэлтэй дүүрэг, 4 дүгээр хороо,
Улаанбаатар хот, 14201, Утас: 7019-1087, Факс: 7019-1087,
Цахим шуудан: info@police.gov.mn,
Цахим хуудас: www.police.gov.mn

2024. 10. 22 № 2/348
танай -ны № -т

Санал хүргүүлэх тухай

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй танилцаж, дараах саналыг тусгуулахаар хүргүүлэв. Үүнд:

1. Төслийн мөн зүйлийн 7 дахь заалтын "14.10 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг"-ийн "эсэхийг" гэсний дараа "мөрдөгч, прокурорын саналыг үндэслэн" гэж нэмэх;
2. Төслийн мөн зүйлийн 8 дахь заалтын "14.13 дугаар зүйлийн 13 дахь хэсэг"-ийн "баримтыг" гэсний дараа "хүлээн авч" гэж нэмэх;
3. Төслийн мөн зүйлийн 10 дахь заалтын "16.3 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсэг"-ийн "сэжигтнээр мэдүүлэг авах ажиллагааг" гэсний дараа "үргэлжлүүлэн" гэж нэмэх;
4. Төслийн мөн зүйлийн 14 дэх заалтын "32.9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг"-ийн "хувийг гардуулна." гэснийг хасах;
5. Төслийн мөн зүйлийн 16 дахь заалтын "33.3 дугаар зүйлийн 1.4 дэх заалт"-ыг хасах;
6. Төслийн 2 дугаар зүйлийн "2.12 дахь заалт"-ын "таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл болсон мөрдөгч, прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэлд хамаарах баримт, мэдээлэлтэй танилцах" гэснийг хасах;
7. Төслийн мөн зүйлийн "7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг"-ийн "шийдвэрийн хувийг авах" гэснийг хасах;
8. Төслийн 3 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын "14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг"-ийн "үндэслэл болохгүй" гэсний дараа "бөгөөд мөрдөн шалгах нууц ажиллагааны баримт нь үүнд хамаарахгүй." гэж нэмэх;
9. Төслийн мөн зүйлийн 4 дэх заалтын "31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг"-ийн "хувийг гардуулан өгнө." гэснийг хасах;
10. Төслийн мөн зүйлийн 6 дахь заалтын "32.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг"-ийн "хамт" гэсний дараа "ажлын" гэж нэмэх;
11. Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйл"-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;
12. Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.3 дугаар зүйл"-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;
- "6.Өмгөөлөгч энэ зүйлд заасан үндэслэл журмын дагуу хуулбарлан авсан эсхүл өмгөөллийн үйл ажиллагааны явцад мэдсэн баримт, мэдээллийг бусдад дамжуулах, нууцлалыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.".
- "6.Яллагдагч энэ зүйлийн 5-д заасан үндэслэл журмын дагуу хуулбарлаж авсан нотлох баримт, мэдээллийг бусдад дамжуулах, нууцлалыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.".

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГИШҮҮН,
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

13.Төсөлд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.5 дугаар зүйл”-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;

“5.Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчийн дүгнэлт, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хавтаст хэргийн материалыг хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчиж, олон нийтэд түгээх үндэслэл бүхий сэжиг байгаа тохиолдолд мөрдөгч, прокурор нь хуулбарлан егөхөөс татгалзаж болно.”.

14.Төсөлд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Гучдугаар бүлэгт сэжигтний эрх, хувийн байдлыг тогтоох, сэжигтнээс мэдүүлэг авах, хэрэг бүртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх, сэргээх зохицуулалт”-ыг нэмж тусгаж, дараах агуулгатай зүйл, заалт нэмэх;

“30.7¹ дүгээр зүйл.Сэжигтэн

1.Гэмт хэрэг үйлдсэн гэж буруутгагдаж байгаа хүнийг сэжигтэн гэнэ.

30.7² дугаар зүйл.Сэжигтний эрх

1.Сэжигтэн дараах эрхтэй:

1.1.ямар хэрэгт сэжиглэгдэж байгааг мэдэх;

1.2.энэ хуулийн 7.4, 7.5, 7.6, 7.7-д заасан эрхийг тус тус эдлэх;

1.3.хуульд заасан бусад.

30.7³ дугаар зүйл.Хувийн байдлыг тогтоох

1.Мөрдөгч сэжигтний хувийн байдлыг тогтоох зорилгоор дараах ажиллагааг явуулна:

1.1.хувийн бичиг баримтыг шалгах, шаардлагатай тохиолдолд хувийн байдлын талаар нэмэлт мэдээлэл авах;

1.2.гэрэл зураг, эсхүл дүрсний, дуу-дүрсний бичлэгээр нүүр царай, биеийн төрх байдлыг бэхжүүлэх;

1.3.хуруу, алганы хээ, эсхүл бусад хэв загварыг бэхжүүлэх;

1.4.шаардлагатай бол шинжилгээнд зориулж биеэс нь биологийн дээж авах;

1.5.биед үзлэг хийх;

1.6.харьцуулсан шинжилгээ хийх.

2.Хувийн байдлыг нь тогтооход саад учруулбал мөрдөгч холбогдох хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу албадлага хэрэглэнэ.

3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувийн байдлыг тогтоосон мэдээллийг хавтаст хэрэгт тусгана.

30.7⁴ дугаар зүйл.Сэжигтнээс мэдүүлэг авах

1.Мөрдөгч сэжигтнээс мэдүүлэг авахын өмнө түүнд ямар хэрэгт холбогдуулан мэдүүлэг авч байгаа талаар танилцуулж, дараах эрхийг тайлбарлана:

1.1.өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг егөхгүй байх;

1.2.өөрийгөө өмгөөлөх, өмгөөлөгч сонгон авах;

1.3.өмгөөлөгчтэй ганцаарчлан уулзах, өмгөөлөгч байлцуулан мэдүүлэг өгөх;

1.4.эх хэлээрээ, эсхүл өөрийн сайн мэдэх хэлээр мэдүүлэг өгөх;

1.5.орчуулагч, хэлмэрчийн туслалцааг авах;

1.6.мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах;

1.7.мөрдөгч, прокурор, орчуулагч, хэлмэрчээс татгалзах;

1.8.энэ хуулийн Долдугаар бүлэгт заасан бусад эрх.

2.Сэжигтнээс мэдүүлэг авахад энэ хуулийн 25.1, 25.2, 25.3 дугаар зүйлд заасан журмыг баримтална.

3.Сэжигтний сонгон авсан өмгөөлөгч 2 цагийн дотор хүрэлцэн ирээгүй, эсхүл өмгөөлөгч авахаас татгалзсан бол энэ хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу өмгөөлөгч оролцуулна.

4.Баривчлагдсан өсвөр насын сэжигтнээс мэдүүлэг авахад энэ хуулийн 25.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 25.3 дугаар зүйл, энэ зүйлд заасан журмыг баримтална.

30.18.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх, сэргээх

1.Прокурор нь мөрдөгчийн саналыг үндэслэлтэй гэж үзвэл дараах тохиолдолд хэрэг бүртгэлтийг түдгэлзүүлнэ:

1.1.хэрэг бүртгэлтийн хэрэгт хийгдэл зохих бүхий л ажиллагаа хийгдсэн боловч яллагдагчаар татагдвал зохих этгээд нь тогтоогдоогүй бол;

1.2.яллагдагчаар татагдвал зохих этгээд Монгол Улсаас гарч явсан нь тогтоогдсон бол;

1.3.зайлишгүй шаардлагатай гэрч, хохирогч хаана байгаа газар нь тогтоогдохгүй бол;

1.4.өөр хэргийг шийдвэрлэхгүйгээр хэргийг шийдвэрлэх боломжгүй бол.

2.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэхийн өмнө мөрдөгч нь гүйцэтгэж болох бүх ажиллагааг явуулах, гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг олж илрүүлэх бүх арга хэмжээг авах үүрэгтэй.

3.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх тухай тогтоолд энэ хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 4 дэх зүйлийг баримтална.

4.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нөхцөл арилсан, эсхүл нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол хэрэг бүртгэлтийг сэргээх тухай прокурор тогтоол гаргана.

5.Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг сэргээх тухай тогтоолд энэ хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 6 дахь зүйлийг баримтална.”.

15.Төсөлд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.10, 31.11 дүгээр зүйл”-ийг тус тус хасах;

16.Төсөлд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг”-т дор дурдсан агуулгатай заалт нэмэх;

“1.4.яллагдагч Монгол Улсаас гарч явсан нь тогтоогдсон бол.”.

17.Төсөлд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.13 дугаар зүйл”-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;

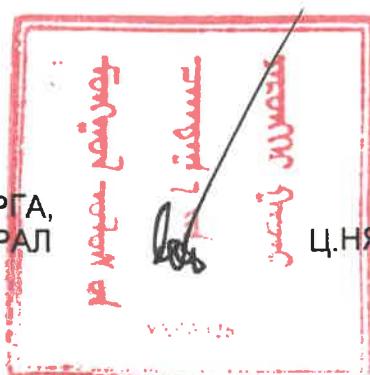
“7.Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан хугацаа нь мөрдөн байцаалтын хугацаанд тооцогдохгүй.”.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хүндэтгэсэн,

ТЭРГҮҮН ДЭД ДАРГА,
БРИГАДЫН ГЕНЕРАЛ

Ц.НЯМ-ОЧИР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
**ШУҮХИЙН ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ
ЕРӨНХИЙ ГАЗАР**

Бага тойруу 13/1, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160

Утас: 26 63 32, Факс: (976-11) 32 99 33,

Цахим шуудан: info@cd.gov.mn,

Цахим хуудас: www.cd.gov.mn

2024. 11. 04 № 09/2786
танай 2024. 10. 17 -ны № 1/1332 -т

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГИШҮҮН,
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД О.АЛТАНГЭРЭЛ ТАНАА

Санал өгөх тухай

Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн 1/1332 тоот албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, холбогдох материалтай танилцаад дараах саналтай байна. Үүнд:

1.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.3-т “үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих” гэж заасан шаардлагад нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1/5.1 дүгээр зүйлийн 2.7 дахь заалтын “хуулбарлан” гэсний өмнө “нотлох баримт” гэж, 6/14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “гэмт хэрэг” гэсний өмнө “дахин” гэж тус тус нэмэх.

Мөн Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 3/7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг болон 3 дугаар зүйлийн 2/7.5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн “төр, байгууллага, хувь хүний нууцад” гэснийг “төрийн болон албаны нууц, хүний хувийн мэдээлэлд” гэж өөрчлөх.

2.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэгт эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед “тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, албан үүргээ биелүүлэхийг түдгэлзүүлэх” таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах, өөрчлөх, хүчингүй болгох, хүсэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сүлжээгээр шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даруй хүргүүлэх гэж шинээр тусгасан байна.

Тус зохицуулалт нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт “Тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, албан үүргээ биелүүлэхийг түдгэлзүүлэх таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацаа дууссан, эсхүл уг арга хэмжээг хүчингүй болгосон, өөрчилсөн шүүхийн шийдвэр гарсан бол прокурор, эсхүл мөрдөгч уг шийдвэрийг яллагдагч болон холбогдох байгууллага, хуулийн этгээдэд даруй хүргүүлнэ.” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Түүнчлэн, 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулиар тус хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.5.3-т “хязгаарлалт тогтоо тухай шүүгчийн захирамж”-ийг хэрэгжүүлэхээр нэмэлт орсон бөгөөд 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрднө.

Өөрөөр хэлбэл эрүүгийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг сэжигтнийг баривчлах, яллагдагчийг цагдан хорих, хязгаарлалт тогтоо тухай шүүгчийн захирамжийг үндэслэн гүйцэтгэхээр хуульчилсан ба харин тодорхой үйл ажиллагаа явуулах, албан үүргээ биелүүлэхийг түдгэлзүүлэх таслан сэргийлэх арга хэмжээг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага хэрэгжүүлэх нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байх тул **Хүний хувийн мэдээлэл**

тогтоомжийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д заасан хууль тогтоомжийн төслийн агуулгад тавигдах шаардлагад нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсгийн “1.2,” гэснийг хасах.

3.Улсын Их Хурлын 2024 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдрийн хуулиар Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 153 дугаар зүйлийн 153.1 дэх хэсэгт “Хорихоос өөр төрлийн ял шийтгүүлсэн этгээд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад хүрэлцэн ирээгүй нь шүүхийн шийдвэрийг хүлээн авах, эрүүгийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны хэрэг үүсгэхэд саад болохгүй” гэж, 185 дугаар зүйлийн 185.1 дэх хэсэгт “Холбогдох этгээд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад хүрэлцэн ирээгүй нь албадлагын арга хэмжээ авсан шүүхийн шийтгэх тогтоопыг хүлээн авахад саад болохгүй” гэж тус тус нэмэлт оруулсан бөгөөд тус хуулийн дагуу шүүхээс ял, албадлагын арга хэмжээ авагдсан боловч оргон зайлсан, шийдвэрээ гардаж аваагүй, оршин суух хаяг нь тодорхойгүй 840 хүний материалыг хүлээн авч, эрүүгийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаа явагдаж байна.

Гэтэл хуулийн төслийн 1 зүйлийн 17/34.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт шинээр тусгасан зохицуулалтад шүүгдэгч шүүхийн хэлэлцүүлэгт мэдүүлэг өгөх эсэх эрхээ эдэлсний дараа хүндэтгэн үзэх шалтгаангүй шүүх хуралдаанд оролцохоос санаатай зайлсхийсэн тохиолдолд түүнийг эзгүйд шүүх хуралдааныг үргэлжлүүлэн явуулж, шүүгдэгч гэм буруутай эсэхийг эцэслэн шийдвэрлэж болохоор тусгасан нь шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд хүндрэл учруулах, ачаалал нэмэх тул дахин нягталж найруулах, эсхүл хасах.

Түүнчлэн, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Шүүх хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй шүүгдэгчийг албадан ирүүлэх, түүнд энэ хуульд заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх шийдвэр гаргаж болно” гэж заасан байгааг анхаарах.

4.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 24/39.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэгт шинээр тусгасан зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1-д “... хүн бүр хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна” гэж, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Шүүх давж заалдсан гомдол, эсэргүүцэлд заасан асуудлаар хязгаарлахгүй ба ...” гэж тус тус заасантай зөрчилдөж байх тул хасах.

5.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд “Баривчлах шийтгэл оногдуулсан шүүхийн шийдвэрийг 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэл хугацаанд нийслэлд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага, аймаг, суманд цагдаагийн байгууллага гүйцэтгэнэ. Цагдаагийн байгууллага баривчлах шийтгэл оногдуулсан шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэх чиг үүргийг энэ зүйлд заасан хугацааны дотор үе шаттайгаар шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллагад шилжүүлнэ.” гэж заасныг хэрэгжүүлэхэд санхүүгийн асуудлыг шийдвэрлэх, бэлтгэл ажлыг хангах шаардлагатай байх тул “2025 оны” гэснийг “2027 оны” гэж өөрчлөх саналтай байгааг илтгэн танилцуулъя.

Хүндэтгэсэн,

ДАРГА,
ХУРАНДАА

Б.НАНДИНБОЛОР

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХОЛБОГОДОХ БАЙГУУЛЛАГУУДААС ИРҮУЛСЭН САНАЛЫН ТОВЬЁГ

Д/Д	Саналт ирүүлсэн байгууллага	Ирүүлсэн санал
1.	Монгол Улсын дээд шүүх 2024.11.01 01/5220	<p>Таны 2024 оны 1/1332 дугаартай албан бичгээр санал авахаар ирүүлсэн "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн төслийг Монгол Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчийн 2024 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж, гаргасан саналыг нэлгэн Шүүхийн тухай хуулийн 25 дугаар зуйлийн 25.8.3 дахь заалтад заасны дагуу хавсралтаар хургуулжэв. Үнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр эзүйлийн 7/14.10 дугаар зуйлийн 14 дэх хэсэг: <ul style="list-style-type: none"> - Төслийн заалттай холбогдуулан ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зуйлийн 2 дахь хэсэг, - Мөн хуулийн 3.1 дүгээр зуйлийн 5 дахь хэсэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах; - Цагдан хорих хугацааг сунгах журмыг зохицуулсан ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зуйлийн 2 дахь хэсэгт "Шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зуйлийн 1 дэх хэсэгт заасан..." гэснийг Шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зуйлд заасан..." гэж өөрчлөх, - Мөн ЭХХШТХ-ийн 3.1 дүгээр зуйлийн 5 дахь хэсэгт "Шүүх энэ хуулийн 14.1 дүгээр зуйлийн 1 дэх хэсийн 1.3, 1.5 дахь заалт, 31.5 дугаар зуйлд заасан асуудлыг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хуанлийн өдөр бүр шенийн цагас бусад цагт тасралтгүй хэрэгжүүлнэ." гэсэн заалтад 31.4 заалтыг нэмэх шаардлагатай. 2. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зуйлийн 10/16.3 дугаар зуйлийн 10-11 дэх хэсэг: <ul style="list-style-type: none"> - Гэмт хэрэгт сэжигтэх үндэслэлтэй хүнийг гэрчээр дуудаж болохгүй талаар нэмж тусгах. 3. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зуйлийн 11/16.14 дүгээр зуйлийн 5 дахь хэсэг: <ul style="list-style-type: none"> - Төслийн заалтыг Монгол Улсын дээд шүүхийн Нийт шүүгчийн хуралдааны 2023 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 16.4 дүгээр зуйлийн 1 дэх хэсгийг зөв хэрэглэх тухай" 31 дүгээр тогтоолын 6 дахь хэсэгт заасан цахим баримтгыг бэхжүүлэх, хадгалах, шилжүүлэх, цахим баримтын аюулгүй байдлыг хамгаалахтай холбоотой заалтад нийцүүлэх. 4. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зуйлийн 17/34.9 дүгээр зуйлийн 5 дахь хэсэг: <ul style="list-style-type: none"> - Энэхүү заалт нь ЭХХШТХ-ийн 34.9 дүгээр зуйлийн 1 дэх хэсэгт заасан "Анхан шатны журмаар хэртийн хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд шүүдэгчийг оролцуулна. Шүүдэгч ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшиштуулах үндэслэл болно." гэсэн заалттай зөрчилийн байх тул:

1. Уг заалтыг 2002 оны ЭБШХ-ийн 240 дугээр зүйлийн 240.2 дахь хэсэгт заасан агуулгаар өөрчлөн найруулах, 2002 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 240 дугээр зүйл. Шүүгдэгч шүүх хуралдааны ажиллагаанд оролцох
2. Шүүгдэгч нь Монгол Улсын хилийн гадна байгаа бөгөөд шүүхэд хурэлцэн ирэхээс зайлсхийсэн бол хэргийг түний байхгүйд хэллэлцэж болно.
2. 2002 оны Эрүүгийн хуулийн 261 дугээр зүйлийг сэргээн хуульчлах.
- 2002 оны Эрүүгийн хуулийн 261 дугээр зүйл.Прокурорын ханалт, шүүх, цагдан хорих, хорих ангиас оргох 261.1.Таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдсан сэжитэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан прокурорын хяналт, шүүх, цагдан хорих, хорих ангиас оргосон, хэргэг бургтэлт, мөрдөн байцаалт, шүүн таслах ажиллагаанаас зориуд зайлсхийсэн бол турван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.
5. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 18/34.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:
  - Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зохицуулалттай агуулга нь давхардаж байх тул хасах.
 Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.13 дугаар зүйл.Шүүх хуралдаанд хохирогч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүйн холбогдол 1.Шүүх хуралдаанд хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүй бол шүүх хуралдаан даргалагч түүний оролцуулалтгээр хэрэг хэлэлцэж болох эсэхийг улсын яллагч, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчөөс асууж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлэх, эсхүл хойшлуулах тухай асуудлыг шийдвэрлэнэ.
6. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 19/34.16 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт дараах саналтай байна.
  - Шүүх хуралдааныг хойшлуулсан хугацаанд прокурор даалгасан ажиллагааг бүрэн биелүүлээгүй бол хэриййг прокурорт буцаана гэсэн агуулгаар өөрчлөх.
7. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 23/36.13 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсэг:
  - Дэмжихгүй. Төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийг прокурор, оролцочдоод бүрэн эхээр нь гардуулж өгөх агуулгаар саналын томьёолыг өөрчлөх саналтай.

- Тайлбар:** Монгол Улсын нэгдэх орсон Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 14 дүгээр зүйлийн 1, 3 (а), 5 дахь заалт болон Монгол Улсын Үндсэн хуульин 16 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2024 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдрийн хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байна. Энэ асуудлыг Төрийн нууц мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийг боловсруулах аргачал, журмын талаар Улсын дээд шүүхийн нийт шүүхийн хуралдааны 2021 оны 09 дугаар зүйлийн 20-ны өдрийн 29 дүгээр тогтоолоор баталсан анхан, давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр болговсруулах аргачлал, журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой.
8. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлийн /5.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсийн “хохирогч,” гэсний дараа “гэрч,” гэж нэмэх,
- Дэмжихгүй. ЭХХШТХ-ийн 9.6 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт зааснаар гэрч нь өмгөөлөгчтэй мэдуулэг өгөх эрхтэй. Харин гэрчээс мэдуулэг авахдаа заавал өмгөөлөгчөөр хангахыг мөрдөгчид үүрэг болгож болохгүй. Үичир гэрч нь эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд эрх ашиг нь хөндөгдсөн оролцогч биш.
9. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлийн /34.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийн “бoloхгүй.” гэсний дараа “Шүүгдэгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй нь шүүх хуралдаан хойшлуулах чндэслэл болохгүй.” гэж нэмэх,
- Дэмжихгүй. Хуулийн төслийн 34.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгтэй холбогдуулж өгсөн тайлбарыг үзэх.
10. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 1/5.1 дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалт:
- Хуулийн 7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасантай уялдуулан Тер, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад ногдох баримтгүй хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй гэсэн агуулгаар өөрчлөн найруулах.
11. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн /34.12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “боловно.” гэснийг “боловх ба энэ талаарх мэдээллийг харьялах прокурорын байгууллага, Монголын Өмгөөлөгчдийн холбоонд даруй хургуулна.” гэж өөрчлөх,
- Шүүх хуралдааны дэг болон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зорчсон оролцогчид хариуцлага хулээгээх асуудлыг зохицуулсан Зөрчилт шалган шийдвэрлэх тухай, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн холбогдох заалтад өөрчлөлт оруулах талаар УДШ-ээс 2024 оны 4 дүгээр зүйлийн 25-нд хууль санаачлагчид хургуулсан саналыг хуулийн төсөөлд нэмж тусгах.

2.	Шүүхийн ерөнхий зэвлэл	Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн 1/1332 дугаар албан бичигтэй танилцлаа. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөөнд тустуулахаар ирүүлсэн саналыг нэйтгэн, хүргүүлж байна. 1. Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх	Саналыг тусгасан. Харин Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 18 тогтоол дугаар хуулийн болон төслийн узэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудлын талаар ирүүлсэн саналыг тусгаагүй болно.
	2024.11.07 01/1830	<ul style="list-style-type: none"> - 1 дүгээр зүйл 17/34.9 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийт өөрчлөн найруулах эсхүл хасах. <p>Шүүх хуралдаанд оролцсон атлаа шүүх хуралдааннаас зайлсхийх тохиолдолт бол бага. Нэгөө талаас тухайн тохиолдолт үүсэхэд зөвхөн гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлээд эрүүгийн хариуцлагын хуралдаан явуулахгүйгээр хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг тудэлээзуүлэх эсхүл шүүх хуралдааныг хойшишуплж орхихыг зөвшөөрөх боломжгүй. Мен шүүгдэг анхнаасаа өмтөөлөгч аваагүй бол заавал өмгөөлөгч оролцуулна гэдэг нь шүүхийн хувьд хэрэгжүүлэх боломжгүй, маргаан дагуулах асуудал болно.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 дүгээр зүйл 18/34.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах <p>2. Хохирогч бичээр хүсэлт гаргасан атлаа шүүх хуралдаанд хундэтгэх шалтгаангуйгээр ирээгүй эсхүл оролцохос татгалзсан бол шүүх хуралдааныг хойшишуплажгүй. З. "Шүүх урьдчилсан хэлэпчүүлгээр ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.10 дахь заалтад зааснаар прокурор, оролцогчийн санал, хүсэлтийг хангасан боловч шүүх хуралдаанд дуудагдсан этгээд ирээгүй тохиолдолд талтуудын хүсэлтийг харгалзан шүүх хуралдааныг хойшишуплах эсэхийг шүүх бүрэлдэхүн шийдвэрлэнэ." гэх санал. Ингэснээр шүүх хуралдаанд удаа дараа хойшишуплаж нөхцөл байдлыг буруулах, оролцогч, талууд шүүх хуралдаанд дуудах хүний урьдчилан шийдвэрлүүлэх болон бусад хуульд заасан үндэслэл, журмыг мөрдөх нөхцөл хангагдана.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 дугаар зүйл 9/34.8 дугаар зүйлийн 1-2 дахь хэсэг. <p>1 дэх хэсгийт өөрчлөн найруулах, 2 дахь хэсгийг хасах 1. "Хохирогч бичээр хүсэлт гаргасан эсхүл шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгээр ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.10 дахь заалтад зааснаар прокурор, оролцогчийн санал, хүсэлтийг хангасан бол...оролцуулна." гэж өөрчлөх 18/34.13 дугаар зүйлийн саналын үндэслэл нэгэн адил хамаарна. Мен шүүх хуралдаанд дуудагдсан хүн ирээгүй холбогдолыг 34.13 дугаар зүйлд нэг мөр зохицуулан шийдвэрлэх боломжтой тул 34.8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг хасах.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 дугаар зүйл 34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "2 ба түнээс дээш удаа давтагдаж" гэснийг хасах өөрчлжүй/ гэснийг хасах өөрчлөх / хасах боломжгүй/ 2 ба түнээс дээш удаа давтагдаж гэснийг "3 ба түнээс дээш удаа давтагдаж" гэж өөрчлөх. <p>2 ба түнээс дээш удаа давтагдаж гэснийг "3 ба түнээс дээш удаа давтагдаж" гэж өөрчлөх. Анх шүүх хуралдаан удаа дараа хойшишуплж талаарх судалгааны үндсэн дээр тухайн зохицуулалтыг хийсэн тул дахин хасах үндэслэлгүй гэж үзэж байна. Харин давтамжийг нь өөрчлөх боломжтой.</p>	

2. Багануур дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх
- 1 дүгээр зүйл 20/34.16 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг.

Шүүгдэгч нь томилсон өмгөөлөгчөөс хуульд заасан үндэслэл тогтоогдоогүй бол татгалзах зерхүй гэдгийг хуульд тодорхой тусгах.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 9 дэх заалтыг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгтэй уялдуулах. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмөөлөгчөөсөө олон дахиin татгалзаж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд удаа дараа саад учруулах байдлыг арилгах зорилготой.

3.Баян-Өлгий аймаг дахь Сүм дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- 1 дүгээр зүйл 17/34.9 дүгээр зүйлийн 5 хэсэг.
"Яллагдагч, шүүгдэгч шүүхээс оргон зайлсан бол түүний эзгүйд хэргийг өмгөөлөгчийг оролцуулан шийдвэрлэх" гэж нэмэх. Тайлбар ирүүлээгүй.

4.Баянхонгор аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдаш шатны шүүх

- ЭХХШТХ-ийн 39.9 дүгээр зүйлийн 1-ийн 1.3. ЭХХШТХ-ийн 39.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3-д "...эн хуулийн 33.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 34.7 дугаар зүйлийн 6.2-т заасан үндэслэлээр анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг бүхэлд нь, эсхүл зарим хэсгийг хүчингүй болгож, хэргийг прокурорт, эсхүл дахин хэлэлцүүлэхээр шүүхэд буцаах..." гэж байсан заалтыг эргэж оруулах. Давж заалдаш шатны шүүх нь ЭХХШТХ-ийн 39.5-д зааснаар анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, тус шүүхээр дамжуулан хэргийг нэмэлт мөрдөн байцаалтад буцааж шийдвэр гаргах боломжгүй болсон. Энэ шийдвэрээр анхан шатны шүүх нь давж заалдаш шийдвэр гаргахад баримтлах заалтыг хүчингүй болгосноор хэрэг шийдвэрээд шийдвэр гаргааг анхаарах.
- 38.2 дугаар зүйлийн 3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хугацаа хэтрүүлж гаргасан гомдолыг шүүх хулээж авахгүй. Бусад тохиолдолд, анхан шатны шүүх гомдол, эсргүүцлийг буцаах, хулээн авахаас татгалзахыг хориглоно... гэж өөрчлөн найруулах. Анхан шатны шүүх нь давж заалдаш гомдол, эсргүүцлийг хуульд заагаагүй бусад үндэслэлээр буюу албан бичгээр гомдол эсргүүцлийг хулээн авахгүй буцаасан тохиолдол гарсан байна.
- 9.6 дугаар зүйлийн дараа 9.6¹ заалт. Гэмт хэрэгт сэргэгдэх хангалттай үндэслэл байгаа хүнийг гэрчээр байцаахыг хориглоно... гэж нэмэх сэжигтнээр тооцох, тогтоол гаргах эрх зүйн үндсийг нэмэх. Гэмт хэрэгт сэргэгдэж байгаа хүнийг анх гэрчээр байцааж мэдүүлэг авах нь хууль зөрчиж, улмаар нотпох баримтаар үнэлэхгүй, тооцохгүй байх үндэслэл болж байна. Хуульд сэжигтэн гэсэн статус тодорхойгүй байх тул сэжигтний эрх зүйн байдлыг тодорхой болгож, эрүүгийн хэрэг үсгэж яллагдагчаар татахаас өмнө сэжигтнээр тооцон мэдүүлэг авах ажиллагааг тодорхой болгох.

- 38.1-ийн 1-т "... улсын яллагч гэснийг прокурор..." гэж өөрчлөх. Анхан шатны шүүх хурапдаанд оролцсон улсын яллагч эсэргүүцэл бичих боломжгүй буюу хундэтгэн үзэх шалтгаан тохиолдоход өөр прокурор эсэргүүцэл бичих боломжтой болно.

5. Говь-Алтай аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдаах шатны шүүх

- Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.9 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 1.3 дахь заалт нэмж, уг заалтад энэ хуулийн 39.5 дугаар зүйлд заасан үндэслэлээр анхан шатны шүүхийн шийтэх тогтоолыг хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг анхан шатны шүүхээр дахин хэлэлцүүлэхээр буцаах эсхицуулалтыг тусгах саналтай байна. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.5 дугаар зүйлд давж заалдаах шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгох, өөрчлөх үндэслэлийг зохицуулсан бөгөөд ийнхүү өөрчилж, хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг хэрхээс нь зохицуулалтгүй үлдсэн. Түүнчлэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт давж заалдаах шатны шүүх гомдол эсэргүүцлийг хянан шийдвэрлэхдээ тухайн хэргийн бүх ажиллагаа шийдвэрийг бүхэлд нь хянахаар зохицуулсан. Тиймээс энэ эрх хэмжээнийхээ хүрээнд анхан шатны шүүхийн бүх ажиллагаа, шийдвэрийг хянаж, зөвтгэх боломжтой байх шаардлагатай.
- Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 33.1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь заалтын "Шүүхийн шатнаас урьдчилсан хэлэлцүүлэг рүү хэрэг буцаахгүй" гэснийг "Анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанаас урьдчилсан хэлэлцүүлэг рүү хэрэг буцаахгүй" гэж өөрчлөх. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд анхан шатны журмаар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх үйл ажиллагааг тодорхой че шатуудад хуваагаагүй, шүүхийн шат гэсэн нэр томьёог тухайн хуульд тайлбарлаагүйгээс тодорхойгүй байдал бий болсон.

6. Говь-Алтай аймаг дахь Сум дүндын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- 1 дүгээр зүйл 19/34.16 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг. 60 хүртэл хоногийн хугацаагаар шүүх хуралдаан хойшлуулах заалтыг эргэж харах. Нэгэнт шүүхээс зүйлчлэлийг хундруулэх даалгаврыг өгөed шүүх хуралдааныг хойшлуулсан тохиолдолд шинээр явагдаж байгаа шүүх хуралдаанд шүүх хөндлөнгийн, хараат бус байх зарчим алдагдахад хүрнэ.
- 1 дүгээр зүйлийн 23/36.13 зүйлийн дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг. Шүүхийн шийдвэрийн удиртгал, тогтоох хэсэгт төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулагдсан бол хасаж, хэвлэн тодорхой оролцгид гардуулах. Шүүхийн шийдвэрийн чухал хэсэг нь шүүх энэ шийдвэр гаргахдаа үндэслэл болгосон нотлох баримт, агуулга, хассан шүүхийн шийдвэр нь тодорхой ойлгомжтой байх зарчмыд харшилна. Үүнийг анхаарна уу.

7. Говьсүмбэр аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг "Шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт" гэснийг "шүүх энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлд" гэж өөрчлөх. ЭХХШТХ-ийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг зааснаас бусад үндэслэлд яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан тохиолдолд тухайн үндэслэлт арилаагүй байхад уг таслан сэргийлэх арга хэмжээг сунгах боломжтүй байна.

8. Дундговь аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- ЭХХШТХ-Д 34.9.5 гэж нэмэх. "Шүүгдэгчийн өмгөөлөгчийг оролцуулна" гэсний дараа "ЭНЭ НЬ ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА ОНОГДУУЛАХ ШҮҮХ ХУРАЛДААНД НЭГЭН АДИЛ ХАМААРНА" гэж оруулах. Гэм буруугийн шүүх хуралдаанд шүүгдэгчийг байццуулхийтээр шийдвэрлэж болно гэж заасан. Харин эрүүгийн хариуцлага оногдуулах шүүх хуралдаанд хэрхэх эсэх нь ойлгомжтүй байна.

9. Дундговь аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүх

- 39.9.Хэргийг анхан шатны шүүхэд буцаах. Хэргийг нотолбол зохих байдал нотлогдоогүйгээс хэрэгтэнд ял завшшуулах нөхцөл байдал үсэхээз сэргийлж практикт хэргийг анхан шатны шүүх руу буцаах тохиолдууд гарч байна. Энэ тохиолдолд хэрэглэвэл зохих хуулийн заалтыг тухайн зохицуулалтад оруулах шаардлагатай байна.

10. Орхон аймгийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх
- 5 дугаар зүйл. 34.16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "хоёр ба түнээс дээш удаа давтагдаж" гэснийг хасахыг дэмжихгүй. Шүүх хуралдаан удаа дараа хойшлох сөрөг үр дагавартай.

- 6 дугаар зүйл. ЭХХШТХ-ийн 32.1 дүгээр зүйлийн 10 дахь хэсэг "... Энэ хуульд заасны дагуу оролцогчид танилцуулаагүй, хавтаст хэрэгт хавсаргаагүй өмгөөлөгчийн нотлох баримтыг шүүх хуралдаанаар хэлээцэхгүй"-ийг хүчингүй болсонд тооцусгай гэснийг дэмжихгүй. Энэ нь Эрүүгийн хуулийн зорилтод нийцээгүй байна.

11. Орхон аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх
- 34.16.5. 1/33.1 дүгээр зүйлийн 6.13. 6.14-д заасан үндэслэлээр нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах явцад өөр гэмт хэртийн шинжтэй нөхцөл байдал илрэх, өөр этгээдийг тухайн хэрэг хамаараг, оролцоотоогоор татах үндэслэл илэрвэл хэрхэх вэ? гэдэг зохицуулалт шаардлагатай. 2/ Яллах дүгнэлтийн хүрээ хязгаараас хэтрэх, яллагдагч нарын эрх ньцтой зөрчигдэх.

Практикт яллах дүгнэлтээр хэрэг хэлэлцэх явцад хамтран оролцсон идэвхтэй үйлдэлтэй хүмүүсийг шалгаагүй орхисон болох нь тогтоогдож, нэмэлт мөрдөн шалгах шаардлагатай бий

болсон. Энэ тохиолдоор 34.16 дугаар зүйлийн 5-г хэрэглэхэд зөрчилтэй байдал үссэн. Энэ тохиолдолд хэргийн нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа хийлгэхээр буцаах зайлшгүй шаардлагад бий болно. Хэргийн бодит байдал бүрэн тогтоогдоогүй болох нь шүүхийн хэлэлцүүлийн явцад талуудын мэтийн цээний явцад тогтоогдовол хэрхэх вэ гэдэг зохицуулалт шаардлагатай.

- 1 дүгээр зүйл 20/34.16- 9. Шүүгдэгчийн сонгон авсан өмгөөлөгч хундэтгэн үзэх шалтгаанчий, ирээгүй... гэдэгт нэг удаагийн тохиолдоор авч үзээд шүүгдэгчийн өмгөөлөгчөө сонгох эрхийг зөрчиж шууд өмгөөлөгчөөрөө өмгөөлөгчийн томилох нь зөрчилтэй харгаж байна. Шүүгдэгч нь сонгон авсан өмгөөлөгчийн томилох нь сонирхолтой гэрээ мөнгө төгрөгийн асуудлтай болсон байдаг. Мөн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцож хэргийн байдлыг мэдэх болсон өмгөөлөгчтэй шүүх хуралдаанд оролцох сонирхолтой байдаг. Шүүгдэгчийн өмгөөлөгч сонгох эрхийг харгалзан үзэж зохицуулах шаардлагатай.

12. Сэлэнгэ аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүх

- 34.16. Нэмэлт зохицуулалт оруулах. 34.16 дугаар зүйлд заасан үндэстэлээр шүүх хуралдааны хойшилсон хугацаанд шүүхийн даалгасан ажлыг мөрдөгч хийж гүйцэтгээгүй тохиолдолд хэрхэн шийдвэрлэх талаар тодорхой зохицуулалт оруулж өгөх.

13. Сэлэнгэ аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- 1 дүгээр зүйл 19/34.16-6. Шүүх хуралдааныг 60 хүртэл хоногоор хийштуулсан хугацаанд захирамжийн билэлт хундэтгэн үзэх шалтгаанчийгээр хангдаагүй бол хэргийг прокурорт буцаах. Одоогийн хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн зохицуулалтаар прокурор 60 хоногт огт ажиллагаа хийхгүй байх тохиолдол удаа дараа гарч байна. Тухайн зүйл, заалтын зорилго нь юу вэ гэдгийг анхаарч хариуцлагажуулах шаардлагатай. Ажиллагаа хийгдэхгүйгээс болж үр нөлөөгүйгээр хэргийн шийдвэрлэгчийн хугацаас сунжиж, иргэд хуулийн байгууллагад итгэх итгэл буурч байна.

14. Увс аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх

- 2 дугаар зүйл. ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг нэмэх. Урьд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацааг сунгаж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг явуулах нь эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилтод нийцнэ.

15. Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сум дахь Сум дундын шүүх

- 1 дүгээр зүйл 6/14.10-5 дахь хэсэг. "Мөрдөн шагах ажиллагааны явцад гэмт хэрэг үйлдэж, яллагдагчаар тагагдан цагдан хоригдсон бол цагдан хорих хугацааг шинээр тоолно" гэсэн заалтыг тодруулах шаардлагатай. Зүйл заалтыг дахин тодруулах.
- ЭХХШТХ-ийн дахь хэсэг 17.2-5. "Гэм буруугаа сайн дураараа хүлээн зөвшөөрч, хэрээ хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлүүлэх хүсэлт гарасан боловч өмгөөвлөгч авахаас тагалзсан яллагдагчид өмгөөвлөгч томилж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулах журмыг авах Монголын Өмгөөвлөгчийн холбооны саналыг харгалзан хувь зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын пишүүн батална." 2024 оны 1 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хувьд нэмэлт өөрчлөлт орсон хуулийн заалтын талаар тодруулга авах.

16.Хэентий аймгийн Бор-Өндөр сум дахь Сум дундын шүүх

- ЭХХШТХ-ийн 3.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд ажлын бус цагт таслан сэргийлэх арга хэмжээг хянан шийдвэрлэсэн шийдвэрийг хэрхэн, ямар хугацаанд гаргах. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд ажлын бус цагт таслан сэргийлэх арга хэмжээг хянан шийдвэрлэсэн шийдвэрийг хэрхэн, ямар хугацаанд гаргах нь тодорхойгүй байна. Жишээ нь олон оролцогчтой, олон хавастай хэргээс нотлох баримт шинжтэн судалснаас шалтгаалж таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэлэлцэх шүүх хуралдаан нь оройтох тарсан тохиолдолд шийдвэрийг даруй гаргах боломжтүй байна. Энэ тохиолдолд баримт үйлдэн цагдан хорих байранд хургуулэх зохицуулалт оруулах шаардлагатай байна.
- ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14 дэх заалт. Эрүүгийн хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.16 дуугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Шүүх хуралдааны явцад нотлох баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчилэгийг хүндруулэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдлыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хүртэл хоногоор хойшилуулна." гэж хуульчилсан. Шаардлагатай тохиолдолд нэмж 30 хоногоор сунгах ба энэ хугацаанд шүүх хуралдаан хойшилуулсан шалтгаан нөхцөл арилаагүй бол шүүгдэгчийг цагаатах эсхүл хэргийг хэрэг бүртгэлт мөрдөн байцаалтад буцаах тэж нэмэлт заалт оруулах, Шүүх хуралдаан хойшилуулсан шалтгаан нөхцөл арилаагүй тохиолдолд хэргийг цаашид хэрхэн шийдвэрлэх талаар Мужардалд орж болох туп зохицуулалт шаардлагатай байна.
- ЭХХШТХ-ийн 5.2 дугаар зүйлийн 6, 7 дахь хэсэг, 5.3 дугаар зүйл, 14.13 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, 18.1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэг, 31.11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг. Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч байгаа тохиолдолд хэрхэн цахим гарын үсэг зурах, мөн хойшилуулшгүй тохиолдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрхэн шийдвэрлэх тухай хувьд нэмэлт өөрчлөлт оруулах. Цагдан хорих таслан

Сэргийтэх арга хэмжээ авч байгаа тохиолдолд хэрхэн цахим гарын усэг зурах, мөн хойшлуулшгүй тохиолдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрхэн шийдвэрлэх талар зохицуулалт шаардлагатай.

17.Баянзурх, Сүхбаатар Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газар

- Оргон зайлах зүйл ангийг нэмэх.
- Өмгөөлөгчийн сахила, хариуцлагыг дээшлүүлэх.
- Шүүхийн шийдвэрийг олон нийтэд мэдээлэхээс татгалзсан этгээдэд оногдуулах хариуцлагыг тодорхой болгох.

18.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль"-д орсон нэмэлт, өөрчлөлтэй холбоотой бэлтгэл ажлыг хангах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсэг

- 1 дугээр зүйл 3/7.3 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг Нотлох баримт хуулбарлан авахтай холбоотой шинэ зохицуулалт байна. Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн 7.3 дугаар зүйл яллагдажийн ямар хэрэгт яллагдаж байгаагаа мэдэх эрхтэй холбоотой зохицуулалт байх тул энэ зүйл, хэсэгт энэ агуулгаар, хэсэгт заасан агуулгад нийцэхгүй байна. Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн 7.5 дугаар зүйлд заасан мэдээлэл авах эрхтэй холбоотой зүйл, хэсэгт нэмэлтээр оруулах нь зөв байна. Эсхүл 7.5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчийн дүгнэлт, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хаваст хэргийн материалтай танилцах эрхтэй." гэж заасныг "Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчийн дүгнэлт, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хаваст хэргийн материалтай танилцах, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй." өөрчлөн найруулах боломжтой байна.

Ингэснээр хуулийг боловсруулахдаа хоорондоо уялдаа холбоотой, дэс дараалал бүхий, агуулыг товч илэрхийлсэн, нэг санааг илэрхийлж байвал нэг хэсэгт тусгах гэсэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн шаардлагац нийцнэ.

- 1 дугээр зүйл 5/12.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг "... прокурорын мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлж болох ба тухайн мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлж, хулээн авсанд тооцно" гэх агуулгатай найруулга хийх.

Цахим хаяг, систем ашиглан мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлэх боломжтой байдлаар найруулахаас энэ аргаар мэдэгдэх хуудсыг илгээхэд хүргүүлсэнд тооцох эсэх буюу тухайн хүн, хуулийн этгээд хулээн авсандаа тооцох эсэх талаар зохицуулалт байхгүй байна. Учир нь мэдэгдэх хуудсыг энэ аргаар хүргүүлээд тухайн хүн, хуулийн этгээд хулээн аваагүй гэх тохиолдолд хэрхэн эсэх нь тодорхойгүй байна.

<ul style="list-style-type: none"> - 1 Дүгээр зүйл 6/14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг. Энэ заалт нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байна. Учир нь одоогийн хучин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулиар нэг хэрэгт дахин, эсхүл тусгаарласан, нэгтгэсэн хэрэгт шинээр цагдан хоригдсон бол өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг нийт цагдан хоригдсон хугацаанд оруулан тооцохоор буюу яллагдагчийн эрх зүйн байдлыг дээрдүүлсэн зохицуулалт үйлчилж байна. Энэ нэмэлт, өөрчлөгтийн заалт нь яллагдагчийг хэрэг тус бүр дээр шинээр цагдан хорих хугацааг тоолох нөхцөл байдлыг бий болгож байх ба хамгийн сүүлийн үйлдэлдээ яллагдагчaaр татагдсан тохиолдолд өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг хамааруулаж буюу яллагдагчийн эрх зүйн байдлыг дордуулж байна. Учир нь шүүхээр гэм буруутай эсэх нь эцэслэн тоогооддоогүй байхад яллагдагчийг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан яллагдагчaaр цагдан хорих хугацааг дахин шинээр тоолох нөхцөл байдал буюу агуулгаараа хорих ял эдгүүлж буй мэт нөхцөл байдлыг практикт бий болгох эрсдэлтэй бөгөөд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.1 дүгээр зүйлд заасан хуулийн зорилтод нийцэхгүй тэжүэж байна. - 1 Дүгээр зүйл 2/5.1 дүгээр зүйлийн 2.11 дэх заалт. Хуульчдын холбоо,Өмгөөлөгчдийн холбооноос өөрийн тишүүн өмгөөлөгчдийн нэвтрэн орох системийг хийх шаардлагатай ба хэрэг бүртгэлт, прокурор, шүүх нь уг системд өгөгдөл солицлох боломжтой байж, хэргийн материалыг Өмгөөллийн системд илгээж тодорхой хугацаанд танилцах, татаж авах боломжтой болгох байдлаар өмгөөлөгчийг хэрэгтэй танилцах боломжоор хангаж болно. Цахим хавтаст хэргийн мэдээллийн систем гэсэн нэгдсэн систем баихгүй байгаа ба нэгдсэн системийг бий болгох төлөвлөгөөгүй байгаа. - 1 Дүгээр зүйл 11.11 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчид хоорондоо өгөгдөл, мэдээллийг цахимаар солицлох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын тишүүн хамтран батална гэх агуулжтай найруулга хийх. Эрүүгийн хэрэг хянаан шийдвэрлэх ажиллагаанд оропцогч байгууллагаа өөр өөрийн системийг хоорондын холбох үндсэн хэрэгцээ шаардлага нь өгөгдөл мэдээлэл солицлох буюу хэргийн материалыг дамжуулж чаддаг байх шаардлагатай. ЭХШХШТХ-н 1.16 дугаар зүйлийн 2-т хэргийн материял, хавтас хэрэг нь шүүхийн цахим платформын шаардлагад нийцсэн байх гэсэн 2024 оны 6 дугаар сарын 06-ны өдөр орсон нэмэлт заалттай уялдаж хэрэгжижийг анхаарах шаардлагатай. 		<p>Саналыг тусгасан. Харин Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 18 дугаар тоотоол</p>	
3.	Улсын ерөнхий прокурорын газар 2024.11.08 1/7283	<p>1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 4/11.11 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг: 7.Хавтаст хэргийг цахимжуулах, шүүх, прокурор, мөрдөн шалтах эрх бүхий байгууллагуудын нэгдсэн системд холбох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын тишүүн хамтран батална". "...нэгдсэн системд холбох" гэсний дараа "ашилгах" гэж нэмэх.</p>	1

Хавтаст хэргийг цахимжуулах, шүүх, прокурор, мөрдөн шалгах эрх бүхий байгууллагуудын нэгдсэн системд холбооос гадна уг системийг ашиглах асуудлыг журамд тусгах шаардлагатай.	2.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 7/14.10 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг: Хоригдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан уед хорих ялан хугацаа дуусахаар бол энэ зүйлийн 7-д заасан журмын дагуу цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах эсэхийг шүүх шийдвэрлэнэ.	<p>"14.Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамжийн дагуу хоригдлыг цагдан хорих байранд хулээн авсан өдрөөс эхтэн цагдан хорих хугацааг тоолж, энэ зүйлд заасан журмын дагуу цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээг сунгах эсэхийг шүүх шийдвэрлэнэ." гэж өөрчлөх.</p> <p>ШШГХ-ийн 212 дугаар зүйлийн 2-т "Энэ хуулийн 212.1-д заасны дагуу шилжүүлэх тохиолдолд хоригдлыг яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамжийг үндэслэн шилжүүлэн авсан албан тушаалтан цагдан хорих төв, эсхүл цагдан хорих байранд хургэх бөгөөд уг хугацааг ял эдэгсэн хугацаанд тооцно" гэж заасан.</p> <p>Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шүүгчийн захирамж гарч, тус шийдвэрийг биелгүүлэх зорилгоор хоригдлыг хорих ангиас очиж авах, шүүгчийн захирамжид заасан цагдан хорих төв, байранд хургэх, цагдан хорих төв байр нь хоригдлыг шүүгчийн захирамжийн хамт зохих журмын дагуу хулээн авснаар хоригдол нь яллагдагчийн эрхийг эдэлнэ.</p> <p>Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамж гарсан хэдий ч тус захирамж биелээгүй буюу цагдан хорих төв, байр яллагдагчийг хулээн аваагүй тохиолдолд яллагдагчай цагдан хоригдсон гэж үзэх үндэслэлтэй юм. Өөрөөр хэлбэл, хорих ангиас цагдан хорих төв, байр хуртэлх зам хоногийг хорих ял эдэлсэн хугацаанд оруулан тооцох тухай ойлголт юм.</p> <p>Ийнхүү цагдан хорих төв, байранд хургэгдэн, өмнөх, эсхүл дахин гэмт хэрэгт холбогдож, яллагдагчай цагдан хоригдсон үеэс тасалбар болгон хорих ял биечлэн эдэлсэн хугацааг зогсоо буюу хорих ял оногдуулсан шүүхийн шийтгэх тогтоолын биелэлтийг түр зогсоох нь зүйтэй. Учир нь хоригдол, яллагдагчийн эрх зүйн байдал, дэглэм журам харилцан адилгүй юм. Түүнчлэн хүчин төгөлдөр шийтгэх тогтоопоор хорих ял эдэлж буй ялтан шүүхийн шийтгэх тогтооп гарахаас өмнө, эсхүл ял эдэлж байх хугацаандаа гэмт хэрэг үйлдээн гэх хангапттай үндэслэл тогтоогдоос ЭХХШТХ-д заасан үндэслэл журамын дагуу түнд эрүүгийн хэрэг үсгээж, яллагдагчай татах тухай шийдвэр гаргаж, улмаар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг шуурхай явуулж, шийдвэрлэх нь ЭХХШТХ-ийн "гэмт хэргийг шуурхай, бүрэн иргүүлэх, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийг олж тогтоон шударгаар ялж оногдуулах, хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, зерчигдсөн эрхийг сэргээх" зорилтод бүрэн нийцнэ.</p> <p>ЭХХШТХ-ийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Яллагдагч, шүүгдэгчид энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу дараах таслан сэргийлэх арга хэмжээ авна" гэж заасны дагуу</p>
---	---	--

яллагдагчийн холбогдсон гэмт хэргийн шинж, байдал, нийгмийн хор аюул, хувийн байдал зэргийг харгалзан хуульд заасан 6 төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээнээс сонгож авах үндэслэл, журмыг тогтоосон ба хүчин төгөлдөр шийтгэх тогтооюур хорих ял эдэлж буй ялтанд цагдан хоригоос өөр төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах боломжгүй юм.

Мөн ЭХХШТХ-д заасан яллагдагчийн "мердэн шалгах ажиллагаанд биечлэн оролцох" өмгөөлөгчтэйгээ уулзах, гомдол хусэлт гаргах, мэдээлэл авах, шүүхийн хэлэлцүүлэгт оролцох" зэрэг эрхийг хангах, хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагааг шуурхай явуулж, хүний эрхийг шуурхай сэргээн тогтоох зэрэг хэрэгцээ шаардлага үсдэг.

Хорих ял эдэлж буй хоригдлын ял эдэлж буй хорих ангийн дэглэм, жуurmaас хамаарч хоригдлын эрх, эрх чөлөө, хулээх ширэгт тодорхой хязгаарлалт, дээтээм журам үйлчлэх бөгөөд энэ нь ЭХХШТХ болон ШШГТХ-иар зохицуулсан процесс ажиллагаа, журамд нийцэхгүй буюу тохирохгүй, мөн яллагдагчийн эрх, үргийн хэрэгжилт хангадах боломжгүй байдалд хүргэнэ.

Ийм учраас ШШГТХ-ийн 212 дугаар зүйлийн 212.1-д "Хоригдол шүүхийн шийтгэх тогтоол гарахаас өмнө, эсхүл ял эдэлж байх хугацаандаа гэмт хэрэг үйлдсэн гэх хангалттай үндэслэл тогтоогчон бол прокуорорын зөвшөөрлийг үндэслэн хэрэг буртгэх, мөрдөн байцаах байгуулагад шилжүүлж болно" гэж, Прокурорын тухай хуулийн 34 дугаар зүйлийн 34.1-д "Хуульд, заасан тохиолдолд, прокурор зөрчил шалган шийдвэрлэх, хэрэг буртгэх, мөрдөн байцаах, ял эдгүүлэх ажиллагааны явцад зөвшөөрөл өгнө" гэж, мөн хорих ял эдэлж буй хүнд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэлийг ЭХХШТХ-д 2024 оны 01 дугаар сарын 17-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан. Хоригдолд цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах нь түүний хорих ял эдэлж буй гэмт хэрэгтэй хамааралгүй бөгөөд түүнийг шүүхээс гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцсон тохиолдолд цагдан хоригдсон хугацааг эдлэх ялд нь оруулан тооцох талаар ЭХХШТХ-д, мөн хэд хэдэн шийтгэх тогтооюур оногдуулсан ялыг нэмж нэгтгэх талаар Эрүүгийн хуулийн 6.9-д тодорхой зохицуулсан.

3.Хуулийн төслийн 1 дугаар зүйлийн 18/34.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:2.Улсын яллагч, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч нь гэрч, шинжээч оролцуулах хүснэгтээсээ татгалзаагүй тохиолдолд шүүх талуудын хүснэгтийг харгалзан шүүх хуралдааны хойштуулах эсэхийг шийдвэрлэнэ.

"2. Гэрч, шинжээч оролцуулах тухай хүснэгтийг хангаж, шүүх хуралдааныг хойштуулсан боловч шүүх хуралдаанд хурэлцэн ирээгүй, улсын яллагч, шүүгдэгч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч уг хүснэгтээсээ татгалзаагүй тохиолдолд шүүх талуудын хүснэгтийг харгалзан шүүх хуралдааны хойштуулах эсэхийг шийдвэрлэнэ." тэж өөрчлөх.

ЭХХШТХ-ийн 34.13 дугаар зүйлийн 1 дахь хэсэгт заасан зохицуулалттай ижил агуулгатай буюу зохицуулалтын давхардлын талын шийтгэх тогтооулыг өөрчлөх нь зүйтэй байна.

4.Хуулийн төслийн 1 дугаар зүйлийн 19/34.16 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг: "6. Прокурор энэ хуулийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс тогтоосон хугацаанд биелүүлэх боломжгүй бол шүүх хуралдааныг 30 хуртэл хоногоор хойштуулж болно.

"6.Прокурор энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан ажиллагааг шүүхээс тогтоосон хугацаанд биелүүлэх боломжгүй бол шүүх хуралдааныг нэг удаа 30 хүртэл хоногоор хойштуулж болно" гэж өөрчлөх.

Хуулийн төслийн энэ хэсэгт "хуулийн" гэснийг "зүйлийн" гэж өөрчлөх. Мөн шүүх хуралдааныг 30 хүртэл хоногоор хойштуулж болно гэж заасан нь хэдэн ч удаа хойштуулж болохоор зохицуулалт байна. Энэ нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчыг чирэгдүүлэх, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа удаашрах үр дагавар үүсгэхээр байх тул нэг удаа 30 хүртэл хоногоор хойштуулах нь зүйтэй.

5.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 23/36.13 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсэг: "5.Төрийн нууц мэдээлэл агуулсан шүүхийн шийдвэрийн нууц агуулаагүй "Удиртгал" болон "Тогтоох" хэсгийг нууцын тэмдэглэээ, дардас дараахгүйгээр прокурор, оролцогчид гардуулж, нууц мэдээлэл агуулсан "Тодорхойлох" хэсгийг гардуулажгүйгээр, шүүхийн шийдвэрийг бүрэн бодитой танилцуулах арга хэмжээ авна"

"6.Шүүхийн шийдвэрийн "Удиртгал" болон "Тогтоох" хэсэгт төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулагдсан бол тэр хэсгийг хасаж хэвлэн, прокурор, оролцогчид гардуулна".

5, 6 дахь заалтаас "прокурор" гэснийг тус тус хасах.
Прокурорын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд заасны дагуу Улсын өрөнжийн прокурор, түүний тусгайллан эрх олгосон прокурор мөрдөн шалтгах нууц ажиллагаа, гүйцэтгэх ажилд хяналт тавьж ажилладаг бөгөөд нууц мөрдөн шалтгах ажиллага явуулах, түүнтэй прокурор танилцаах, хяналт тавих, нууцыг хамгаалахтай холбоотой харилцааг холбогдох хууль, журмаар зохицуулдаг. Түүнчлэн төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан эрүүгийн хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагаанд тухайн хэрэгтэй танилцаах, хянах, нууц мэдээллийг хадгалах үүрэг бүхий тусгай эрх олгогдсон прокурор хяналт тавьж ажиллан шүүхэд шилжүүлж шийдвэрлүүлсэн байхад тухайн прокурорт шүүхийн шийтгэх тогтоолын холбогдох хэсгийг нууцлан танилцуулах, гардуулах нь өрөөсгөл бөгөөд агуулгын хувьд алдаатай байна.
Харин тухайн хэрэгтэй оролцогчид танилцуулах, гардуулах ажиллагаатай холбоотой харилцааг ийнхүү зохицуулж, хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй юм.

6.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 5.1 дүгээр зүйлийн 2.5 дахь заалт: "асуулт тавих" гэсний дараа "хариулт авах" – хасах.
Өмгөөлөгчөөс асуусан асуултад хариулт заавал өгөхөөр зохицуулалт тусгасан нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцээгүй байна. Тухайлбал, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.4 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт "яллагдагчийг өөрийнх нь эсрэг мэдүүлэг авахаар албадахыг хориглоно" гэж заасан.

7.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 5.1 дүгээр зүйлийн 2.12 дахь заалт: "оролцох" гэсний дараа "таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл болсон мөрдөгч, прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэл хамаарах баримт, мэдээлэлтэй танилцах"

"таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл, прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэл, түний нотлох баримттай танилцах" гэж өөрчлөх. ЭХХШТХ-ийн 14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасантай нийцүүлэн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл болсон мөрдөгч, прокурорын санал, шийдвэрийн үндэслэл, түний нотлох баримттай танилцах эрхтэй гэж тусгах нь зүйтэй байна.

8.Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 1/5.1 дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалт:2.6.Мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцуулэг, шүүх хуралдааны үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг болон тэмдэглэлтэй хэргийн материалтай танилцах үед хуулбарлан авах, тэмдэлэлд засвар оруулах тухай хусэлт гаргах.

"...хэргийн материалтай" гэснийг хасах.

Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд "мөрдөгч мөрдөн шалгах бүх ажиллагааг хийж дууссан, хэргийн болит байдлыг бүрэн нотолж тогтоосон гэж үзвэл яллагдагч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, тэдний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хавтаст хэргийн материалтай танилцуулж, хэрэгт тусгагдсан эд мөрийн баримт, мөрдөн шалгах ажиллагааны тэмдэлэлд тусгагдсан дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгтэй танилцах тухай оропцочгийн хүсэлтийг хангах арга хэмжээ авах. Оропцогч хүсэлт гаргавал хавтаст хэргийн материаллаас шүүхээр хэлэлцуулэх төрийн нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах боломжоор хангах",

Мөн 5.1 дүгээр зүйлд өмгөөлөгч нь "өмтөөлж байгаа сэжигтэн, хохирогч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүсэлтийг хийгдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байцаж, аль ч үед асуулт тавих, хүсэлт гаргах; өөрийн оропцсон мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцуулэг, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж, засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах;" эрхийг хуульчилсан.

9.Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 3/14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: 5.Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн гаргасан санал, хүсэлтийн Үндэслэлд хамаарах баримт, мэдээллийг шүүх хэргийн оропцогчид танилцуулж, тэдээрт тайлбар хийх, холбогдох баримт, мэдээллийг гаргаж өтөх боловсроор хангана. Талтуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн Үндэслэл болохгүй. Хасах.

Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч гаргасан санал, хүсэлтийнхээ Үндэслэлийг шүүхэд танилцуулна" гэж заасан ба сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчид холбогдох хэсгийг танилцуулах зохицуулалт байхгүй. Мөн хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт зааснаар мөрдөн шалгах ажиллагаа дууссаны дараа хэргийн материалтай танилцах, өөрийн зардлаар хуулбарлан авах тухай зохицуулалт тусгагдсан. Мөрдөн шалгах ажиллагаа дуусаагүй байж үед өмтөөлөгчид нотлох баримттай танилцуулах нь мөрдөн шалгах ажиллагааны нууцлал, үр дунд хамаарна.

10.Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл. 7/32.10 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг: 6.Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-аас доошгүй хоногийн өмнө ялпах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохирогч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ.

"6.Прокурор ялпах дүгнэлтийн хувийг яллагдагчид гардуулж, хаваст хэргийн материалыг ажлын 3 хоногийн дараа харьялах шүүхэд шилжүүлэх тухай яллагдаж, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ" гэж өөрчлөх.

Утга найруултыг засах шаардлагатай. Учир нь прокурор хэргийг хянаад шүүхэд шилжүүлэх үндэслэлтэй гэж үзвэл ялпах дүгнэлт үйлдэх ба ийнхүү үйлдсэн ялпах дүгнэлтэй яллагдагчид гардуулж, улмаар хэргийг шүүхэд шилжүүлдэг.

11.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйл. 5.1 дүгээр зүйлийн 2.4 дахь заалт: прокурорт гэснийг "прокурор, шүүхэд". Хасах.

Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.7 дугаар зүйлийн 1 дахь хэсэгт "нотлох баримтыг тал бүрээс нь бүрэн бодитойтоор шалгаж хянаасны үндсэн дээр хэргийн болит байдлыг толгоох" үүргийг, 16.4 дүгээр зүйлд энэ хуульд заасан мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах замаар нотлох баримт цуглуулж бэхжүүлэх ажиллагаа явуулахыг мөрдөгчид даалгасан зохицуулалттай нийцэхгүй байна.

Энэ зохицуулалтыг одоо хучин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд заасан "хууль зүйн туслацаа үзүүлэхэд шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг мөрдөгч, прокурорт гаргаж өгөх, хаваст хэрэгт бэхжүүлж тусгуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хүсэлт гаргах; энэ хуульд заасан журмын дагуу оролцох, өмгөөлж байгаа сэжигтэн, хохирогч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүснэгтээр хийдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байцаж, аль ч үед асуулт тавих, хүсэлт гаргах; өөрийн оролцсон мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцааж, засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах; өөрсдийнх нь зөвшөөрснөөр хүн, хуулийн этгээдээс хэрэгт ач холбогдол бүхий тайлбар, баримт бичиг, лавлагaa, тодорхойлолт гаргуулж авах эрхийн хурээнд хэрэгжүүлэх боломжтой юм.

12.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйл. 21.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг: "Эд мөрийн баримтыг" гэснийг "энэ хуулийн 16.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "баримтат мэдээллийг". Хасах. ЭХХШТХ-ийн 16.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Баримтат мэдээлэл нь герч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийн мэдүүлэг, эд мөрийн баримт, баримт бичиг, шинжээчиний дүнтэлт, мэдүүлэг, мөрдөгчийн Магадалгаа, энэ хуульд заасны дагуу бэхжүүлсэн кино ба гэрэл зураг, зураглал, дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг, эрх бүхий байгууллагын цахим гарын үсгээр баталгаажуулж авсан лавлагаа, тодорхойлолт, ул мөрөөс авсан хэв, мөрдөн шалгах ажиллаганы болон шүүх хуралдааны тэмдэглэл, хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтнаас ирүүлсэн гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл болон энэ хуульд заасан бусад баримтаар тогтоогдоно" гэж заасан. ЭХХШТХ-ийн 21.1 дүгээр зүйлд Эрүүлийн хэрэгт хураан авсан хөрөнө, орлого, эд мөрийн баримтыг

хадгалахтай холбоотой харилцааг зохицуулсан бөгөөд тус зүйлийн 2 дахь хэсэгт шүүхийн шийдвэр хүчин тегедэр болох хүртэл, эсхүл яллагдагаар татах тогтоолыг хүчинтүй болгох, хэргийг хэрэгсэхгүй болгох шийдвэрт давж заалдах хугацаа дуустал хураан авсан хөрөнгө, орлогого, эд мөрийн баримтыг тусгай байранд хадгалахтай холбоотой зохицуулалтыг тусгасан. Гэтэл эрүүгийн хэрэгт хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд мөрийн баримтыг тухайн хэргийг шийдвэрлэсэн прокурор, шүүхийн шийдвэр хүчин төгөлдөр болох хүртэл хугацаанд тодорхой орчин, нөхцөл бүхий тусгай байранд /хавтаст хэргээс тусад нь/ хадгалах тухай зохицуулалтад эрүүгийн хэргийн нотлох баримт буюу "баримтат мэдээлэл"-ийг бүхэлд нь хамааруулсан нь ойлгомжгүй, алдаатай байна.Өөрөөр хэлбэл, хавтаст хэрэгт авагдсан баримтат мэдээллийг эд мөрийн баримт, хураан авсан эд зүйл, хөрөнгө, орлогын хамт тусгай орчин нөхцөл бүхий байранд хадгалах тухай ойлголт байх тул бүхэлд нь хасах Үндэслэлтэй байна.

13. ЭХХШТХ-ийн 43 дугаар булэг. Гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах зохицуулалтыг тусгах. "43.7 Дугаар зүйл. Гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах.

1. Улсын ерөнхий прокурор өөрийн санаачилгаар, эсхүл мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллагын саналыг Үндэслэлэн гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах шийдвэр гаргана.

2. Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллага прокурорын шийдвэрийн дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах ажлыг зохион байгуулж, үр дүнг прокуророос тогтоосон хугацаанд танилцуулна." Гэж нэмэх.

Прокурорын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2-т "Улсын ерөнхий прокурор нь өөрийн санаачилгаар, эсхүл холбогдох байгууллагын саналыг үндэслэн гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах шийдвэр гаргана." гэж заасан. Харин Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг гадаад улсад эрэн сурвалжлах зохицуулалт байхгүй тул энэ талаар хуульд нэмж тусгах нь зүйтэй байна.

14. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл. 7/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх заалт: 14. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх, хүчинтүй болгох, хусэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх бөгөөд шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сужээгээр Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даруй хургуулна."

"14. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх, хүчинтүй болгох, хугацаа сунгах санал, хусэлт болон хугацаа сунгасан шүүхийн шийдвэрийг даруй мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэж, шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сужээгээр эрх бүхий байгууллагад хургуулна." Гэж өөрчлөх.

Шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх хугацаа болон шүүхийн шийдвэрийг хургуулэх хугацааг "даруй" болгож тодорхой тусгах. Мөн таслан сэргийлэх арга хэмжээний

терлөөс хамааран шүүхийн шийдвэрлийг Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас гадна бусад эрх бүхий байгууллагад хургуулэхээр байх тул "Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад" гэснийг эрх бүхий байгууллагад гэж өөрчлөх нь зүйтэй байна.

15.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл. 33.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсэг: "Мэдэгдэнэ" тэсний дараа "Прокурор, оролцогч ирээгүй нь шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгийг хойшлуулах үндэслэл болохуй." Хасах.

ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт зааснаар шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгээр мөн зүйлийн 6.1-6.17 дахь хэсэгт заасан асуудлуудыг хэлэлцэх тул талуудыг оролцуулахгүйгээр урьдчилсан хэлэлцүүлгэг хийх боломжтуй. Урьдчилсан хэлэлцүүлэг нь талуудын оролцоотойгоор шүүх хуралдааны бэлтгэл хангах үйл ажиллагаю юм. Иймд прокурор, оролцогчийг оролцуулан урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийх нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилт, зарчимд нийцнэ.

16.ЭХХШТХ-ийн 11.8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг: 2.Шүүх хуралдаанд оролцогч, бусад оролцогч, прокурор шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг танилцуулнаас хойш 5 хоногийн дотор засвар оруулах санаал, хүсэлт гаргах эрхтэй.

"таргах" гэсний дараа "хуулбарлан авах" гэж нэмэх.

Хуулийн төслийн 5.1 дүгээр зүйлийн 2.6 дахь заалтад өмгөөлөгч шүүх хуралдааны тэмдэглэл болон дуу-дурсний бичлэгийг хуулбарлан авах эрхийг тусгасан алгаа мэтгэлцэгч нөгөө тал болох прокурорт энэ эрхийг олгохгүй, орхигдуулсан байна. Хуулийн төсөлд өмгөөлөгчийн эрхтэй холбоотой зохицуулалтууд нэмж тусгахдаа шүүх хуралдааны мэтгэлцээнд тэгш эрхтэй оролцогч нэг тал болох прокурор шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад эдлэх эрх, үүртийг орхигдуулсан байгааг анхаарах шаардлагатай байна.

17.ЭХХШТХ-ийн 11.8 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: 5.Оролцогчийн хүсэлтээр шүүх хуралдааны явцыг баталгаажуулсан дууны, дуу-дурсний бичлэгийг түүнд танилцуулна. "Шүүх хуралдааны явцыг баталгаажуулсан дууны, дуу-дурсний бичлэгийг прокурор хуулбарлан авах" зохицуулалтыг нэмэх.

18.ЭХХШТХ-ийн 7 дугаар зүйл: Яллагдагч. 7.10 дугаар зүйл. Яллагдагчийн хүнгүй харгалзан дэмжих, эд хөрөнгийг хамгаалах

1.Мөрдөгч, прокурор, шүүх яллагдагчийн харгалзах хүнгүй үлдэж буй бага насын болон насанц хүрээгүй хүнгүй харгалзан дэмжих, эд хөрөнгийг хамгаалах талаар дор дурдсан Үүрэг хүлээнэ:

1.1.Цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдсан яллагдагчийн асралын хүнгүй бага насын болон насанц хүрээгүй хүнгэд, өндөр настай эцэг, эх болон бусад асуулгачийг харгалзан дэмжкуулэхээр төрөл садны буюу бусад хүмүүст, эсхүл зохих байгууллагад мөрдөгч, прокурор, шүүхийн шийдвэрээр шилжүүлэн өгөх;

1.2.Цагдан хоригдсон яллагдагчийн эд хөрөнгийг хамгаалуулах арга хэмжээ авах;
2.Энэ хуулийн 1 дэх хэсэгт заасан арга хэмжээ авсан талаар яллагдагчид мэдэгдэнэ." гэж нэмэх.

Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад сэжитэн, яллагдагчийн үйлдсэн гэмт хөртийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хор уршгаас шалтгаалж сэжигтний баривчлах, яллагдагчийг цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл бий болдог. Энэ үед тэдний бага настын хүүхэд болон бусад асууллагчид зайлшгүй хамгаалалт тогтоох, эд хөрөнгийг хамгаалах шаардлага үүсдэг. Ялангуяа, бага настын хүүхэд хараа хяналтгүй улдэх, үнээс үүдэн хүүхдийн эрх ашигт хохирол учирч болзошгүй нөхцөл байдал бий болдог бөгөөд энэ тохиолдолд хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага болон прокурор, шүүх тухай бүр яллагдагчийн хүүхдийг харгалзан дэмжих болон эд хөрөнгийг хамгаалах арга хэмжээг авч байх шаардлага тулгардаг.

19.ЭХХШТХ-ийн 34.19 дүгээр зүйл. 3.Энэ зүйлийн 1.1-д заасны дагуу шүүх хэрэгсэхгүй болгосон хэргийг хэрэг бүртгэлтэд буцаана.
"3.Энэ зүйлийн 1.1, 1.9-д заасны дагуу шүүх хэрэгсэхгүй болгосон хэргийг хэрэг бүртгэлтэд буцааж болно." гэж өөрчлөх.

Хуулийн төслийн 34.19 дүгээр зүйлийн 1.9 дэх заалтад "нэмэлт нотлох баримтыг цуглуулах бүхий ажиллагааг хийсэн боловч шүүгдэгч гэмт хэрэг үйлдсэн болох нь нотлогдоогүй." гэсэн нэмэлт өөрчлөлтэй холбогдуулан энэхүү өөрчлөлтийг төсөлд нэмж туслах шаардлагатай.

Гэмт хэрэг үйлдэгдсэн боловч тухайн хун үйлдсэн болох нь нотлогдоогүй бол түүнд холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгох нь зүйн хэрэг боломжийн үйлдэгдсэн гэмт хэргийг үүгүйгээх нэхцэл байдал биш юм. Энэ нь тухайн гэмт хэргийг үйлдсэн этгээдэд ял завших боломж олгож, хохирогчийн зөрчигдсөн эрхийг сэргээх боломжгүй байдалд хүргэх эрсдэлтэй. Мөн гэмт хэргийн шинжгүй болон нэмэлт нотлох баримтыг цуглуулсан боловч гэмт хэрэг үйлдсэн нь нотлогдоогүй үндэслэлээр шүүгдэгчид холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон боловч нэмэлт хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа явуулах боломжгүй, шаардлагагүй тохиолдууд үүснэ. Иймд "буцааж болно" гэх байрдаар өөрчлөх нь зүйтэй юм.

20.ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: 1.3.яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан; "1.3.яллагдагчар татагдал зохих эттээд, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан " гэж өөрчлөх.

Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлгийт шалтгах, мөн хэрэг бүртгэлтийн хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаагаар яллагдагчар татагдал зохих этгээд нь тодорхой боловч нас барсан бол түүнд холбогдуулан эрүүийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тухай шийдвэр гарах боломжгүй, эсхүл прокуророос эрүүийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тухай шийдвэр гарч, дуудагдсан сэжигтэн нас барсан тохиолдолд холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгох үндэслэл байхгүй тул хуулийг төсөөтэй хэрэглэн ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3-ийг

баримталж шийдвэрлэж байна. Иймд хуулийг нэг мөр хэрэгжүүлэх үүднээс уг хийдлийг засах шаардлагатай.

21. ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: 1.4. тухайн хэргийг урьд нь хэрэгсэхгүй болгосон тогтоол, магадлал хүчинтэй байгаа;
"1.4. тухайн гомдол, хэргийг шийдвэрлэсэн прокурор, шүүхийн шийдвэр хүчинтэй байгаа" гэж өөрчлөх.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд "хэргийг", "хэрэгсэхгүй болгосон тогтоол" гэж заасан нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан "... нэг нэр томьёогоор өөр өөр ойлголтыг илрэхийлэхгүй байх, хөрдмөл утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих" шаардлагад нийцэхгүй байна. Учир нь гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах, хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаях зэрэг шийдвэрүүд хүчин төгөлдөр байгаа буоу эруулийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж болохгүй тохиолдолд хамаарах нехцөл байдал тогтоогдсон болговч тус үндэслэлээр гомдол, хэргийг шийдвэрлэх боломжгүй, энэ тохиолдолд ЭХХШТХ-ийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.4-ийг төсөөтэй хэрэглэж байна. Иймд тухайлсан нэр томьёогоор бус өргөн агуулга, ерөнхий нэр томьёогоор, эсхүл шийдвэр тус бурийг нэг бурчлэн тоочин бичих шаардлагатай.

22. ЭХХШТХ-ийн 3.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг: Шүүх энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3, 1.5 дахь заалт, 31.5 дугаар зүйлд заасан асуудлыг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хуанлийн өдөр бур шөнийн цагасас бусад цагт тасралтгүй хэрэгжүүлнэ. 5."1.5 дахь заалт гэсний дараа 31.4" гэж нэмэх.

ЭХХШТХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2024 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар тус зүйл хэсгийг орхигдуулсан байх тул нэмэлт оруулах шаардлагатай. Ингэснээр хүнийг баривчлах, цагдан хориhs асуудлыг шүүхийн зөвшөөрлийн үндсэн дээр явуулдаг байх тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, олон улсын байгууллагын дүнгэлт, зөвлөмжид нийцнэ.

23. ЭХХШТХ-ийн 30.14 дүгээр зүйл. Хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах. "Хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах саналтай прокурорт шилжүүлсэн хэргийн материалыг прокурор хоногийн 14 дотор хянах ба зайншгүй тохиолдолд зохих дээд шатны прокурор энэ хугацааг тухай бур 14 хүртэл хоногоор сунгаж болно" гэсэн заалт шинээр нэмэх. ЭХХШТХ-ийн 30.14 дүгээр зүйлд хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаах саналтай шилжүүлсэн тохиолдолд прокуророос хянах, шийдвэрлэх хугацааг тодорхой заагаагүй тул хэргийг хянах хугацааг хуульд тусгах шаардлагатай. Мэн түүнчлэн олон хавастай, олон хохирогчтой, эздрээ төвөтэй хэргийг хянах хугацааг сунгаж болох зохицуулалтыг нэмж тусгах шаардлагатай байна.

24. ЭХХШТХ-ийн 30 дугаар зүйл: "30.18. Хэрэг буртгэлтийг тудээлзүүлэх, сэргээх 1. Мөрдөгч хэрэг буртгэлтийн хэрэгт гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг олж илрүүлэх бүхий л арга хэмжээг авах Үүрэгтэй.

2.Хэрэг буртгэлтийн хэрэгт хийгдэвэл зохих ажиллагааг хийж шалгасан боловч б сарын хугацаанд ялгадагчаар татагдвал зохих этгээд нь тогтоогдоогүй бол мөрдөгч хэрэг буртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх тухай саналыг про克урорт гаргана.

3.Прокурор энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан үндэслэл тогтоогдовол хэрэг буртгэлтийг түдгэлзүүлнэ.

4.Хэрэг буртгэлтийг түдгэлзүүлэх тухай тогтооولد дараах зүйлийг тусгана:

- 4.1.прокурорын нэр, албан тушаал;
- 4.2.түдгэлзүүлсэн он, сар, өдөр;
- 4.3.хэргийн дугаар, хэргийн утга;
- 4.4.хэрэг буртгэлтийг түдгэлзүүлэх үндэслэл;
- 5.Мөрдөгч түдгэлзүүлсэн хэрэгт гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг олж тогтоохоор явуулсан эрэн сурвалжлах ажиллагааны үр дүнг прокуророос тогтоосон хугацаанд танилцуулна. 6.Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан нөхцөл арилсан, эсхүл намээлт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол хэрэг буртгэлтийг сэргээх тухай прокурор тогтооил гаргана.
- 7.Хэрэг буртгэлтийг сэргээх тухай тогтооولد дараах зүйлийг тусгана:
  - 7.1.хэрэг буртгэлтийг сэргээсэн прокурорын нэр, албан тушаал;
  - 7.2.хэрэг буртгэлтийг сэргээсэн үндэслэл;
  - 7.3.хэрэг буртгэлтийн хугацааг сунгуулахыг даалгах" гэж нэмэх.

ЭХХШТХ-ийн 30.12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Хэрэг буртгэлтийн үндсэн хугацаа нь хэрэг буртгэлтийн хэрэг нээснээс хойш 1 сар байна.", 3 дахь хэсэгт "Хэрэг буртгэлтийн хугацааг прокурор тухай бур 3 сар хүртэл хугацаагаар сунгаж болно." гэж заасны дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн хүн тогтоогдоогүй хэрэгт хүртэл хугацааг ижэвчлэн тухай бур 1 сараар сунган, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байна. Гэмт хэрэг үйлдсэн хүнийг эрэн сурвалжлахын тулд мөрдөгч харьяаллын бус мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллагад даалгавар бичих, байгаа газар нь мэдээдэхүй байгаа сэжигтнийг эрэн сурвалжлуулах ажиллагааг прокурорын даалгавраар явуулж, эрх бүхий байгууллага прокурорын шийдвэрийн дагуу эрэн сурвалжлах ажлыг зохион байгуулан, үр дүнг прокуророос тогтоосон хугацаанд танилцуулан ажиллаж байна.

Улсын хэмжээнд 2024 оны III улирлын байдлаар хэрэг буртгэлтийн нийт 62,309 хэрэг шалгагдсаны 33,178 буюу 53.2 хувь нь 2024 онд шинээр нээсэн, 29,131 буюу 46.8 хувь нь өмнөх онуудад хэрэг буртгэлтийн хэрэг нээсэн хэргүүд байна. Хэрэг буртгэлтийн ажиллагаанд 41,547 хэрэг шалгагдаж байгаагийн 2,846 буюу 6.8 хувь нь гэмт хэрэгт сэргэдгээн этгээд тодорхой, 11,342 буюу 27.2 хувь нь гэмт хэрэгт сэргэдгээн этгээдийг ирчүүлэх боломжтой, 27,359 буюу 65.8 хувь нь гэмт хэрэг үйлдсэн хүн нь тодорхойгүй хэргүүд байна.

Мөрдөгч нарын ажлын ачаалал өндөр байгаа нь мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж буй хэрэг нэг бурд хүрч ажиллах боломжгүй байдалд хүргэж байна. Нөгөөтэйгээр, гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд хэн болох нь тодорхойгүй хэрэгт хэрэг буртгэлтийн хугацааг ач холбогдолгуй сунгах, хэрэг нэг бурд ажиллагаа хийсэн байх шаардлагыг хангахын тулд гэрч, хохиротчийг нэг

асуудлаар удаа дуудаж мэдүүлэг авч чирэгдэл учруулах зэрээр мөрдөн шалгах ажиллагааг үр дүн муутай явуулж байгаа нь эргээд ажлын бүтээмж, чанар үр нөлөөнд сөргөөр нөлөөлж байна. Үүнээс шалгаалан бусад эзэнтэй хэрэг нэг бурд хурч ажиллаж чадахгүй, мөрдөгч нар хэт их ажлын ачааллаас хамаарч ажлаас халшрах хам шинжид өртөж байгаа асуудал ихээр яригдаж байна.

Иймд гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд хэн болох нь тодорхойгүй хэрэг бүртгэлийн хэргийн хугацааг сунган шалгаад, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн нь тогтоогдоогүй тохиолдолд хэрэг бүртгэлийг тудгэлзүүлдэг байх. Прокурор хэргийг тудгэлзүүлэх шийдвэр гаргахдаа эрэн сурвалжлах тогтоол үйлдэж, тогтоосон хугацаанд биелэлт, үр дүнг тооцдог байх. Эрэн сурвалжлах ажиллагаагаар сэжигтний тогтоосны үндсэн дээр хэргийг сэргээж, шалгадаг зохицуулалтыг тусгах нь мөрдөгч, прокурорын ажлын бүтээмжид зөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна.

25. ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: 5. Баривчлагдсан хугацааг цагдан хорих хугацаанд оруулж тооцно. Баривчлагдсан 24 цаг хүртэл хугацааг цагдан хоригдсон 1 хоногоор тооцно.

"5. Баривчлагдсан хугацааг цагдан хорих хугацаанаас хасаж тооцно. Баривчлагдсан 24 цаг хүртэл хугацааг цагдан хоригдсон 1 хоногоор тооцно" гэж өөрчлөн найруулах. ЭХХШТХ-д баривчлагдсан хугацааг цагдан хорих хугацаанд оруулан тооцох талаар заасан боловч яллагдагчаар цагдан хорих эсэх асуудлыг шийдвэрлэхдээ, эсхүл шүүгдэгчид ялгангулахдаа тус хугацааг цагдан хоригдсон нийт хугацаанд оруулан тооцох эсэх нь тодорхой бус байдгаас хувь нэг мөр хэрэгжихгүй байна.

Тухайлбал, яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай шүүгчийн захирамжид яллагдагчийг "...ээс эхлэн 1 сарын хугацаагаар" гэж, эсхүл "2024.08.05-ны өдрөөс эхлэн 2024.09.05 хүртэл 1 сарын хугацаагаар" гэж цагдан хорих хугацааг тогтоож, мөн шүүгчийн захирамжийн тогтоох хэсэгт "баривчлагдсан хугацааг цагдан хорих хугацаанд оруулан тооцусгай" гэж тусад нь заалт болгон бичдэг.Өөрөөр хэлбэл, цагдан хоригдсон хугацааг 1 сараар, улмаар тус хугацааг сунгах захирамжид цагдан хорих хугацааны суулийн хоногоос тооцон дуусах хугацааг тус тус зааж бичиж байгаагас ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлд, заасан цагдан хорих нийт хугацааг сэжигтнээр баривчлагдсан хугацаагаар хэтрүүлэн яллагдагчийн эрхийг зөрчиж болзошгүй байдал үүсэж байна. Иймд сэжигтнээр баривчлагдсан хүнийг үргэлжлүүлэн яллагдагчаар цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах тухай саналыг шүүх шийдвэрлэхдээ баривчлагдсан хугацааг оруулан тооцох талаар густахаас гадна, сэжигтний баривчлагдсан хугацааг тухайн захирамжаар тогтоох хугацаанаас хасаж тооцон хугацаа дуусах суулийн өдрийг захирамжид заах шаардлагатай байна.

26. ЭХХШТХ-ийн 30.15 дугаар зүйлд 3 дахь заалт нэмэх.
"3. Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан шийдвэр гаргах хугацааг зайлшигүй тохиолдолд дээд шатны прокурор 14 хүртэл хоногоор нэмж сунгаж болно." гэж нэмэх.

Практикт олон холбогдохчтой, олон үйлдэлтэй, олон хавтастай хэргийг ажлын з хоногийн дотор бүрэн хянаж, шийдвэр гаргахад хундрэл учирдааг Энэхүү зохицуулалтыг нэмснээр мөрдөгчийн саналын дагуу прокурор хэргийг бураэн хянаж, хууль зүйн Үндэслэлтэй шийдвэр гаргах нөхцөлийг бурдуплнэ.

27.ЭХХШТХ-ийн 8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: 1.8.хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан бол хавтаст хамааралтай хэсэгтэй танилцах, нэмэлт ажиллагаа хийпгэх тухай хүснэгт гаргах.

"1.8.хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан бол хавтаст хэргээс өөрт хамааралтай хэсэгтэй биечлэн, эсхүл цахимаар танилцаж, тэр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй," гэж өөрчлөн найруулах.

ЭХХШТХ-ийн 8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.8-д хохирогч нь хэрэг буртгэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан хэрэгтэй танилцаж, нэмэлт ажиллагаа хийпгэх хүснэгт гаргах эрхийг хуульчилсан. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд талууд тэгш эрхтэй оролцох зарчимтай. Хуулийн төсөлд яллагдагч хавтаст хэрэгтэй биечлэн болон цахимаар танилцах, нотлох баримт хуулбарлан авах болон бусад эрхийг хангах зохицуулалтууд тусгагдсан байна. Иймд хохирогч цахимаар хэргийн материалтай танилцах, нотлох баримт хуулбарлан авах эрхийг туслах нь зүйтэй байна.

28.ЭХХШТХ-ийн 15.8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: 1.Прокурор, оролцож энэ хуулийн 12.3, 13.1, 13.2, 13.5, 13.7, 14.4, 14.5, 14.13, 19.2, 19.3 дугаар зүйл, 21.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 21.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зассан шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл 3 хоногийн дотор гомдол гаргаж болно.

"1.эс зөвшөөрвөл гэсний дараа "ажлын" гэж нэмэх.

Нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай хуульд заасан олон хоногоор амрах баярын өдруудтэй давхцах тохиолдолд гомдол гаргах хугацаа хэтэрч болзошгүй тул "ажлын" өдрөөр тооцох шаардлагатай.

29.ЭХХШТХ-ийн 34.18 дугаар зүйл: Хэргийг тусгаарлаж хэлэлцэх. Хэргийг тусгаарлах процессыг нэмж туслах.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 34.18 дугаар зүйлд хэргийг тусгаарлах тохиолдлыг тусгасан аллаа тусгаарлах процессыг хуульчлаагүй байна. Үнээс шалтгаалан хэргийн дугаарыг хэрхэн олгох, хэргийг прокурорт хургуулэх эсэх, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс зарим шүүхээг хүчингүй болгосон тохиолдолд анхан шатны шүүх ямар ажиллагаа хийх зэргийг тодорхой болгох нь зүйтэй байна.

30.ЭХХШТХ-ийн 39.9 дугээр зүйл. Давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр. ЭХХШТХ-ийн 40.8 дугаар зүйл. Хяналтын шатны шүүхийн шийдвэр.

39.9 Дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт: "анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг бүхэлд нь хүчингүй болгож, гэм буруугийн шүүх хуралдаанаар дахин хэлэлцүүлэх",

40.8 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт: "анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, гэм буруугийн шүүх хуралдаанаар дахин хэлэлцүүлэх" гэж тус тус нэмэх.

2022 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр ЭХХШТХ-д орсон нэмэлт, өөрчлөлийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн хэргийг прокурорт буцаахгүйгээр, мөн хуулийн 34.16 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт зааснаар шүүх хуралдааныг 60 хүртэл хоногор хойшлуулж, нэмэлт ажиллагаа хийхгээ прокурорт даалгах нь зүйтэй. Давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгосон тохиолдолд хэргийг хэрхэх нь тодорхойгүй, урьдчилсан хэлэлцүүлэг, эсхүл прокурорт буцааж болохгүй, хорилгосон хэм хэмжээг зөрчиж хүргэж байна. Шүүхийн практикт давах, хяналтын шатны шүүх шийдвэрийг хүчингүй болгоходоо шийдвэрийнхээ тодорхойлох хэсэгт тусгасан хэлбэрээр шүүх өөрсдөө шийдэх, эсхүл шууд урьдчилсан хэлэлцүүлэг зарлан прокурорт буцааж байна. Оороор хэлбэл, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгохоор шийдвэрийнхээ тогтоох хэсэгт бичиж байгаа боловч анхан шатны шүүх хэргийг хүлээн аваад шууд үрьдчилсан хэлэлцүүлэг хийснээр ЭХХШТХ-ийн 33.1 дүгээр зүйлийн 12 дахь заалтыг зөрчих, эсхүл албан бичгийг прокурорт буцаах тохиолдол гарч байна.

31.ЭХХШТХ-ийн 25.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг: 2.Арван найман насанд хүрээгүй гэрчээс мэдүүлэг авахад түүний хууль ёсны төлөөлөгч, эсхүл төрөл, садангийн хүн, сурган хүмүүжүүлэгчийг оролцуулах бөгөөд тэдэнд эрх, уургийт нь тайлбарлан өгч, энэ тухай тэмдэглэлд тусгана.

"2.сурган хүмүүжүүлэгчийг гэсний дараа "шаардлагатай бол сэтгэл зүйчийг..." гэж нэмэх.

ЭХХШТХ-ийн 35.15 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт шүүх хуралдаанд арван найман насанд хүрээгүй гэрчийн мэдүүлгийг сонсоходоо сэтгэл зүйчийг оролцуулж болохоор хуульчилсан. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад арван найман насанд хүрээгүй хүнээс мэдүүлэг аваахдаа шаардлагатай тохиолдолд сэтгэл зүйч оролцуулах нь зүйтэй байна.

32.ЭХХШТХ-ийн 12.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг: 2.Мөрдөгч нь гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, яллагдагч, шүүгдэгч мэдэгдэх худсыг хүлээн авахаас зайлсхийсэн бол түүний өмгөөлөгч, эсхүл гэр булийн арван найман насанд хурсан гишүүнд хүргүүлнэ. "шинжээ" гэсний дараа "сэжигтэн" гэж тус тус нэмэх.

ЭХХШТХ-ийн 31.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Тогтол танилцуулахаар сэжигтнийг дуудан ирүүлэхдээ 12.1 дүгээр зүйлд заасан журмыг баримтала." гэж заасан. Мөн хуулийн 12.1 дүгээр

		зүйлийн 2, 12.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт сэжигтийг прокурорын мэдэгдэх хуудсаар дуудан ирүүлэх болон мэдэгдэх хуудсыг хүлээн авахас зайлсхийсэн бол хэрхэх талаар тусгаагүй байна.
4.	Хүний эрхийн Үндэсний Комисс 2024.11.11 01/1761	<p>Танай яамнаас боловсруулан ирүүлсэн Эрүүлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд саналыг тусгулахаар хургуулж байна. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> Хуулийн төслийн 14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийг хасах, ерөнхий зохицуулалтаар буюу одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн заалттаар шийдвэрлэх; Шүүхийн шатанд шүүгдэгчид цагдан хорицгаанд оруулан тооцохгүй байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсгийг хасах. <p>Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн 1/1332 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй танилцан, төсөлд тусгуулах саналыг хавсралтаар хургуулж. Үүнд:</p> <p>Нэг.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл 5 дахь хэсэгт “тер, байгууллага, хувь хүний нууцад” гэснийг Терийн болон албаны нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль батлагдан мөрдөгдөж байгаа тул нэр томьёог нэг мөр болгох шаардлагаар холбогдох хэсгийг өөрчлөх; Үүнд:</p> <p>5.Мөрдөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай биечлэн, эсхүл цахимаар танилцаж, төрийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хувь хүний эмзэг мэдээлэлд хамаарахас бусад нотлох баримтыг хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.” гэж өөрчлөх,</p> <p>5/12.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийн “хаягийг” гэсний дараах “ашиглаж дуудаж” гэснийг “ашиглан дуудаж” гэж Хууль тottoомжийн тухай хуулийн 30.1.3-т заасныг баримтлан өөрчлөх;</p> <p>“9.Мөрдөгч нь хэргийн оролцгчийн хүсэлтээр төрийн байгууллага, албан тушаалтны албаны цахим шуудан, албан бичиг солилцроны дундын систем, мэдэгдэл хүргэх систем, мөн иргэний төрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем, мэдэгдэл хүргэх системд иргэний үүсгэсэн, буртуулсэн цахим шуудан, тухайн этгээдийг таньж, баталгаажуулах боломжтой бусад цахим системд буртуулэн холбогдсон хаягийг ашиглан дуудаж, прокурорын мэдэгдэх хуудсыг хургуулж болно.”</p>
5.	Авлигатай тэмцэх газар 2024.10.30 03/17554	

8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсгийн “шийдвэрлийг цахим мэдээллийн сүржээгээр Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад” гэснийг “сүлжээг ашиглан Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад болон холбогдох төрийн байгууллага, хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтанд” гэж өөрчлөх;

“14.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед энэ хуулийн 14.1 дүгээр зүйлийн 1.2, 1.3, 1.5-д заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх, хүчингүй болгох, хусээгт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг мөрдөгч, прокурорт мэдэгдэх бөгөөд шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн сүржээг ашиглан Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад болон холбогдох төрийн байгууллага, хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтанд даруй хүргүүлнэ.”

10/16.3 дугаар зүйлийн 10-11 дэх хэсэг:

“10.Гэрчээр мэдүүлэг авч байх үед гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл илэрвэл мэдүүлэг авах ажиллагааг зогсоож, сэжигтнээр мэдүүлэг авах ажиллагааг энэ хуульд заасны дагуу явуулна.” гэжээ.

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.2 дугаар зүйлийн 1-д “Энэ хуульд заасны дагуу баривчлагдсан, эсхүл яллагдагчаар татах тогтоолтой танилцуулахаар мэдэгдэх хуудсаар дуудагдсан хүний сэжигтэн гэнэ.” гэж заасан. Хэрэв дээр дурьдсанаар хуулийн 16.3 дугаар зүйлийн 10-т өөрчлөлт оруулахаар бол одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн 31.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зохих өөрчлөлт оруулах шаардлагатай болно. Тухайлбал, “31.2 дугаар зүйл.Эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолтой үйлдсэнний дараа хийгдэх ажиллагаа.

1.Энэ хуульд заасны дагуу баривчлагдсан, эсхүл энэ хуулийн 16.3.10 дахь хэсэгт заасан танилцуулахаар мэдэгдэх хуудсаар дуудагдсан, эсхүл энэ хуулийн 16.3.10 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр сэжигтнээр мэдүүлэг өтөх хүний сэжигтэн гэнэ.” гэж өөрчлөн наиргуулах;

“11.Дурс харж ярих боломжтой технологи, мэдээллийн хэрэгсэл ашиглан мэдүүлтийг авч болно. Энэ тохиолдогдц өмгөөлөгч, хууль ёсны төлөөлөгч, асран хамгаалагчийн оролцоог ханган дуу-дурсний бичлэгээр бэхжүүлж, хавтаст хэрэгт хавсаргана.” гэжээ. Олон түмнүүдийг нийтпэл, нэвтрүүлгийн тусламжтайгаар үнэн бодитой мэдээллээр шуурхай, тогтмол хангах зорилго бүхий тогтмол хэвлэл, радио, телевиз, мэдээллийн агентлаг, баримтлаг, кино, цахим хэвлэл зэрэг мэдээллийн сувгийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл гэж нэрлэдэг. Иймд “технологи” гэсний дараахь “мэдээллийн хэрэгсэл” гэснийг “цахим харилцаа холбооны хэрэгсэл” гэж өөрчлөх;

11.Дурс харж ярих боломжтой технологи, цахим харилцаа холбооны хэрэгсэл ашиглан мэдүүлгийг авч болно. Энэ тохиолдолд өмгөөлөгч, хууль ёсны төлөөлөгч, асран хамгаалагчийн оролцоог ханган дуу-дурсний бичлэгээр бэхжүүлж, хавтаст хавсаргана.”

11/16.14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5.Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагчаас мэдуулэг авахад бэхжүүлсэн дууны, дурсний, дурсний бичлэгийн хувийг хавтаст хэрэгт хадгалах боломжгүй тул “дүү-дурсний” гэсний дараах “...бичлэгийн хувийг хавтаст хэргийн хамт хадгална.” гэсний “бичлэгийн хувийг хэргийг шийдвэрлэх хугацаанд мөрдөх байгууллагад хадгална.” гэж өөрчлөх.

“5.Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэрч, хохирогч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагчаас мэдуулэг авахад бэхжүүлсэн дууны, дурсний, дүү-дурсний бичлэгийн хувийг хэргийг шийдвэрлэх хугацаанд мөрдөх байгууллагад хадгална.

14/ 32.9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг:

“3.Яллагдагчаар татах тогтоолд нэмэпт, өөрчлөлт оруулж, яллагдагчаар татах тогтоолд оруулсан өөрчлөлтийг яллагдагчид танилцуулж, хувийг гардуулна.” гэснийг хасах;

2 дугаар зүйлийн 2/7.5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг:

“4.Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчин дүгнэлттэй танилцах, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хавтаст хэргийн материалтай танилцаж, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг дууны, дурсний болон бусад техник хэрэгсэл ашиглан өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.” гэжээ.

Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хууль батлагдан мөрдөгдөж байгаа тул нэр томъёог нэг мөр болгох шаардлагаар “тер, албаны нууц, байгууллагын нууц, хувь хүний эмзэг мэдээлэлд хамаарахаас бусад нотлох баримтыг дууны, дурсний болон бусад техник хэрэгсэл ашиглан өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.”

4. Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчин дүгнэлттэй танилцах, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хавтаст хэргийн материалтай танилцаж, төрийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хувь хүний эмзэг мэдээлэлд хамаарахаас бусад нотлох баримтыг дууны, дурсний болон бусад техник хэрэгсэл ашиглан өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.”

3/14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5.Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн гаргасан санал, хүснэгтийн үндэслэлд хамаарах баримт, мэдээллийг шүүх хэргийн оролцогчид танилцуулж, тэдгээрт тайлбар хийх, холбогдох баримт, мэдээллийг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.” гэжээ.

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн 14.13 дугаар зүйлийн “5. Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч гаргасан санал, хүсэлтийнхээ хууль зүйн үндэслэл, түүний нотлох баримтыг шүүх, шүүхийн хэлэпцүүлэгт оролцогчид танилцуулна.” гэснийг хэвээр үлдээж, өөрчлөлт оруулах саналын нэг дэх өгүүлбэрийг хасч, “Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрлийн үндэслэл болохгүй.” гэснийг хэвээр үлдээх;

“5. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт, мэдээлэл нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.”

4/31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

“1.Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолыг прокуророос хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлсэн сэжилтэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгне. Төрийн нууцад хамаарах хэргийн яллагдагчаар татах тогтоолыг яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид гардуулахгүйгээр танилцуулна.”

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн 31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг хэвээр үлдээх. Өөрчлөн найруулах саналыг дэмжихгүй.

5/32.1 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

“3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан оролцогч хэргийн материалтай 14 хүртэл хоногийн хугацаанд танилцах ба мөрдөгч хэргийн материалтай танилцах боломж, нөхцөлийг бурдудүнэ. Хавтаст хэргийн тоо, хэргийн оролцогчдын тооноос хамааран хэргийн материалтай танилцах хугацааг мөрдөгч 14 хүртэл хоногоор сунгаж болно.”

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн “32.1 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг хэвээр үлдээх. Өөрчлөн найруулах саналыг дэмжихгүй.

7/ 32.10 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:

“6.Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-аас доошгүй хоногийн өмнө яллах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохирогч, өмгөөлөгчид “ажлын 3-аас доошгүй хоногийн” гэснийг “ажлын 3-аас доошгүй өдрийн” гэж өөрчлөх;

6.Прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэхээс ажлын 3-аас доошгүй өдрийн өмнө яллах дүгнэлтийг яллагдагчид гардуулж, энэ талаар түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хохирогч, өмгөөлөгчид мэдэгднэ.”

3 дугаар зүйл.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай 32.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийн “тухайн ажиллагаанд холбогдох оролцогчид танилцуулна.” гэснийг “энэ зүйлд заасан журмын дагуу оролцогчид танилцуулна.” гэж, ...өөрчилсүгэй.

		<p>Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг хэвээр үлдээх. Өөрчлөлтийг дэмжихгүй.</p> <p>Хоёр. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.14 дүгээр зүйлд 1.5 дахь заалт нэмэх;</p>	
		<p>"1.5 Шаардлагатай гэрч, хохирогч, сэжигтэн, яллагдагч Монгол улсын хилээр гарсан нь эрх бүхий байгууллагын лавлагаа, мэдээллийр тогтоогдсон бол."</p> <p>Гурav. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн "6.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг дараах байдаар өөрчлөн найруулах:</p>	
		<p>"2.11. Прокурорын даалгавраар мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах, даалгаврыг эс зөвшөөрөвл хүргээн авснаас хойш ажлын 3 ёдрийн дотор тухайн прокурорын газрын дээд шатны прокурорт, тухайн прокурорын газрын дээд шатны прокурорын шийдвэрийг эс зөвшөөрөвл дээд шатны прокурорт санаалаа тус тус бичгээр нэг удаа гаргах;"</p>	<p>Санаалыг агуултын хувьд тусгасан</p>
6.	Тагнуулын ерөнхий газар 2024.10.31 ТЕГ 01/370	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг эрүүгийн хууль тогтоомжийг болгохыг бүхий байнгын ажиллагаатай ажлын хэсгийн хуралдаанд хэлэлцэх уеэр тус газраас оролцож төрийн нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан прокурор, шүүхийн шийдвэрийг гардуулахтай холбоотой болон бусад санаалаа нэмж тусгах нь зүйтэй гэж үзэж байна.</p> <p>Бидний өгсөн санаал төсөлд туссан байна. Гагцхуу төслийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "тер, байгууллага, хувь хүний нууц"-аас гадна албаны нууцын талаар нэмж тусгах нь зүйтэй гэж үзэж байна.</p>	<p>Санаалыг агуултын хувьд тусгасан</p>
7.	Цагдаагийн ерөнхий газар 2024.10.22 2/348	<p>Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг танилцаж, дараах санаалыг тусгувулахаар хүргүүлэв. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Төслийн мөн зүйлийн 7 дахь заалтын "14.10 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэг"-ийн "Эсэхийг" гэсний дараа "мөрдөгч, прокурорын санаалыг үндэслэн" гэж нэмэх; 2. Төслийн мөн зүйлийн 8 дахь заалтын "14.13 дугаар зүйлийн 13 дахь хэсэг"-ийн "баримтыг" гэсний дараа "хулээн авч" гэж нэмэх; 3. Төслийн мөн зүйлийн 10 дахь заалтын "16.3 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсэг"-ийн "сэжигтнээр мэдүүлэг авах ажиллагааг" гэсний дараа "ургэлжлүүлэн" гэж нэмэх; 4. Төслийн мөн зүйлийн 14 дэх заалтын "32.9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг"-ийн "хувийг гардуулна." гэснийг хасах; 5. Төслийн мөн зүйлийн 16 дахь заалтын "33.3 дугаар зүйлийн 1.4 дэх заалт"-ыг хасах; 	<p>Санаалыг агуултын хувьд тусгасан</p> <p>Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг тудгээзүүлэх, сэргээх асуудал хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй байх тул санаалыг тусгаалуй болно.</p>

6.Төслийн 2 дугаар зүйлийн "2.12 дахь заалт"-ын "таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах ундастэл болсон мөрдөгч, прокурорын санал, шийдвэрийн ундастэлд хамаарах баримт, мэдээлэлтэй танилцах" гэснийг хасах;

7.Төслийн мөн зүйлийн "7.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг"-ийн "шийдвэрлийн хувийг авах" гэснийг хасах;

8.Төслийн 3 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын "14.13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг"-ийн "ундастэл болохгүй" гэсний дараа "бөгөөд мөрдөн шалгах нууц ажиллагааны баримт нь ундах хамаараахгүй." тэж нэмэх;

9.Төслийн мөн зүйлийн 4 дэх заалтын "31.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг"-ийн "хувийг гардуулан өгнө." гэснийг хасах;

10.Төслийн мөн зүйлийн 6 дахь заалтын "32.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг"-ийн "хамт" гэсний дараа "ажлын" тэж нэмэх;

11.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйл"-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;

"6.Өмгөөлгүч энэ зүйлд заасан ундастэл журмын дагуу хуулбарлан авсан эсхүл өмгөөлгүйн үйл ажиллагааны явцад мэдсэн баримт, мэдээллийг бусдад дамжуулах, нууцлалыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.".

12.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.3 дугаар зүйл"-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;

"6. Яллагдагч энэ зүйлийн 5-д заасан ундастэл журмын дагуу хуулбарлаж авсан нотлох баримт, мэдээллийг бусдад дамжуулах, нууцлалыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.".

13.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.5 дугаар зүйл"-д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;

"5. Яллагдагч шинжээч томилсон тогтоол, шинжээчин дүгнэлт, мөрдөн байцаалт дууссаны дараа хаваст хэргийн материалыг хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчиж, олон нийтэд түзэх ундастэл бүхий сэжиг байгаа тохиолдолд мөрдөгч, прокурор нь хуулбарлан өгөхөөс татгалзаж болно.".

14.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Гучдугаар бүлэгт сэжигтний эрх, хувийн байдлыг тогтоох, сэжигтэй мэдүүлэг авах, хэрэг бүртгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх, сэргээх зохицуулалт"-ыг нэмж тусгаж, дараах агуулгатай зүйл, заалт нэмэх,

"30.7¹ дүгээр зүйл.Сэжигтэн

1.Гэмт хэрэг үйлдсэн гэж буруутгаждаж байгаа хүнийг сэжигтэн гэнэ.

30.7² дугаар зүйл.Сэжигтний эрх

1.Сэжигтэн дараах эрхтэй:

1.1.Ямар хэрэгт сэжигтэгдэж байгааг мэдэх;

1.2.Энэ хуулийн 7.4, 7.5, 7.6, 7.7-д заасан эрхийг тус тус эдлэх;

1.3. хуульд заасан бусад.

30.7³ дугаар зүйл. Хувийн байдлыг тогтоо

1.Мөрдөгч сэжигтний хувийн байдлыг тогтоох зорилгоор дараах ажиллагааг явуулна:

1.1.хувийн бичигт баримтлагатай тохиолдолд хувийн байдлын талаар нэмэлт мэдээлэл авах;

1.2.гэрэл зураг, эсхүл дурсний, дуу-дурсний бичлэгээр нүүр царай, биийн төрх байдлыг бэхжүүлэх;

1.3.хууруу, алтаны хээ, эсхүл бусад хэв загварыг бэхжүүлэх;

1.4.шаардлагатай бол шинжилгээнд зориулж биеэс нь биологийн дээж авах;

1.5.биед узлэг хийх;

1.6.харьцуулсан шинжилгээ хийх.

2.Хувийн байдлыг нь тогтооход саад учруулбал мөрдөгч холбогдох хуульд заасан үндэслэл,

журмын дагуу албадлага хэрэглэнэ.

3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувийн байдлыг тогтоосон мэдээллийг хаваст хэрэгт тусгана.

30.7⁴ дугаар зүйл.Сэжигтнээс мэдүүлэг авах

1.Мөрдөгч сэжигтнээс мэдүүлэг авахын өмнө түүнд ямар хэрэгт холбогдуулан мэдүүлэг авч байгаа талаар танилцуулж, дараах эрхийг тайлбарлана:

1.1.өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх;

1.2.өөрийгөө өмгөөлөх, өмгөөлөгч сонгон авах;

1.3.өмгөөлөгчтэй ганцаарчлан уулзах, өмгөөлөгч байццуулан мэдүүлэг өгөх;

1.4.эх хэлээрээ, эсхүл өөрийн сайн мэдэх хэлээр мэдүүлэг өгөх;

1.5.орчуулагч, хэлмэрчийн туслацааг авах;

1.6.мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах;

1.7.мөрдөгч, прокурор, орчуулагч, хэлмэрчээс татгалзах;

1.8.энэ хуулийн Допдугаар бүлэгт заасан бусад эрх.

2.Сэжигтнээс мэдүүлэг авахад энэ хуулийн 25.1, 25.2, 25.3 дугаар зүйлд заасан журмыг баримтлана.

3.Сэжигтний сонгон авсан өмгөөлөгч 2 цагийн дотор хүрэлцэн ирээгүй, эсхүл өмгөөлөгч авахаас татгалзсан бол энэ хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу өмгөөлөгч оролцуулна.

	<p>4.Баривчлагдсан ёсвер наасны сэжигтнээс мэдуулэг авахад энэ хуулийн 25.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 25.3 дугаар зүйл, энэ зүйлд заасан журмыг баримтала.</p> <p>30.18.Хэрэг бургтэгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх, сэргээх</p> <p>1.Прокурор нь мөрдөгчийн саналыг үндэслэлтэй гэж үзвэл дараах тохиолдолд хэрэг бургтэгэлтийг түдгэлзүүлнэ:</p> <p>1.1.хэрэг бургтэгэлтийн хэрэгт хийгдвэл зохих бүхий л ажиллагаа хийдсэн боловч яллагддагчадар татагдвал зохих этгээд нь тогтоогдоогүй бол;</p> <p>1.2.яллагдагчаар татагдвал зохих этгээд Монгол Улсаас гарч явсан нь тогтоогдсон бол;</p> <p>1.3.зайпшгүй шаардлагатай гэрч, хохирогч хаана байгаа газар нь тогтоогдохгүй бол;</p> <p>1.4.өөр хэргийг шийдвэрлэхгүйгээр хэргийг шийдвэрлэх боломжгүй бол.</p> <p>2.Хэрэг бургтэгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэхийн өмнө мөрдөгч нь гүйцэтгэж болох бүх ажиллагааг явуулах, гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг олж илрүүлэх бүх арга хэмжээг авах үүрэгтэй.</p> <p>3.Хэрэг бургтэгэлтийн хэргийг түдгэлзүүлэх тухай тогтооولد энэ хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 4 дэх зүйлийг баримтала.</p> <p>4.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нэхцэл арилсан, эсхүл нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол хэрэг бүртгэлтийг сэргээх тухай прокурор тогтоол гаргана.</p> <p>5.Хэрэг бургтэгэлтийн хэргийг сэргээх тухай тогтооولد энэ хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 6 дахь зүйлийг баримтала.".</p> <p>15.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.10, 31.11 дүгээр зүйл"-ийг тус тус хасах;</p> <p>16.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг"-т дор дурдсан агуулгатай заалт нэмэх;</p> <p>"1.4.яллагдагч Монгол Улсаас гарч явсан нь тогтоогдсон бол".</p> <p>17.Төсөлд "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.13 дугаар зүйл"- д дор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмэх;</p> <p>"7.Энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан хугацаа нь мөрдөн байцаалтын хугацаанд тооцогдохгүй".</p>	<p>Саналыг агууллын хувьд тусгасан</p>
8.	<p>Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар</p> <p>2024.11.04</p> <p>01/2786</p>	<p>Таны 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн 1/1332 тоот албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, холбогдох материалтай танилцаад дараах саналтай байна. Үүнд:</p> <p>1. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.3-т "уг хэллэгтийг Монгол хэл бичгийн дурсамд нийцүүлэн хоёрдмоп утгай товч, тодорхой, ойгоход хялбарсаар бичих" гэж заасан шаардлагад нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1/5.1 дүгээр зүйлийн 2.7 дахь заалтын "хуулбарлан" гэсний өмнө "нотлох баримт" гэж, 6/14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "гэмт хэрэг" гэсний өмнө "дахин"</p>

- гэж тус тус нэмэх. Мөн Төрийн болон албаны нуучын тухай хууль, Хувийн хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 3/7.3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг болон 3 дугаар зүйлийн 27.5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн "тер, байгууллага, хувь хувийн нууцад" гэснийг "терийн болон албаны нууч, хувийн мэдээлэлд" гэж өөрчлөх.
2. Хуулийн 1 дугээр зүйлийн 8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсэгт эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч Уед "тодорхой уип ажиллагаа явуулах, албан үргээл гүйцэтгэхийг тудгэлзүүлэх" таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах, өөрчлөх, хүчингүй болгох, хусэлт болон хугацааг сунгасан шүүхийн шийдвэрийг цахим мэдээллийн супжээлээр шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад даруй хүргүүлэх гэж шинээр тусгасан байна. Тус зохицуулалт нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.4 дугээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт "Тодорхой уип ажиллагаа явуулах, албан үргээл биелүүлэхийг тудгэлзүүлэх таслан сэргийлэх арга хэмжээний хугацаа дууссан, эсхүл уг арга хэмжээг хүчингүй болгосон, өөрчилсөн шүүхийн шийдвэр гарсан бол прокурор, эсхүл мөрдөгч уг шийдвэрийг яллагдагч болон холбогдох байгууллага, хуулийн этгээдэд даруй хүргүүлнэ." Гэж заасантай нийцэхгүй байна. Түүнчлэн, 2024 оны 01 дугээр сарын 17-ны өдрийн Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулиар тус хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.5.3-т "хязгаарлалт ТОГТООХ тухай шүүгийн захирамж"-ийг хэрэгжүүлэхээр нэмэлт орсон бөгөөд 2025 оны 01 дугээр сарын 01-ний өдрөөс эхтэн дагаж мөрдөнө. Өөрөөр хэлбэл, эрүүгийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг сэжигтнийг баривчлах, яллагдагчийг цагдан хорих, хязгаарлалт тогтоох тухай шүүгийн захирамжийг үндэслэн гүйцэтгэхээр хуульчилсан ба харин тодорхой уип ажиллагаа явуулах, албан үргээл биелүүлэхийг тудгэлзүүлэх таслан сэргийлэх арга хэмжээг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага хэрэгжүүлэх нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн үзэл баримтлалд нийцэхгүй байх тул Хууль тогтоомжийн 29 дугээр зүйлийн 29.1-д заасан хууль тогтоомжийн төслийн 1 дугаар зүйлийн 14 дэх шаардлагад нийцүүлэн хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 8/14.13 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсгийн "1.2," гэснийг хасах.
  3. Улсын Их Хурлын 2024 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдрийн хуулиар Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 153 дугаар зүйлийн 153.1 дэх хэсэгт "Хориходос өөр төрлийн ял шийтгүүлсэн этгээд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад хүрэлцэн ирээгүй нь шүүхийн шийдвэрийг хулээн авах, эрүүгийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны хэрэг үсгэхэд саад болохгүй" гэж, 185 дугаар зүйлийн 185.1 дэх хэсэгт "Холбогдох этгээд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад хүрэлцэн ирээгүй нь албадлагын арга хэмжээ авсан шүүхийн шийтгэх тогтоолыг хулээн авахад саад болохгүй" гэж тус тус нэмэлт оруулсан бөгөөд тус хуулийн дагуу шүүхээс ял, албадлагын арга хэмжээ авагдсан боловч ортон зайлсан, шийдвэрээ гардаж аваагүй, оршиж суух хаяг нь тодорхойгүй 840 хүний материалыг хулээн авч, эрүүгийн

4.	Шүүхийн шийдвэр гаргаж болно" гэж заасан байгааг анхаарах.	Хуулийн төслийн 1 дугээр зүйлийн 24/39.1 дугээр зүйлийн 9 дэх хэсэгт шинээр тусгасан зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1-д "... хүн бур хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна" гэж, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 39.1 дугээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Шүүх хундэтгэн үзэх шалтгаангуйгээр ирээгүй шүүгдэгчийг албадан ирүүлэх, түүнд энэ хуульд заасан таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах, өөрчлөх шийдвэр гаргаж болно" гэж тус заасантай зорилдож байх тул хасах.	
5.	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд "Баривчлах шийтгэл оногдуулсан шүүхийн шийдвэрийг 2025 оны 01 дугээр сарын 01-ний өдрийг хүртэл хугацаанд нийслэлд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага, аймаг, суманд цагдаагийн байгууллага гүйцэтгэнэ. Цагдаагийн байгууллага баривчлах шийтгэл оногдуулсан шүүхийн шийдвэрийг билгүүлэх чиг ургийг энэ зүйлд заасан хугацааны дотор үе шаттайгаар шүүхийн шийдвэр биелгүүлэх байгууллагад шилжүүлнэ." гэж заасныг хэрэгжүүлэхэд санхүүгийн асуудлыг шийдвэрлэх, бэлтгэл ажлыг хангах шаардлагатай байх тул "2025 оны" гаснийг "2027 оны" гэж өөрчлөх саналтай байгааг илтгэн танилцуулья.		
9.	Монголын хуульчдын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн танилцулаа. Тус хуулийн төсөлд	Танаас 1/1332 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульчдаас ирүүлсэн саналыг нэгтгэн хүргүүлж байна. Үүнд:	Саналыг агууллын хувьд тусгасан
		1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 33.1 дугээр зүйлийн 12 дахь хэсэг буюу үрьдчилсан хэлэпчүүлгээр энэ зүйлийн 6 дахь хэсгийн 6.13 дахь заалтад заасан хотлох баримт цуглуулж, бэхжүүлэх талаар хуульд заасан журам зөрчигдсөн талаар, 6.14 дэх заалтад заасан хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцааалтын явцад оролцогчийн эрхийг зөрчсөн, хууль бусаар хязгаарласан, 6.15 дахь заалтад заасан мөрдөн шалтах ажиллагаа нэмж хийлгэх хүснэгтийг шийдвэрлэх боломжтуй бол хэлэлцэхгүй орхиж, анхан шатны шүүх хуралдаанаар уг асуудлыг шийдвэрлэнэ гэдэг заалтыг боловсронгуй болгож, энэ талаарх хүснэгт (цахимаар болон цаасаар) дээр талууд эсрэг байр суурьтай бол хүснэгтийг хэлэлцэхгүй орхих гэсэн өөрчлөлт оруулах;	

<p>2. Шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг хийгдэх болсон шалтгаан, үндэслэлийн талаар талуудад цахим хэлбэрээр урьдчилан мэдэгдэх, бэлтгэх боломжийг хангах, зохицуулалт намэх;</p> <p>3. Шүүхээс прокурорт хэрэг буцаах зохицуулалтыг эргэн харж, байгаа нотлогдсон хэмжээнд хэргийг шийдвэрлэх üzэл санааг баттаах;</p> <p>4. Урьдчилсан хэлэлцүүлгийн товыг прокурор, өмгөөлөгчийн цахим саналыг харгалзан тогтоож байх хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх, урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах тухай өмгөөлөгч, оролцогчдын гомдол, хусэлт, шуугчийн захирамжийг прокурорт зававал цахим хэлбэрээр хүргүүлдэг байх, шүүх өөрийн санаачлаагаар урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах хууль зүйн үндэслэл тодорхойгүй байдгийг шийдвэрлэх;</p> <p>5. ЭХХШТХ-д ялгадагчийг шүүхэд шилжүүлэх хэсэгт шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг явуулах талаар гомдол, хусэлтэд тавигдах шаардлага, үндэслэлийг тодорхой болгох.</p> <p>6. Шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэгт мэтгэцэх зарчмыг бодитой хэрэгжүүлэх үүднээс оролцогч талуудаас гаргасан цахиммаар болон бичгээр гаргасан хүсэлт болон шүүгч өөрийн санаачилгаар явагдах хэлэлцүүлгийн үндэслэл, шалтгаан, түүнтэй холбоотой баримт сэлтийг цахим хэлбэрээр харилцан танилцах боломжоор хангах зохицуулалтыг нэмж тусгах. Өөрөөр хэлбэрэп, шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлэгт бэлтгэх, оролцогчдын гаргасан гомдол, хусэлт түүнтэй холбоотой үйл баримт, хууль зүйн факттай цахим хэлбэрээр танилцах, хариу няцаалт бэлтгэх боломжийг агуулсан журмыг тусгах;</p> <p>7. Шүүхийн өмнөх болон шүүхийн үе шатанд цахим хэлбэрээр хүсэлт гаргах, хариу өгөх, харилцах боломжоор хангах нь зүйтэй байна. Өнөөгийн байдалаар эруүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх бүх ажиллагааг цаасан хэлбэрээр явуулж байгаа бөгөөд мөрдөгч, прокурор, шуугчийн ажлын ачаалтын үндсэн шалтгаан болж байна. Иймээс хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлэгчид шийдвэрээ цахим хэлбэрээр баталгаажуулах, хүргүүлэх хэрэгт хавсаргах талаар зохицуулалт намэх зэрэг болно.</p>	<p>Саналыг тусгасан</p> <p>1.5.1 дугээр зүйлийн 1 дэх хэстийн “хохирогч,” гэсний дараа “гэрч,” гэж нэмэх.</p> <p>5.1 дугээр зүйл. Өмгөөлөгчийн эрх, үүрэг</p> <p>1. Сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан, хохирогч, гэрч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний харилцагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хууль зүйн туслацаа авах эрхээр хангах зорилгоор эруүгийн хянан хэрэг шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийг оролцуулна.</p> <p>2.9.6 Дугаар зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх.</p> <p>9.6 дугаар зүйл. Гэрч.</p> <p>9.Хүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл байгаа бол түүнийг гэрчээр дуудах, түүнээс гэрчийн мэдүүлэг авахыг хориглоно.</p> <p>3.16.3 Дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт 4.7 дахь заалт нэмэх.</p> <p>16.3 дугаар зүйл. Мэдүүлэг.</p> <p>4. Дараах хүнээс гэрчийн мэдүүлэг авч болохгүй;</p>
<p>10.</p> <p>Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо 2024.11.27 01/1225</p>	<p>Саналыг тусгасан</p> <p>1.5.1 дугээр зүйлийн 1 дэх хэстийн “хохирогч,” гэсний дараа “гэрч,” гэж нэмэх.</p> <p>5.1 дугээр зүйл. Өмгөөлөгчийн эрх, үүрэг</p> <p>1. Сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан, хохирогч, гэрч, иргэний нэхэмжлэгч, иргэний харилцагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хууль зүйн туслацаа авах эрхээр хангах зорилгоор эруүгийн хянан хэрэг шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийг оролцуулна.</p> <p>2.9.6 Дугаар зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх.</p> <p>9.6 дугаар зүйл. Гэрч.</p> <p>9.Хүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл байгаа бол түүнийг гэрчээр дуудах, түүнээс гэрчийн мэдүүлэг авахыг хориглоно.</p> <p>3.16.3 Дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт 4.7 дахь заалт нэмэх.</p> <p>16.3 дугаар зүйл. Мэдүүлэг.</p> <p>4. Дараах хүнээс гэрчийн мэдүүлэг авч болохгүй;</p>

4.7.Гэмт хэрэгт буруутах илэрхийг үндэслэл байгаа хүн.

4.16.3 дугаар зүйлд 10 дахь хэсэг нэмэх.

16.3 дугаар зүйл.Мэдүүлэг.

10.Гэрчийн мэдүүлэг авах үед түүнийг гэмт хэрэгт сэжилгэх үндэслэл илэрсэн бол мэдүүлэг авах ажиллагааг даруй зогсоно.

5.5.3 дугаар зүйлд 4 дэх хэсэг нэмэх.

5.3 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч оролцуулах.

4.Сэжигтэн яллагдагч, шүүгдэгч өөрийгөө өмгөөлөх хүсэлт гаргаснаас бусад тохиолдолд мөрдөн шалгах ажиллагааг өмгөөлөгчийн оролцоотойгоор явуулна.

6.16.1 дүгээр зүйлийн 14 дэх хэсгийн "үндэслэл байвал" гэсний дараа " эсхүл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх хувь зөрчиж цуглуулсан нь тогтоогдсон бол" гэж нэмэх.

16.1 дүгээр зүйл.Нотлох баримт

14.Нотлох баримтыг шинжлэн судлах явцад хэрэгт ач холбогдолтой, хамаараптай эсэхэд эргэлзэх үндэслэл байвал, эсхүл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх хувь зөрчиж цуглуулсан нь тогтоогдсон бол тухайн нотлох баримтыг шүүх, прокурорын шийдвэрийн үндэслэл болгохгүй.

7.5.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.7 дахь заалт нэмэх.

5.3 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч оролцуулах

1.Дараахь сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээр явуулж болохгүй:
1.7.сэжигтний хойшлуулшгүйгээр баривчилсан.

8.1.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.38 дахь заалт нэмэх.

1.4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

1.Энэ хуульд хэрэггэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
1.38."нотлох баримт хуулбарлаж, хувилж авах" гэж хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу тэр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг хувилах, зураг авах боломжтой техник хэрэгсэл ашиглан хуулбарлаж, хувилж авахыг;

9.5.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.4 дэх заалтын "хууль зүйн тусалцаа үзүүлэхэд" гэснийг "хэргийн бодит байдлыг тогтоход" гэж өөрчлөх, Мөн заалтад "прокурор," гэсний дараа "шүүх" гэж, "тусгыулах," гэсний дараа "хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байдлыг шалгуулах," гэж тус тус нэмэх.

2.4.хэргийн бодит байдлыг тогтооход шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг мөрддэгч, прокурор, шүүхэд гаргаж өгөх, түүнийг хавтаст хэрэгт бэхжүүлж тусгыулах,

хэрэгт ач холбогдол бүхий бусад байрлыг шалгуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хүснэгт гаргах, энэ хуульд заасан журмын дагуу оропдох;

10.5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.5 дахь заалтад "асуулт тавих," гэсний дараа "хариулт авах," гэж нэмэх.

2.5.Өмгөөлж байгаа сэжигтэн, хохиротч, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтны, эсхүл өөрийнхөө хүснэгтээр хийдэж байгаа мөрдөн шалгах ажиллагаанд байцаж, аль ч үед асуулт тавих, хариулт авах, хүснэгт гаргах.

Үндэслэл:

Хүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл байгаа бол түүнийг гэрчээр дуудах, эсхүл түнээс гэрчийн мэдүүлэг авахгүй байх, гэрчийн мэдүүлэг авах үед түүнийг гэмт хэрэгт сэжиглэх үндэслэл илэрсэн бол гэрчийн мэдүүлэг авахыг даруй зогсоох зохицуулалтыг тусгах.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2020 оны 11 сарын 4-ний өдрийн "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 9.6 дугаар зүйлийн зарим зүйл хэсэг Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай" 10 дугаартай дүгнэлтийн 3-т "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа нь Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажсан хүний эрхийг үндэслэлтүй хязгаарласан шинжгүй, хууль зүйн процессын суурь зарчмуудад нийцсэн байх ёстой. Энэ утгаарахаа хуульд гэмт хэрэгт сөрдэгдэж байгаа этгээдийн эрх зүйн байдлыг дээрх хуулиар нарийвчлан зохицуулж өгөгүйн улмаас тухайн этгээдээс гэрчийн мэдүүлэг авч, түүний эрхийг хөндөх байдал гаргахаар байгааг хууль тогтооч анхаарч, хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлага байна..." гэж дүгнэсэн.

Илтэд сэжиглэх үндэслэл бурдсан байтал түүнд худал мэдүүлбэл хүлээлгэх ял хариуцлагын талаар үрьдчилан сангуулж, мөн мэдүүлэг егөхөөс татгалзах, зайгсхийсэн тохиолдолд Зөрчлийн хуулийн 15.7 дахь хэсэгт зааснаар хариуцлага хүлээх талаар мөрдөн шалгах ажиллагаанд урьдчилан сангуулж мэдүүлэг авах, энэ нь гэрчийн мэдүүлгийн маяг загварт тусгагдсан байдаг нь хүн өөрийгөө өмгөөлөх, өөрийн эсрэг мэдүүлэг өгөхийг албадуулахгүй байх, мөн мэдүүлэг егөхөөс татгалзах эрхэд шууд харшилж байгаа болно. Монгол Улсын нэгдэн орсон НҮБ-аас 1966 онд батапсан Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай пактын 14/3/д-д "өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх, гэм буруутан гэж хүлээхийг албадуулахгүй байх" эрхийг баталгаажуулсан ба 1969 онд батлагдсан Хүний эрхийн тухай Америкийн конвенцийн 8.2/g/-д "хүн бүр өөрийнхөө эсрэг гэрчлэх буюу гэм буруутан гэж хүлээхийг албадуулахгүй байх эрхтэй" гэж заасан ба 8.3-т "Яллагдагч өөрийгөө гэм буруутан гэж хүлээх нь ямар нэг албадлага хэрэгзээгүй тохиолдолд хүчин төгөлдөр байна" гэснээр улам баталгаажсан байна. Илт сэжиглэгдэх үндэслэл байсаар атал гэрчээр мэдүүлэг авах нь Үндсэн хуулиар баталгаажсан "өөрийгөө өмгөөлөх", "Өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно" гэсэнд харшилсан шинжтэй байгаа тул хуульд өөрчлөлт оруулах замаар уг зөрчлийг арилгах нь зүйтэй. Хүний халдашгүй байх, өмгөөлүүлэх, хууль зүйн туслацаа авах эрхийг хангах хүрээнд мөрдөн байцаалтыг өмгөөлгүй байцуулахгүйгээр явуулахгүй байцуулахгүйгээр

Мөрдөн байцаалт явуулж нотлох баримт цуглуулсан, хэрэг хүлээнтэсэн тохиолдолд тухайн мэдүүлэг, нотлох баримтыг үнэлэхгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох.

Үндсэн хуульд заасан "хууль зүйн туслацаа авах" эрхийг хангаж, мэргэжийн туслацаа хэрэгжүүлэх нь хүний эрхийг хангах, хамгаалахад үр нөлөөтэй бөөөд хэрэг хянан шийдвэрэх ажиллагаанд хууль ёсны зарчмыг хэрэгжүүлэх гол нөхцөл болно. Практикт хойшлуулшигий хүлээлгэх, вэрийнх нь эсрэг мэдуулэг авах тохиолдлууд цөөнгүй гарч байгаатай холбоотойгоор сэжигтнийг хойшлуулшигийгээр баривчилсан тохиолдолд өмгөөлөгч заавал оролцуулах асуудлыг хуулиар багалгаажуулах шаардлагатай болно. ОХУ-ын Эрүүтийн процессын хуулийн 51 дүгээр зүйлд өмгөөлөгч заавал оролцуулах тохиолдлуудыг зохицуулсан бөгөөд 51 дүгээр зүйл, 1 дэх хэсэг: Дараах Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгч заавал оролцно: 1. Сэжигтэн, яллагдагч энэхүү хуулийн 52 дугаар зүйлд зааснаар өмгөөлөгч заавал татгалзаагүй бол; гэж зааснаас харахад аливаа хүн Эрүүгийн хэрэгт өмгөөлөгч сонгон авсан л бол бухий л ажиллагаа өмгөөлөгчийн оролцоотой явагддаг байна. Өмгөөлөгч бүх хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох нь хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хүний эрхийг хангахад чухал үр нөлөөтэй болно.

11.5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.6 дахь заалтын "өөрийн оролцсон" гэснийг хасах. Мөн заалтад "хийгдсэн" гэсний дараа "дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг," гэж "танилцаж," гэсний дараа "хуубарлан авах, тэмдэглэлд" гэж тус тус нэмэх.

2.6. Мөрдөн шалгах ажиллагаа, шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэг болон тэмдэглэлтэй танилцаж, хуулбарлан авах, тэмдэглэд засвар оруулах тухай хүснэгт гаргах;

12.5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.12 дахь заалтад "оролцох" гэснийг дараа "холбогдох нотлох баримтуудтай танилцах, өөрийн зардлаар хуулбарлан авах" гэж нэмэх.

2.12 "сэжигтний баривчлах, яллагдагч, шүүхүүдэгчийг цагдан хорих, бусад таслан сэргийлэх арга хэмжээтэй холбоотой асуудлыг холбогдох шийдвэрэхэд оролцох, нотлох баримтуудтай танилцах, өөрийн зардлаар хуулбарлан авах;

13.5.1 Дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт 2.15 гэсэн заалт нэмэх.

2.15. Үйлчлүүлэгч болон бусад этгээдийн хууль бус шаардлагыг биелүүлэхээс татгалзах;

14.14.13 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "прокурор," гэсний дараа "яллагдагч, түүний хууль ёсны төвөөлөгч," гэж нэмэх.

14.13 дугаар зүйл. Яллагдагчид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах шүүхийн хэлэлцүүлэг.

2. Шүүх энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан санал, хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш 24 цагийн дотор асуудлыг хэлэлцэх шүүхийн хэлэлцүүлийн товыг прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид мэдэгдэнэ.

15.14.13 Дугаар зүйлд 13 дахь хэсэг нэмэх.
13.Таслан сэргийлэх арга хэмжээний талаар талуудаас шүүхэд гаргасан санал, хүсэлт, тэдгээртэй холбоотой нотлох баримтыг эрүүгийн хэрэгт хавсаргана.

16.1.4 Дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.20 даахь заалтад "гэж" дараа "шүүхийн хэлэлцүүлэг" гэж нэмэх. Мен хэсэгт 1.39 дэх заалт нэмэх.

1.4 Дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт.

1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.20."талууд" гэж шүүхийн хэлэлцүүлэг, шүүх хуралдааны мэтгээцээнд тэгш эрхтай оролцож, яллах, өмгөөлөх чиг Ууртийг хэрэгжүүлэгчийг; 1.39. "эрүүгийн хариуцлагын талаархи тохиролцоо" гэж хэргээ хялбаршуулсан журмаар гаргасан шийдвэрлүүлэх хүсэлт яллагдагчид оногдуулах эрүүгийн хариуцлагын талаар талуудын хийсэн тохиролцоог;

17.33.3 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт 1.4 гэсэн заалт нэмэх.

33.3 Дугаар зүйл. Хэртийг прокурорт буцаах.

1.Урьдчилсан хэлэлцүүлийн үед дараахь үндэслэлээр шүүх өөрийн санаачилгаар, эсхүл хэргийг буцаах тухай прокурорын санал, яллагдагч, хохирогч, тэдгээрийн хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн хүсэлтийг харгалзан хэртийг прокурорт буцахаар шийдвэрлэнэ:
1.4.энэ хуулийн 32.1 дүгээр зүйлд заасан ажиллагааг бүрэн хийгээгүй.

Үндэслэл:

Өмгөөлгийн тухай хуульд заасан хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох өмгөөлөгчийн эрх, Ургийг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмж тусгах. Өмгөөлгийн Үйл ажиллагаанд эдлэх эрх, Ургийг холбогдох хэрэг хянан шийдвэрлэх хуулиудаас гадна өмгөөлөгчийн бүрэн эрхийн заалт Өмгөөлгийн тухай Монгол Улсын хуульд тусгалаа олсон. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд шууд хамаарах Өмгөөлгийн тухай хуульд заагдсан зарим эрх процессын хуульд тодорхой тусгагдаагүйгээс мөрдөн шалгах ажиллагааг хэрэгжүүлэгчдийн зүгээс хуулийн зохицуулгатыг зөрүүтэй ойлгох, хэрэг хувилж хуупбарлан авахтай холбоотой эрх болон хууль зүйн туслапцаа üzүүлэх ширгээс хэрэгжүүлэхэд хүндэрлэл үүсэх, хэргийн бодит байдлыг тогтооход чухал ач холбогдол бүхий баримтыг шүүхэд гарган өгөх боломжтуй болох тохиолдлууд байна. Түүнчлэн хуулийн 2.4-т заасан эрхийг зөвхөн хууль зүйн туслапцаа шаардлагатай гэж явцууруулсаныг хэргийн бодит байдлыг тогтоох зарчмыг хэрэгжүүлэх, нөхцөл байдлыг эргэлзээгүй тогтоох хүрээнд өргөжүүлэн авч үзэх нь зүйтэй. Түүнчлэн мөрдөн шалгах ажиллагаанаы үед хийгдсэн дууны, дурсний, дуу дурсний бичгээгийг өмгөөлөгч хуулбарлан авах боломжийг хуулиар нээх нь эрх тэш

мэтгэлцээний нөхцлийг хангах, мөн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хүний эрхийг зөрчихөөс урьдчилан сэргийлэх, хэргийн бодит байдлыг тогтоох, шүүн таслах ажиллагааг хуулийн дагуу цуглцуулж бэхжүүлсэн нотлох баримтад үндэслэн явуулжад ач холбогдолтой гэж үзэж байна. Мэдүүлийн тэмдэглэлүүд дууны болон дуу-дурсний бичлэгээс зөрөх тохиолдлууд гарч байгаа бөгөөд бодит бус, мөн мэдүүлэг авахдаа оролцогчийн эрхийг зөрчиж авсан тохиолдлуудад шүүх хууль бус нотлох баримтад үндэслэн хэрэг шийдвэрлэх эрсдэлтэй болно. ЭХХШТХ-ийн 16.7 дугаар зүйлийн 2-т "Мөрдөн шалгах ажиллагаа, прокурорын хянан шалгах ажиллагаа, шүүх хуралдааны тэмдэглэлд тусгагдсан нөхцөл байдап нь дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгээс зөрсөн тохиолдолд шүүх, прокурор дууны, дурсний, дуу-дурсний бичлэгийг нотлох баримтаар тооцно" гэж заасан бөгөөд энэ заалтыг бодитойгоор хэрэгжүүлэх үнднээс өмгөөлөгч тухайн бичлэгийг хуулбарлан авах эрхтэй байхаар зохицуулах шаардлагатай болно.

18. Гучин дөрөвдүгээр бүлэгт 34.11¹ дүгээр зүйл нэмэх.

34.11¹ дүгээр зүйл. Гэрч, шинжээч шүүх хуралдаанд оролцох.

1. Улсын яллагач, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч хусэлт гаргасан бол анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд гэрч, шинжээчийг оролцуулна.
2. Шүүхээс дуудсан гэрч, шинжээч шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирээгүй нь хариуцлага хулээлгэх үндэслэл болно.

19.34.13 дугаар зүйлд 2 дахь хэсэг нэмэх.

34.13 дугаар зүйл. Шүүх хуралдаанд хохирогч, гэрч, шинжээч хурэлцэн ирээгүйн холбогдол.

2. Улсын яллагач, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч нь гэрч, шинжээч оролцуулах хусэлтээсээ тагалзаагүй тохиолдолд шүүх хуралдаанд хамаараахгүй.

20.39.1 дүгээр зүйлд 9 дэх хэсэг нэмэх.

39.1 дүгээр зүйл. Давж заалдах шатны шүүхийн эрх хэмжээ.

9. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэл нь иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцачийн гаргасан давж заалдах гомдлыг хянан шийдвэрлэхд хамаараахгүй.

21.34.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Энэ нь өмгөөлөх талаас шүүхэд шинээр нотлох баримт гаргах эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй." гэсэн өгүүлбэр нэмэх.

34.14 дүгээр зүйл. Хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны хязгаар хянан хэмжээ.

1. Анхан шатны журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа нь тухайн шүүгдэгчийн хувьд прокуророос шүүхэд шилжүүлсэн эрүүгийн хэрэгийн явагдана. Энэ нь өмгөөлөх талаас шүүхэд шинээр нотлох баримт гаргах эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй.

Үндэслэл:

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа талуудын эрх тэгш мэтгэлцээний үндсэн дээр явагдах бөгөөд энэхүү нэхцэлийг шүүх хангахаар зохицуулагдан.

Яялагдажид таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах шүүхийн хэлэлцүүлийн товыг өмгөөлөгчид хэт тупгуу хугацаатай мэдэгдээг, өмгөөлөлд бэлтгэх хангапттай хугацаа олгодоггүй, тухайн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэл болтож буй баримтуудтай танилцуулалгүйгээр тухайн асуудлыг шийдвэрлэж байгаа нь эрх тэгш мэтээлцэх боломжийг хязгаарлаж байгаа явдал болно. Өмгөөлөгчид шүүхийн хэлэлцүүлэгт ямар баримт, нотолгоны эсрэг мэтгэлцэх нь тодорхойгүйгээр "таамаглаж" үндэслэл, байр сууриа илэрхийлэхд хүрч байна. Иймд таслан сэргийлэх арга хэмжээтэй холбоотой хэлэлцүүлийн товыг тодорхой хугацааны өмнө мэдэгдэх нь ИБУТЭТОУ-ын пактын 14-3 б-д зааснаар "өөрийн сонгож авсан өмгөөлөгчий үзүүлэж, өмгөөлүүлэхд бэлтгэхд хүрэлцэхүйц цаг хугацаа, бодит боломжтой байх" эрхийг хэрэгжүүлэх боломжийг хангах бөгөөд энэ нь шударааар шүүлгэх болон талуудын эрх тэгш байдлын баталгаа болно. Энэ эрх нь ИБУТЭТОУ пактаас гадна Хүний эрхийн тухай Америкийн конвенцийн 8-2 с-д болон Хүний эрхийн тухай Европын конвенцийн 6-3 б-д дээрхтэй адил агуулгаар тусгатдсан байна. Пактын 14 дүгээр зүйлийн талаар гаргасан 13 дугаар Ерөнхий тайлбарыг "хүрэлцэхүйц хугацаа" гэдгийг тухайн хэргийн нөхцөл байдаас шалтгаална гээд "боловцоо" гэдгийг өмгөөлөхөд шаардлагатай баримт бичиг болон бусад нотлох баримттай танилцах болон өмгөөлөгчий холбоо барьж харилцах боломжийг олгоно гэж заажээ. Мөн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд, тэр тусмаа эрхийн хязгаарлалт тогтоож байгаа таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах эсэх асуудлыг шийдвэрлэх шүүхийн хэлэлцүүлэгт яллагдагчийг аливаа хүсэлт гаргахгүйгээр оролцох боломжийг нээж ЭХХШТХ-ийн 14.13 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

22.7.3 Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "танилцах" гэсний дараа", "хувийг авах" гэж нэмэх.

7.3 Дугаар зүйл. Ямар хэрэгт яллагдаж байгаагаа мэдэх.
2. Яялагдагчаар таслан сэргийлэх арга хэмжээ авсан шийдвэртэй танилцах, хувийг авах эрхтэй.

23.7.3 Дугаар зүйлд 5 дахь хэсэг нэмэх.

5.Хэрэг бургэлтийн хэргийг хаасан, мөрдөн байцаалт дууссан бол хэргийн бүх материалтай танилцах, төр, байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарахаас бусад нотлох баримтыг өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах эрхтэй.

24.31.3 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "танилцуулна." гэснийг "танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө" гэж өөрчлөх, 31.3 дугаар зүйлд 6 дахь хэсэг нэмэх.

31.3 Дугаар зүйл.Эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоол танилцуулах, гардуулан өгөх 1.Мөрдөгч эрүүгийн хэрэг үүстэж яллагдагчаар татах тогтоолыг прокуророос хүлээн авсан даруй дуудан ирүүлсэн сэжитэнд танилцуулж, хувийг гардуулан өгнө.

6. Сэжигтэн эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтооптой танилцах, гардан авахаас татгалзсан нь мөрдөн шалтгах ажиллагаа явууллахад саад болохгүй.

25. 16.10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Хэргийн оролцогчоос гаргасан хүсэлтийг бүрэн хангагуй, эсхүл хангахаас татгалзсан үндэслэлээ шийдвэртээ тодорхой тусгана." гэсэн өгүүлбэр нэмэх. 16.10 дугаар зүйл. Ногтох баримт гаргаж өгөх, ногтох баримт шалтуулах, мөрдөн шалгах ажиллагаа явууллах хүсэлтийг шийдвэрлэх

4. Шүүх, прокурор, мөрдөгч энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг тал бүрээс нь бүрэн бодитой тогтооход ач холбогдолтой бол бүрэн, эсхүл хэсэгчлэн хангахаас татгалзах тухай шийдвэр гаргана. Хэргийн оролцогчоос гаргасан хүсэлтийг бүрэн хангагуй, эсхүл хангахаас татгалзсан үндэслэлээ шийдвэртээ тодорхой тусгана.

26. 34. 16 дугаар зүйлд 6 дугаар хэсгийг нэмэх.

34. 16 дугаар зүйл. Шүүх хуралдааныг хойшлуулах.

5. Шүүх хуралдааны явцад ногтох баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэслэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчлэгээний хүндүүлэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдлыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэлцэхийг нэг удаа 60 хүртэл хоногоор хойшлуулна" гэснийг хэвээр үлдээх. Мөн зүйлийн 6 дахь хэсэгт оруулажаар төсөлд тусгагдсан зеалтыг хасах.

27. 32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсгийн Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлтийг гомдлыг "прокурор энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хянан шийдвэрээний дараа хэргийг" гэж нэмэх.

32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг "Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлтийг гомдлыг прокурор энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хянан шийдвэрээний дараа хэргийг шүүхэд шилжүүлнэ."

Үндэслэл:

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд яллах, өмгөөлөх талын эрх тэгш мэтгэлцэх зарчмыг хэрэгжүүлэхээй холбогдсон зохицуулалтыг сайжруулах, хэргийн оролцогчийн эрхийг хангаснаар хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны дараагийн шатанд хэрийт шилжүүлдэг зохицуулалтыг тусгах.

Хэргийн бодит байдлыг мэтгэлцээний үндсэн дээр явуулна. Мэтгэлцэн нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий л үе шатанд хэрэгжих тул шүүх хуралдаан болон мөрдөн шалгах ажиллагааны явц дахь шүүхийн хэгэццүүлгүүдэд ч мөн хамаатай болно. Иймд ЭХХШТХ-ийн 1.4 дүгээр зүйлийн 1.20-д заасан "тaluud" гэсэн нэр томъёоны тодорхойлолтод өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Хялбаршуулсан журмаар хэрэг хянан шийдвэрлүүлэх асуудлын хамгийн гол зүйл нь талуудын хийсэн тохиорлцоо бөгөөд үүнийг хэрхэн ойлгох, ямар субъектуудийн хооронд энэ нь хэрэгжихийг тодорхой болгох үндээс нэр томъёоны тодорхойлолтод энэ ойлголтыг оруулан тайлбарлах нь зүйтэй. Мөн ИБУТЭОУ-ын

пактын 14-3 б-д зааснаар “өөрийн сонгож авсан өмгөөлүүлэхэд бэлтгэхэд хүрэлцэхийц цаг хугацаа, бодит боломжтой байх” эрхийг хэрэгжүүлэх боломжийг хангах үүднээс хэрэг танилцуулах боломжит хугацааг хуулиар тухайнлан заах шаардлагатай бөгөөд бодит байдал дээр мөрдөн байцаалтыг дуусган, хэрэг танилцах хангалттай боломж хугацаа олгохгүйгээр дараагийн шатанд шилжүүлэх нь түгээмэл байна. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа бухэлдээ прокурорын удирдлага, хяналтад явдаг, ялпах өмгөөлөх талын эрх тэнцвэргүй, цагаатах талын баримтуудыг цуглуулах, бэхжүүлэх ажиллагаа хангалттай хийгдэгтгүй, өмгөөлөгчийн зүгээс гаргадаг нэмэлт нотлох баримт цуглуулахтай холбоотой боломжийг хангалттай шийдвэрлэдэгтгүй тул өмгөөлөх тал шүүхэд нэмэлт баримт гарган өгөх 10 дах хэсийн заалтыг хасах нь зүйтэй. Мөрдөн шалгах ажиллагааг бурэн хийгээгүй, ажиллагаагаар хэргийн бодит байдлыг бүрэн нотолж чадаагүй гэж үзвэл прокуророос мөрдөн байцаалтад, мөн шүүхийн урьдчилсан хэлэлцүүлгээс прокурорт буцаах зохицуулалт шаардлагатай.

Шүүх хуралдаанд мөрдөн шалгах ажиллагаар нууцаар явууллахтай холбоотой ил болгохыг хоригпосон мэдээллийг танилцуулахдаа холбогдох хуулийг баримтална гэсэн ЭХХШТХ-ийн 34.4 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсгийн зохицуулалтын агуултыг тодорхой болгох шаардлагатай бөгөөд аливаа хүн өөрийг нь буруутгаж байгаа баримттай буран танилцахгүйгээр шийтгүүлэх, энэ боломжийг түүний өмгөөлөгч ч эдлэх боломжтүйгээр хэргээ шийдвэрлүүлэх үр дагавар байгаа тул хуулийн энэ зохицуулалтыг хүний эрхийг зөрчихгүй байдлаар, шударга шүүхээр шүүлгэх эрхийг бодитойгоор хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар найруулах саналтай.

Гэрч, шинжээч, хохирогчийг шүүх хуралдаанд дуудан ирүүлж, шүүх хуралданы танхимд хэргийн нэхцэлт байдлыг тодруулах нь бодитойгоор хэргийг шийдвэрлэхэд чухал ач холбогдолтой. Практикт мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад, бодит бус мэдүүлэг гаргаж, уг мэдүүлэгт үндэслэн яллагдагчaaр татаж, буруутгах явдал байдаг. Тухайн мэдүүлэг авах ажиллагаанд яллагдагчийн өмгөөлөгч бараг оролцдогтуй тул мөрдөн байцаалтын ажиллагаа дуусахад л хэргийн материалтай танилцсанаар л энэ талтаар мэдэх боломжтой. Тухайн хүний мэдүүлэгтэй холбоотой ажиллагаа хийгдэхгүй, уг мэдүүлтийг угүйсгэх, няцаах боломж олгохгүйгээр шүүхэд шилжиж, шүүх хуралдаанд л дуудан ирүүлж нэхцэлт байдлыг тодруулах боломж үлддэг. Шүүх хуралдаанд дуудагдсан гэрч, шинжээч хүрэцэн ирэхгүй байгаа тохиолдолд шууд хуралдаанаар хэлэлцэх нь түгээмэл бөгөөд ингэснээр хангалттай мөн бодитой нотолгоо баримтгүйгээр, бодит бус мэдүүлэгт үндэслэн хүнийг буруутгах нэхцэл бурддэг тул өмгөөлөгч хүсэлт гаргасан, түүнээсээ таталзаагүй тохиолдолд тухайн гэрч шинжээч, хохирогчийг заавал хуралдаанд оролцуултиг хуульд тусгах нь зүйтэй. Хуульд иргэний нэхэмжлэгч, иргэний хариуцагч нь зөвхөн иргэний нэхэмжлэлд хамаарах асуудлаар гомдол гаргах эрхтэй байхад зохицуулсан. Харин ийнхүү гаргасан гомдоор давж заалдаш шатны шүүх хэргийг хяннаадаа иргэний нэхэмжлэлтэй холбоотой асуудлын тухайд хяннахгүйгээр бүхэлд нь хянаж байгааг өөрчлөх шаардлагатай. Иргэний нэхэмжлэгч,

хариуцагчийн тухайд гаргасан гомдлын хүрээнд буюу иргэний нэхэмжлэлтэй холбоотой асуудлаар л хянаж, шийдвэрлэх нь зөв гэж үзэж байгаа болно.

28.32.10 Дугаар зүйлийн 8 дахь хэсгийн Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлт, гомдлыг гэсний дараа "прокурор энэ хуульд заасан үндэслэл, жurmын дагуу хянан шийдвэрлэсний дараа хэргийг" гэж нэмэх.
32.10 Дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг "Яллах дүгнэлт гардуулсны дараа хэргийн талаар гаргасан хүсэлт, гомдлыг прокурор энэ хуульд заасан үндэслэл, жurmын дагуу хянан шийдвэрлэсний дараа хэргийг шилжүүлнэ."

Үндэслэл:

Энэ өөрчлөлт нь урьдчилсан хэлэлцүүлгийн агуулга, ая холбогдлыг угийсгэж байгаа тул төслийс хасах саналтай. Харин мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад прокурорт болон дээд шатны прокурорт гаргасан хүсэлт гомдлыг шийдвэрлүүлсний дараа хэргийг прокурорт шилжүүлэх санал гаргах талаар хуулийн 32.10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай.

29.9.6 Дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн "мэдүүлэг өгөхөөс татгалзаж, өмгөөлөгчтэй мэдүүлэг өгөх эрхтэй." гэснийг "мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах эрхтэй." гэж өөрчлөн найруулах.

9.6 Дугаар зүйл. Гэрч

6. Гэрч өөрийнх нь эсрэг, түүнийг гэмт хэрэг үйлдсэн, гэм буруутай байдлаар мэдүүлэг авч байна гэж үзвэл Энэ тухай тэмдэглэлд тусгулсан мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах эрхтэй.

30.14.13 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах.
3.Шүүхийн хэлэлцүүлэлт прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийг оролцуулна.

31.14.13 Дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах.

5.Прокурор, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч гаргасан санал, хүсэлтийн үндэслэл болгож байгаа нотлох баримтыг шүүх хэргийн оролцогчид танилцуулж, тэдээрт тайлбар хийх, холбогдох нотлох баримтыг гаргаж өгөх боломжоор хангана. Талуудад танилцуулагдаагүй баримт нь шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.

32.32.1 Дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах.

32.1 Дүгээр зүйл. Хавтаст хэргийн Материал танилцуулах

3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан оролцогч хэргийн материалтай 14 хоногийн хугацаанд танилцах ба мөрдэгч хэргийн материалтай танилцах боломж, нөхцөлийг бурдудүнэ. Хавтаст хэргийн тоо, хэргийн оролцогчдын тооноос хамааран хэргийн материалтай танилцах хугацааг мөрдөгч 14 хүртэл хоногоор сунгаж болно.

33.32.1 Дугээр зүйлийн 9 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах.
9.Нэмэлт мөрдөн байцаалт явуулсан бол нэмж хийсэн ажиллагааны материалыг ЭНЭ ЗҮЙЛД заасан журмын дагуу оролцогчид таницуулна.

34.32.2 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах.

32.2 Дугаар зүйл. Хэргийг прокурорт шилжүүлэх.

1.Энэ хуулийн 32.1 дугээр зүйлд заасан ажиллагаа бурэн хийдэж дууссаны дараа мөрдөгч холбогдох саналыг хавтас тэргийн хамт 3 хоногийн дотор прокурорт шилжүүлнэ.

35.32.9 Дугээр зүйлийг бүхэлд нь өөрчлөн найруулах.

32.9 Дугээр зүйл. Прокуророос хэргийг мөрдөн байцаалтад буцаах.

1.Прокурор дор дурдсан үндэслэлээр хэргийг мөрдөн байцаалтад буцаана:

1.1.хэрэгт нэмэлт мөрдөн шалгах нэмэлт ажиллагаа хийлгэх шаардлагатай бол;

1.2. яллагдагчийг буруутгаж байгаа Эрүүлийн хуулийн зүйл, хэсэг, заалтыг өөрчлөх, нэмэлт оруулсантай холбоотой нэмэлт ажиллагаа хийлгэх;

1.3.энэ хуулийн 32.1 дугээр зүйлд заасан ажиллагааг бурэн хийгээгүй.

36.34.8 Дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг өөрчлөн найруулах.

34.8 Дугаар зүйл. Хохирогч шүүх хуралдаанд оролцох

1.Хохирогч бичгээр хүсэлт гаргасан, эсхүл улсын яллагдагч, яллагдагч, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгч хүсэлт гаргасан бол анхан шатны журмаар хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд хохирогчийг оролцуулна.

37.34.8 Дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулах.

34.8 Дугаар зүйл. Хохирогч шүүх хуралдаанд оролцох.

2.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэлээр шүүх хуралдаанд оролцуулахаар шийдвэрлэсэн хохирогч ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшшуулах үндэслэл болно.

38.5.3 Дугаар зүйлийн 1.6. дахь заалтын "төлбөрийн чадваргүйн улмаас" гэснийг хасах.

5.3 Дугаар зүйл. Өмгөөлөгч оролцуулах
1. Дараахь сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч оролцох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өмгөөлөгчүүгээр явуулж болохгүй.
1.6.өмгөөлөгч оролцуулах хүсэлт гаргасан.

39.5.1 Дугээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "2.15" гэснийг "2.16" гэж өөрчлөх, тус заалтын "Энэ" гэснийг хасах.
2.16 Хуульд заасан бусад эрх.

40.32.1 Дугээр зүйлийн 10 дахь хэсгийг хасах.

41.11.11 Дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн "Шалгах" гэсний дараа "эрх бүхий" гэдгийг хасах.

11.11 Дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг. Хавтаст хэргийг цахимжуулах, шүүх прокурор, мөрдөн шалгах байгууллагуудын нэгдэн системд холбох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурор, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална. Нэр томъёог жигдлэн мөрдөн шалгах байгууллага гэж тусгах. ЭХХШТХ-ийн 6.2, 31.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт тус тус "мөрдөн шалгах байгууллага" гэж тусгасан.

42. 14.10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэмт хэрэг уйлдэж, яллагдагчаар татагдан цагдан хоригдсон бол цагдан хорих хугацааг шинээр тооцно." гэснийг бүхэлд нь хасах.

Төслөөс хасах саналтай.

Үндэслэл:

Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад дахин гэмт хэрэг үйлдэж цагдан хоригдсон тохиолдолд цагдан хорих хугацааг тусад нь тоолох шаардлага огт байхгүй, үүнтэй холбоотой бодит хундрэлгүүд гардаггүй болно. Монгол Улсын нэгдэн орсон НҮБ-аас 1966 онд баталсан Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 9-р зүйлийн 3-т "... Шүүхийн өмнөх шатанд байгаа хүнийг заавал цагдан хорьж байх нийтэг журам байх албагүй бөгөөд шүүх хуралд оролцох, шүүн гаслах ажиллагааны аль шатанд байцах, шаардлагатай тохиолдолд, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэхэд байх багалгаа гаргаж өгсөн бол этгээдийг суллаж болно" гэж заасан. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.1 дүгээр зүйлд цагдан хорьж мөрдөхөөс гадна өөр төрлийн 5 арга хэмжээг дангаар нь болон давхардуулан авч, сонгон хэрэглэх боломжтойгоор нэрпэн заасан байдаг. Энэ арга хэмжээнүүдээс аль тохиорохгүй нь сонгон хэрэгтэж хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлах бураэн боломжтой.

Цагдан хорьж дээд хугацааг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.10 дугаар зүйлд, харин өсвөр наасны яллагдагчийн тухайд 18.8 дугаар зүйлд тодорхой зохицуулсан байdag бөгөөд энэ зохицуулалтын хүрээнд хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэвийн явуулах бураэн боломжтой. Түүнчлэн ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Нэг хэрэгт дахин, эсхүл тусгаарласан, нэгтгэсэн хэрэгт шинээр цагдан хоригдсон бол өмнө нь цагдан хоригдсон хугацааг нийт цагдан хоригдсон оруулж тооцно" гэж заасан бөгөөд энэ нь манай улсын нэгдэн орсон олон улсын хүний эрхийн баримт бичгүүдэд бүрэн нийцэж байгаа бөгөөд хоригдсон этгээдийн эрх зүйн байдалыг дордуулахгүй байх талаасаа тохиromoжтой зохицуулалт.

Харин ЭХХШТХ-ийн 14.10 дугаар зүйлийн 9-д заасан "Энэ зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан яллагдагчийн цагдан хоригдсон хугацааг баривчилсан өдрөөс, эсхүл яллагдагчийг цагдан хорьсон өдрөөс эхлэн прокурор хэргийг шүүхэд шилжүүлэх хүртэл тооцно" гэсэн зохицуулалт нь яллагдагчийг шүүхийн шатанд хугацааны хязгаарлалтгүй хорих боломжийг бий болгож байгаа, хүний эрхийн талаасаа ухралт болсон зохицуулалт тул хүчингүй болгох зайшгүй шаардлагатай юм. Учир нь олон улсын хүний эрхийн талаарх баримт бичгүүдэд цагдан

хоригдсон "хүн"-ийт гэж нийтлэг ойлголтоор тусгаснаас бус сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийг гэж ялан тодорхойлоогүй харгалзан үзэх ёстай.

43.34.16 дахь хэсэгт 6 дугаар хэсгийг хасах.

34.16 дугаар зүйл. Шүүх хуралдааныг хойшлуулах.

5.Шүүх хуралдааны явцад, нотлох баримтаар тогтоогдоон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэсэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчлэлийг хүндүүлэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14-т заасан гомдолыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэпцэхийг нэг удаа 60 хүртэл хоногоор хойшлуулна" гэснийг хэвээр үлдээх
Мөн зүйлийн 6 дахь хэсэгт оруулахаар төсөлд тусгагсан заалтыг хасах.

Үндэслэл:

Энэ заалтыг хасах саналтай. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа бүхэлдээ шүүхэд шилжүүлэх эсэхийг прокурор билеэнд тухайн хэргийг хангалттай нотлогдсон гэж үзэж хэргийг мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, яллах үндэслэл бурдсан гэж шүүхэд шилжүүлсэн атлаа нэмэлт ажиллагааг шаардлагатай гэсэн үндэслэлээр 60 хоног шүүхээс олгож, шаардлагатай ажиллагааг гүйцэтгүүлж байгаа нь хангалттай хугацаа юм. Энэхүү төсөлд тусгагданаар шүүх хуралдааныг 30 хүртэл хоногоор сунгах боломжийг нээвэл мөрдөн шалгах ажиллагааг хэргэжүүлдэг байгууллага дээр нотпох баримтыг цуглуулдаг, бэхжүүлдэг ажиллагаа нь шүүх руу шилжих, дээр нь цаг хугацааны хязгаарлалтгүй, хэдэн удаа хойшлогдохыг тодорхой заагаагүй тул тухай бүр 30 хоногоор сунгадах нөхцөл бүрдэж. Иймд энэ нэмэлтийг төспөөс хасах саналтай.

44.34.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "төлөөлнө" гэдгийг төслөөс хасч, одоогийн зохицуулалтыг хэвээр үлдээх.

34.10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг

"Шүүгдэгчийг хэд хэдэн өмгөөлөгч өмгөөлөгч байгаа бол шүүх хуралдаанд тодорхой асуудлаар мэттэцэхэд нэг өмгөөлөгч бусдыгaa төлөөлж болно."

Үндэслэл:

Өмгөөлгийн тухай хуулийн 18-д заасны дагуу өмгөөлөгчид өөр өөрийн гэсэн бие даасан байр суурьтай байж болохоор зохицуулсан ба үйлчлүүлэгчийн эрх, хуль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөх эрхийг хязгаарлахыг хорилосон зохицуулалтууд Өмгөөллийн тухай хуульд тусгагдсан. Түүчинлэн тодорхой асуудлаар мэттэцэхэд гэдэг нь практик хэрэглээнд тодорхойгүй байдал бий болгох магадлалтай. Тухайబал, олон зүйл хэсэгээр буруутгайдаж байгаа шүүгдэгчийг хэд хэдэн өмгөөлөгч өмгөөлж, зүйл хэсэг бүрт няцаалт өгөх шаардлага усээхэд үүнийг энэ зохицуулалтаар хязгаарлаж тохиолдол үүсч болно. Мөн өмгөөлөгчид өөр өөрийн байр сууринеас асуудалд хандан, цагаатгах, яллагаяг няцаах чиг үүрэгтэйгээр оролцох боломжийт хязгаарлах, улмаар олон улсын хүний эрхийн баримт бичгүүдэд тусгагсан эрхүүдийт хязгаарлах тул энэ өөрчлөлт шаардлагагүй.

45.34.12 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "болох ба энэ талаарх мэдээллийг харьялах прокурорын байгууллага, Монголын Омгөөлөгчдийн холбоонд даруй хуруулна." гэдгийг хасч одоогийн зохицуулалтыг хэвээр улдээх.

34.12 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг "Улсын яллагч, өмгөөлөгч, иргэдийн төлөөлөгч шүүх хуралдаанд хундэтэн узэх шалтгаангүйээр хүрэлцэн ирээгүй нь хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно."

Энэ зохицуулалт шаардлагагүй. Шүүхэд зөрчлийн хууль хэрэгтэн хариуцлага хүлээлгэх эрх байгаа тохиолдолд харьялах байгууллагуудад мэдэгдэх, хариуцлага тооцуулах асуудлыг дахин хөндөх нь зохимжгүй.

46.34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "хоёр ба түүнээс дээш удаа давтагдаж" гэснийг, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн "нэг удаа" гэснийг хэвээр улдээх.

34.16 Дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг.

3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үндэслэл нь хоёр ба түүнээс дээш удаа давтагдаж эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд санаатай саад учруулаах нөхцөл болж байвал шүүх хуралдааныг хойшшуулахгүй байж болно.

34.16 Дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг.

5. Шүүх хуралдааны явцад, нотлох баримтаар тогтоогдсон хэргийн нөхцөл байдлыг үндэспэн шүүгдэгчид холбогдох хэргийн зүйлчлэлийг хүндруулэхээр бол, эсхүл энэ хуулийн 33.1 дүгээр зүйлийн 6.13, 6.14 -т заасан гомдлыг шийдвэрлэх зорилгоор шүүх хэргийг хянан хэлэпцэхийг нэг удаа 60 хүртэл хоногоор хойшлуулна" гэсэн зохицуулалтыг одоогийн зохицуулалтаар улдээх.

Үндэслэл:

Энэ өөрчлөлтийг төслөөс хасах саналтай. "Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд санаатай саад учруулах нөхцөл болж байвал" гэдэг нь хэт өрөнхий, субъектив шинжтэй, шийдвэр гаргах албан тушаалтын хүсэл зорилгоос шууд хамааралтай тул иргэний үндсэн хуулиар хамгаалагдсан өмгөөлүүлэх эрх зөрчигдөх магадлалтай. Хэдийгээр императив шинжтэй бус, шүүх тухайн үеийн нөхцөл байдал, шалтгаан үндэслэлтийг харгалзахаар зохицуулсан мэт боловч практикт шүүтдэгчийн эрхийг шууд хязгаарлах байдлаар хэрэгжих магадлалтай. Харин хундэтэн үзэх шалтгаан тогтоогохгүй бол шүүх эрх хэмжээнийхээ хурээнд хариуцлага тооцох эрхээ хэрэгжүүлэх боломжтой.

Relaunch to update :

☆

+

!

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

БҮДНИЙ ТХАЙ УЛАЖЛЫГАА ХАРСАА БАЙГУУЛАГАУД

ЭРХ ЗҮҮН АКТ

ХУУЛИЙН ТСЕЛ

TERMINAL URBANISATION

CCMI 6 OF THE COLOMBO PLAN

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

▼

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 18 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх хүрээнд/

Нийтлэгдсэн огноо: 2024-10-29

Хүйтний төсөлд саналт явах

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн файл

Хадаралт төслийн

Танилцуулга

Хадар

Үзэл барьжилтнээ

Хадар

Хэрэгжилтийн үр дагавар

Хадар

Зэрэлжин тохио

Хадар

Үр напеенний үзүүлэлт

Хадар

Нийтийн

COTTAGE HILL GARDEN

9

share

xbox

СЕМЕЙСТВО

Xapax

ЗАДЛЫН ТООЛОО

Xapax

Хэрэгжилтийн ур дагавар

Aelex

ҮЗӨЛ БАРЫМТЫН

四

Eighth||

Xapax

Төслийн файл

IMPROVED MARY

Хүүний төсөлд санал өгөх

ХИЙТЛЭГДСЭН ОРГООН: 2024-10-29

МОНОГРАФІЯ УЧНЯ МОДУЛЮ ВИВЧЕННЯ ТЕСЕМ

Ажлын хэсгийн гишүүдийн нэрс

1.	Нэргүйн Мягмар	Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга
2.	Чагдаагийн Хосбаяр	Улсын дээд шүүхийн Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D)
3.	Батаагийн Батцэрэн	Улсын дээд шүүхийн Эрүүгийн хэргийн танхимын шүүч
4.	Максимины Чинбат	Улсын ерөнхий прокурорын орлогч, төрийн хууль цаазын шадар зөвлөх
5.	Отгонбаярын Мөнхбаатар	Улсын ерөнхий прокурорын туслах прокурор, Шүүхэд төрийг төлөөлөх хэлтсийн дарга
6.	Батзэвэгийн Энхболд	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын гишүүн, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D)
7.	Халтарын Буянтумэн	Авлигатай тэмцэх газрын Мөрдөн шалгах хэлтсийн дарга, эрхэлсэн комиссар
8.	Дашийн Энхтөр	Тагнуулын ерөнхий газрын Мөрдөн шалгах газрын дарга, хурандаа
9.	Баатарсүрэнгийн Батзориг	Цагдаагийн ерөнхий газрын Хуулийн хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа
10.	Батбаярын Цогтбаатар	Дотоод хэргийн их сургуулийн Цагдаагийн сургуулийн захирал, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D), дэд профессор, цагдаагийн хурандаа
11.	Хүрэлбаатрын Эрдэм-Ундрах	Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн захирал, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D)
12.	Бадмын Батзориг	Монголын криминологичдын холбооны удирдах зөвлөлийн дарга, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D), профессор
13.	Лхагвын Данзанноров	Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны ерөнхийлөгч, өмгөөлөгч
14.	Нармандахын Жамъянхүү	Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Хууль зүйн бодлогын газрын дарга
15.	Цэрэнсүрэнгийн Лхагвацэнд	Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Нийтийн эрх зүйн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн, хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D)